R G B WH GR BL Grey Scale #13 C M Y K
DANES PICTA .COM
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA
OBRONY NARODOWEJ

JAWNE

BIBLIOTEKA NIEJAWNA
II-318/A

Egz. Nr .....

Pf 504/5

Płk pil. dr Stanisław ZAJAS
Mjr dypl. nawig. Roman SZUSTEK
Kpt. dypl. nawig. Eugeniusz CIEŚLAK

DZIAŁANIA BOJOWE LOTNICTWA W SIŁACH SZYBKIEGO REAGOWANIA

Studium taktyczne

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
60801

WARSZAWA 1997

Inches Centimetres Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Colour Chart #13
DANES PICTA .COM

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
WYDZIAŁ LOTNICTWA I OBRONY POWIETRZNEJ
Nr PF 306
Wpłynęło 5 12 1997
Zał. — Ark. 110

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OP

KATEDRA WOJSK LOTNICZYCH

JAWNE

ZASTRZEŻONE
POUFNE

Egz. nr ... 1

BIBLIOTEKA NIEJAWNA
Nr ewid. 2-318/A
Akademii Obrony Narodowej

170306 Anna KOLEK
Podst. mater. Prof. mater. Nr
wch.648 z dn. 2003 2005

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Nr ewid. Pf 504/S
Zbiorów Niejawnych - KAON

Płk pil. dr Stanisław ZAJAS
Mjr dypl. nawig. Roman SZUSTEK
Kpt. dypl. nawig. Eugeniusz CIEŚLAK

DZIAŁANIA BOJOWE LOTNICTWA W SIŁACH SZYBKIEGO REAGOWANIA

BIBLIOTEKA GŁÓWNA ARCHIWUM
Nr ewid. 60801
II
Akademii Obrony Narodowej

Podlega ochronie
ZASTRZEŻONE
3.02.2005
ppłk. W. Kozłowski

Studium taktyczne

WARSZAWA **1997**

SPIS TREŚCI

Strona

WSTĘP 3

1. SIŁY SZYBKIEGO REAGOWANIA. ZADANIA I KONCEPCJA UŻYCIA....8

1.1. Identyfikacja podstawowych definicji i pojęć....8

1.2. Siły Szybkiego Reagowania w Siłach Zbrojnych RP....9

1.3. Zadania Sił Szybkiego Reagowania....13

1.4. Koncepcja użycia Sił Szybkiego Reagowania....20

2. LOTNICTWO W DZIAŁANIACH SIŁ SZYBKIEGO REAGOWANIA....29

2.1. Miejsce, rola i skład lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania....29

2.2. Zadania lotnictwa w działaniach Sił Szybkiego Reagowania....34

2.3. Możliwości bojowe lotnictwa....48

3. KONCEPCJA UŻYCIA LOTNICTWA W SIŁACH SZYBKIEGO REAGOWANIA....68

3.1. Założenia ogólne....68

3.2. Właściwości wykonania zadań przez lotnictwo w Siłach Szybkiego Reagowania....78

3.3. Dowodzenie lotnictwem w Siłach Szybkiego Reagowania....101

ZAKOŃCZENIE....106

BIBLIOGRAFIA....108

WSTĘP

Pomimo postępujących współcześnie procesów odprężeniowych w świecie, siły zbrojne państw lub bloków militarnych są niezbędnym czynnikiem odstraszającym potencjalnych agresorów lub agresora przed dokonaniem zbrojnego ataku. Istnieją jednak w różnych punktach świata punkty zapalne, w których sytuacja polityczno militarna jest nieustabilizowana, co może powodować sytuacje kryzysowe. Mogą się one przeradzać w konflikt zbrojny.

W otoczeniu Polski sytuacja polityczno-militarna jest ustabilizowana. Niemniej jednak nie można wykluczyć w przyszłości w naszym regionie powstania kryzysu, np. sporu o pewne terytoria. Jak świadczy przykład byłej Jugosławii lokalny, zbrojny konflikt etniczny może być długotrwały i trudny do załagodzenia środkami politycznymi.

Dlatego niezbędne jest, aby w składzie sił zbrojnych posiadać określony komponent, który byłby zdolny do użycia w krótkim czasie, bez realizacji długotrwałych przedsięwzięć mobilizacyjnych. Takim komponentem w siłach zbrojnych wielu państw są Siły Szybkiego Reagowania pozostające w najwyższej gotowości do działań, przeznaczone i przygotowane do samodzielnego rozstrzygania konfliktów i problemów małej skali oraz zapewnienia dogodnych warunków użycia sił głównych w konfliktach większej skali. Siły Szybkiego Reagowania powinny być również gotowe do użycia w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych, czyli w razie klęsk żywiołowych i ekologicznych.

Badania koncepcji użycia polskich wojsk lądowych dowodzą, że ukształtowała się idea użycia lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania. Drugim, bardzo ważnym komponentem Sił Szybkiego Reagowania jest lotnictwo. Ponieważ nie ustalono do tej pory składu lotnictwa, które ce-

lowo jest użyć w Siłach Szybkiego Reagowania oraz zadań i koncepcji jego wykorzystania powstała konieczność przeprowadzenia badań w tym zakresie.

Zgodnie z „Planem prac naukowo-badawczych Akademii Obrony Narodowej na lata dziewięćdziesiąte" zaplanowano przeprowadzenie badań i opracowanie studium taktycznego na temat: **„Działania bojowe lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania".**

Jako cel badań przyjęto: ustalić miejsce, rolę i zadania lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania oraz opracować koncepcję ich użycia w działaniach bojowych tych sił.

Przedmiotem badań był komponent lotniczy Sił Szybkiego Reagowania.

W postaci pytań sformułowano podstawowe **problemy badawcze:**

- czym są Siły Szybkiego Reagowania i jaka jest koncepcja ich użycia?
- jakie jest miejsce i rola lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania, jego zadania i możliwości bojowe?
- jakie są założenia ogólne koncepcji użycia lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania i wynikające stąd właściwości wykonania zadań oraz zasady dowodzenia lotnictwem?

Hipotetycznie założono, że:

- Siły Szybkiego Reagowania przeznaczone są do samodzielnej likwidacji zagrożeń małej skali, tworzenia dogodnych warunków działania zasadniczych zgrupowań Sił Zbrojnych oraz udział w prowadzonych przez nie operacjach, a także udział w przeciwdziałaniu zagrożeniom bezpieczeństwa państwa w czasie klęsk żywiołowych i ekologicznych. Siły Szybkiego Reagowania są też predestynowane do realizacji zadań na rzecz bezpieczeństwa zbiorowego, wynikającego z umów międzynarodowych oraz w operacjach pokojowych poza granicami kraju.

- Komponent lądowy w Siłach Szybkiego Reagowania może składać się z 4-5 brygad wojsk lądowych, 2-3 batalionów rozpoznawczych i 3 pułków rakiet przeciwlotniczych, 2-3 szwadronów kawalerii powietrznej, batalionu desantowo-szturmowego.
- Komponent lotniczy Sił Szybkiego Reagowania ma mieć w swoim składzie samoloty i śmigłowce różnego przeznaczenia. Powinny to być: 1-2 eskadry lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia, lotnictwo transportowe wchodzące w skład 2-3 szwadronów kawalerii powietrznej oraz lotnictwo wojsk lądowych, a w nim 2 eskadry śmigłowców szturmowych, eskadra śmigłowców wielozadaniowych wyposażonych w śmigłowce minowania narzutowego, zadymiania manewrowego i dowodzenia z powietrza, 1-2 eskadry śmigłowców transportowych oraz po kluczu śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych w każdej brygadzie wojsk lądowych.
- Do głównych zadań komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania w czasie pokoju należeć będzie udział w likwidacji klęsk ekologicznych, katastrof i awarii, udział w misjach pokojowych lub działaniach sojuszniczych i koalicyjnych poza granicami Polski. Największą rolę w takich działaniach odgrywać będą samoloty i śmigłowce transportowe.
- W czasie kryzysu lotnictwo ze składu Sił Szybkiego Reagowania uczestniczyć będzie w izolacji rejonu, w którym zaistnieje sytuacja kryzysowa, a także w zabezpieczeniu mobilizacyjnego rozwinięcia komponentu lądowego, tworzeniu zgrupowań operacyjnych i zabezpieczeniu manewru do rejonu zagrożonego kryzysem.
- W czasie konfliktu wojennego lotnictwo ze składu lotniczego komponentu Sił Szybkiego Reagowania, w różnych sytuacjach realizować będzie różnorodne zadania ogniowe w ramach izolacji rejonu działań tych sił, ich

wsparcia ogniowego, a także całą gamę zadań transportowych, rozpoznawczych, łącznikowych i zabezpieczających.

- Możliwości bojowe w zakresie wymienionych zadań będą zróżnicowanie w zależności od bazowania, zabieranych środków rażenia, ilości przewożonych ludzi i środków materiałowych oraz możliwości zabezpieczenia logistycznego działań lotnictwa. Możliwości te, w sytuacji kiedy lotniczy komponent Sił Szybkiego Reagowania będzie występował w proponowanym na rysunku 1 składzie, będą znaczne i znacząco wpłyną na mobilność i skuteczność działań komponentu lądowego.
- Koncepcja użycia lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania wynika z założeń użycia tych sił w czasie pokoju, kryzysu i wojny. W okresie pokoju, w razie klęsk żywiołowych, ekologicznych czy innych, lotnictwo, głównie transportowe i łącznikowe ze składu Sił Szybkiego Reagowania, weźmie aktywny udział w ich likwidacji transportując w rejon klęski środki ratownicze, żywność, lekarstwa i inne środki. Śmigłowce aktywnie będą uczestniczyć w ewakuacji ludzi i ich dobytku z zagrożonych terenów.
- W okresie kryzysu i zagrożenia państw groźbą konfliktu zbrojnego konieczne jest tworzenie odpowiedniego zgrupowania Sił Szybkiego Reagowania i zabezpieczającego jego działania komponentu lotniczego. Na początku wykorzystane będą głównie śmigłowce transportowe, rozpoznawczo-łącznikowe i dowodzenia powietrznego do przegrupowania komponentu lądowego Sił Szybkiego Reagowania. W razie wzrostu zagrożenia niezbędne będzie narastanie sił lotnictwa myśliwsko-bombowego oraz śmigłowców bojowych i wielozadaniowych, a nawet ich przebazowanie na wyznaczone lotniska i lądowiska.
- W razie przerodzenia się kryzysu w konflikt zbrojny lotnictwo myśliwsko-bombowe i śmigłowce bojowe zwalczać będą siły agresora w ramach izolacji pola walki (rejonu działań bojowych) oraz bezpośredniego wsparcia

ogniowego. Śmigłowce minowania narzutowego tworzyć będą pola minowe na skrzydłach lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania. Śmigłowce transportowe użyte będą do zabezpieczenia działań komponentu lądowego poprzez transport ludzi sprzętu i zaopatrzenia oraz wywóz rannych i chorych. Do dowodzenia z powietrza użyte będą śmigłowce z aparaturą PPD, a do zamaskowania przegrupowania (przemieszczenia) wojsk śmigłowce do zadymiania manewrowego.

- Dowodzenie komponentem lotniczym Sił Szybkiego Reagowania realizować będą oficerowie naprowadzania lotnictwa w pierwszorzutowych brygadach oraz grupa dowodzenia lotnictwem, lub w sytuacji użycia Sił Szybkiego Reagowania w maksymalnym składzie - Ośrodek Dowodzenia Lotnictwem rozmieszczony przy dowództwie tych sił.

Studium składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia i bibliografii. **We wstępie** wskazano czynniki uzasadniające potrzebę opracowania tematu oraz główne założenia metodologiczne badań.

Rozdział pierwszy, w części wstępnej poświęcony jest identyfikacji podstawowych definicji i pojęć. Jego zasadnicza część, która stanowi podstawę wyjściową do dalszych badań, zawiera skład, zadania i koncepcję użycia lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania.

W rozdziale drugim wskazano miejsce, rolę i skład lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania, ustalono ich zadania i możliwości bojowe.

Rozdział trzeci dotyczy koncepcji użycia lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania. Eksponowane w nim są właściwości wykonania zadań oraz system i sposób dowodzenia lotnictwem.

W zakończeniu podkreślono zasadność prowadzenia badań, wskazano stopień sprawdzenia hipotez roboczych oraz możliwość przyjmowania jeszcze innych rozwiązań dotyczących użycia lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania.

1. SIŁY SZYBKIEGO REAGOWANIA. ZADANIA I KONCEPCJA UŻYCIA

1.1. Identyfikacja podstawowych pojęć i definicji

Siły Szybkiego Reagowania (SSR) to strukturalno-funkcjonalny element wojskowego i poza wojskowego podsystemu bezpieczeństwa narodowego, obejmujący wydzieloną część sił zbrojnych i elementy poza militarne, pozostające w najwyższej gotowości do działania, przeznaczone, zdolne i przygotowane do samodzielnego rozstrzygania konfliktów i problemów małej skali oraz zapewnienia dogodnych warunków użycia sił głównych w konfliktach większej skali.

Wojskowe Siły Szybkiego Użycia WSSU to wydzielona część sił zbrojnych, która z racji swojego przygotowania i przeznaczenia może być użyta w pierwszej kolejności i wymaga najkrótszego czasu na osiągnięcie gotowości do działania. Siły te strukturalnie obejmują jednostki centralnego podporządkowania wchodzące w skład wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej poszczególnych rodzajów sił zbrojnych. Wojskowe siły szybkiego użycia (WSSU) obejmują potencjał wydzielonych sił i środków rodzajów sił zbrojnych, rodzajów wojsk, okręgów wojskowych zarówno wojsk operacyjnych jak i obrony terytorialnej.

Siły Szybkiego Użycia to organizacyjno-funkcjonalny element sił zbrojnych zdolny do natychmiastowego działania w celu zapobiegania (przeciwdziałania) kryzysom i konfliktom oraz osłony strategicznego rozwinięcia wojsk i realizacji różnorodnych zadań, których przygotowanie wymaga skrajnie krótkiego czasu.

Jednostki wojskowe pierwszej kolejności użycia to wydzielone z kategorii jednostek rozwiniętych oddziały i pododdziały podlegające dowódcom rodzajów sił zbrojnych (RSZ) lub okręgów wojskowych przygotowane do natychmiastowego użycia, reagowania (również w strefach odpowiedzialności innego OW (korpusu) oraz realizacji zadań zarówno o charakterze militarnym jak i nie militarnym w dowolnym rejonie kraju, w celu przeciwstawienia się niekorzystnym zjawiskom (zagrożeniom) bez względu na skalę wystąpienia.

1.2. Siły Szybkiego Reagowania w Siłach Zbrojnych RP

W dobie współczesnych działań cechujących się znaczną manewrowością i ogromnymi możliwościami środków walki pierwszoplanowym problemem staje się możliwie szybka reakcja na istotne zagrożenie. Reakcję w odpowiednim czasie mogą zapewnić wojska, które z założenia zostały powołane do jak najszybszego przeciwstawienia się agresorowi tj. lotnictwo i obrona powietrzna oraz specjalnie przygotowane i wyposażone w powietrzne środki transportu i wsparcia formacje wojsk lądowych. Wspólnie tworzą one specyficzne ugrupowanie zwane najczęściej Siłami Szybkiego Reagowania. Siły takie powstały przede wszystkim w armiach państw o statusie mocarstwa głównie do reagowania poza terytorium metropolii.

W rozdziale zawarte są celowe i pożądane rozwiązania dotyczące kształtu funkcjonalno-organizacyjnego Sił Szybkiego Reagowania w Siłach Zbrojnych Rzeczpospolitej Polskiej oraz odpowiedzi na pytania jaka jest rola, miejsce i koncepcja użycia tych sił.

Siły Szybkiego Reagowania (nazywane również siłami reagowania kryzysowego, wojskami szybkimi, siłami aeromobilnymi) ukształtowały się jako instrument polityki militarnej w latach 70-tych. Prekursorami w ich two-

rzeniu były Stany Zjednoczone, Anglia oraz Francja. Wraz z rozwiązaniami strukturalno-funkcjonalnymi tworzono i rozwijano teorię użycia Sił Szybkiego Reagowania.

W rezultacie zmian polityczno-militarnych w Europie, pod koniec lat 80-tych i na początku lat 90-tych oraz z uwagi na zapewnienie interoperacyjności ze strukturami wojskowymi NATO, w Siłach Zbrojnych RP przystąpiono do tworzenia Sił Szybkiego Reagowania. W 1994 roku wydano nowe dyrektywne dokumenty dotyczące gotowości bojowej i mobilizacyjnej SZ RP[1]. W 1996 roku z kategorii jednostek rozwiniętych wydzielono grupę jednostek „pierwszej kolejności użycia". W dokumentach normatywnych[2] sprecyzowano jednocześnie zasadnicze unormowania wobec tych jednostek.

Przy tworzeniu Sił Szybkiego Reagowania przyjęto następujące założenia:

- ścisłe podporządkowanie naczelnym organom władzy państwowej i organom dowodzenia SZ RP;
- zdolność Sił Szybkiego Reagowania do samodzielnej realizacji zadań o znaczeniu polityczno-wojskowym w wymiarze strategicznym, operacyjnym i taktycznym;
- bardzo wysoki stopień gotowości bojowej umożliwiający natychmiastowe podjęcie działań w dowolnym obszarze zagrożenia interesów państwa;
- wysoka mobilność Sił Szybkiego Reagowania zarówno operacyjna, jak i taktyczna, oraz związane z tym posiadanie autonomicznych środków transportowych;
- duża elastyczność rozwiązań strukturalno-funkcjonalnych zapewniająca dowolne wykorzystanie całości bądź części sił i środków w zależności od

---

[1] Instrukcja o gotowości bojowej wojsk, Sztab Gen. 1400/92.
Instrukcja o mobilizacyjnym rozwinięciu jednostek wojskowych, Sztab Gen. 1481/94.

[2] Ogólne zasady funkcjonowania jednostek wojskowych pierwszej kolejności użycia (instrukcja tymczasowa), Sztab Gen. 1481/97.

charakteru zadań i koncepcji działań; łączenie wydzielonych potencjałów poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk w celu tworzenia wysoce mobilnych zgrupowań powietrzno-lądowych.

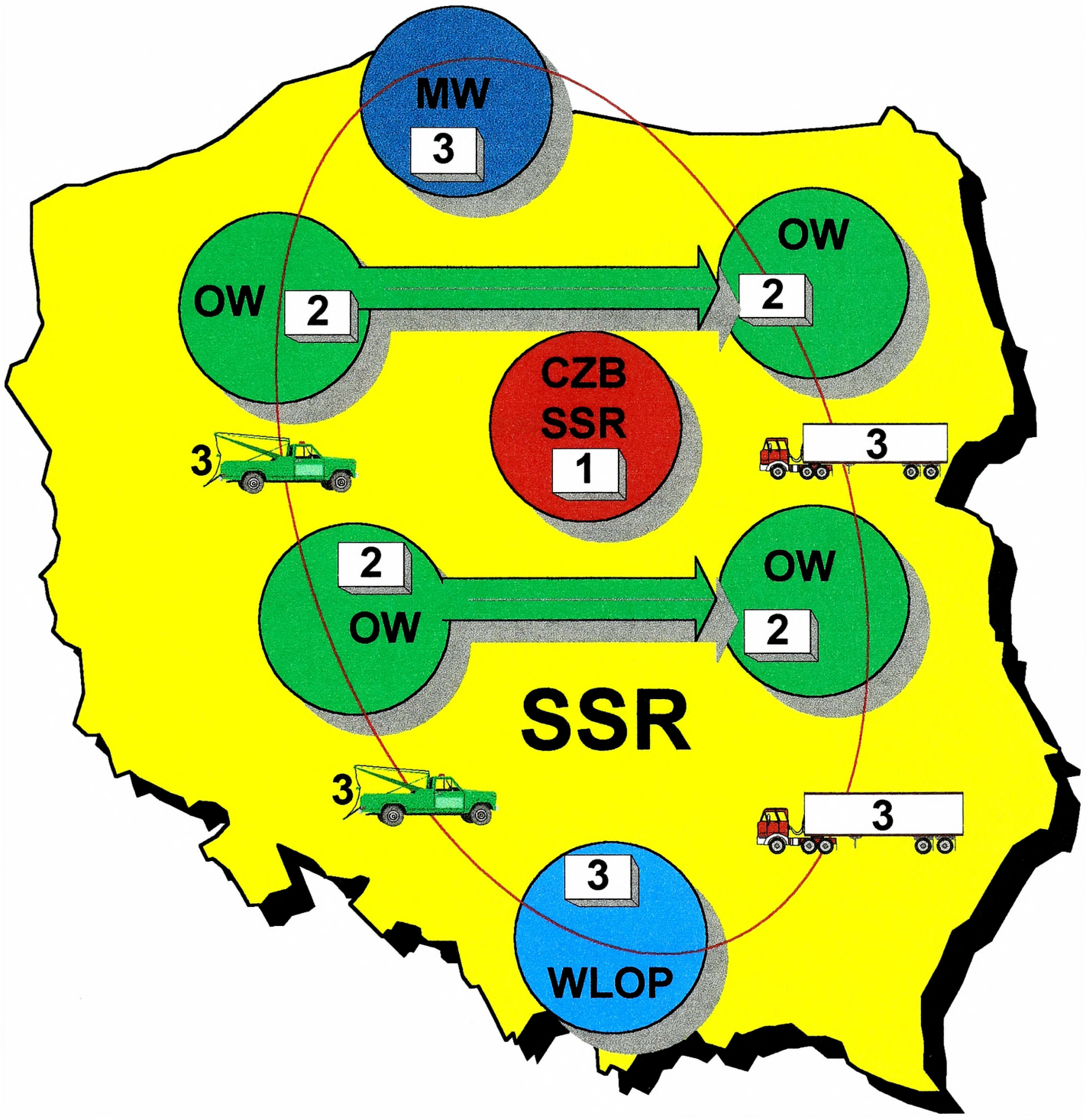
Kształt organizacyjno-funkcjonalny Sił Szybkiego Reagowania nie jest ostateczny i z pewnością będzie podlegał dalszym przewartościowaniom. W momencie prowadzenia badań, kryteria pozwalające na zakwalifikowanie do kategorii jednostek Sił Szybkiego Reagowania - w opinii autorów - spełniały:

- we WLOP: - siły ekwiwalentne 2 eskadrom lotnictwa myśliwsko-bombowego.
- w WLąd.: - 4-5 brygad (zmechanizowanych i pancernych);
  - 2-3 bataliony rozpoznawcze;
  - 3 pułki rakiet przeciwlotniczych;
  - LWL i Siły Aeromobilne: - 2-3 eskadry śmigłowców szturmowych;
    - 2-3 szwadrony kawalerii powietrznej;
    - batalion desantowo szturmowy.

W literaturze fachowej często można spotkać się z poglądem utożsamiającym Siły Szybkiego Reagowania z jednostkami ze składu wojsk lądowych, natomiast siły i środki wydzielane ze składu WLOP i MW traktowane są jako siły wsparcia i zabezpieczenia (rys. 1).

Pogląd ten wynika z przyjętego założenia, że wydzielenie jednostek do Sił Szybkiego Reagowania nie może obniżać potencjału rodzaju wojsk (OW lub rodzaju sił zbrojnych) poniżej poziomu umożliwiającego realizowanie dotychczas przydzielonych tym siłom zadań.

Stąd też w opinii autorów w przypadku WLOP niecelowe wydaje się włączanie do Sił Szybkiego Reagowania jednostek lotnictwa myśliwskiego, wojsk rakietowych OP i wojsk radiotechnicznych, gdyż niejako z założenia, pozostając w systemie obrony powietrznej, będą one wykorzystywane od pierwszych chwil kryzysu bądź konfliktu.

LEGENDA:

1 **Centralne Zgrupowanie Bojowe SSR**

2 **Siły Szybkiego Reagowania OW**

3 **Siły i środki wzmocnienia, wsparcia i zabezpieczenia**

Rys. 1. Ogólna idea organizacji Sił Szybkiego Reagowania

Szczupłość sił samolotowego lotnictwa transportowego ze składu WLOP nie pozwala również na włączenie tego rodzaju lotnictwa w skład Sił Szybkiego Reagowania (pozostałe siły nie byłyby w stanie zabezpieczyć transportu powietrznego na potrzeby sił zbrojnych). Tak więc bardziej pożądane wydaje się traktowanie lotnictwa transportowego jako siły wsparcia i zabezpieczenia oddziałów Sił Szybkiego Reagowania.

1.3. Zadania Sił Szybkiego Reagowania

Siły Szybkiego Reagowania odgrywają główną rolę we wzmacnianiu ochrony granic państwowych, osłonie strategicznego rozwinięcia sił zbrojnych, a także w zapobieganiu (przeciwdziałaniu) konfliktom i sytuacjom kryzysowym. Są one przeznaczone głównie do natychmiastowego zademonstrowania woli obronnej państwa, samodzielnej likwidacji zagrożeń małej skali oraz tworzenia dogodnych warunków działania zgrupowaniom sił głównych, a następnie udziału w prowadzonych przez nie operacjach.

Dodatkowymi funkcjami SSR są m.in. przeciwdziałanie wewnętrznym zagrożeniom bezpieczeństwa państwa, udział w likwidacji skutków klęsk żywiołowych i ekologicznych oraz realizacja zadań na rzecz bezpieczeństwa zbiorowego wynikających z umów międzynarodowych. Coraz większego znaczenia nabiera obecnie udział wydzielonych jednostek w operacjach pokojowych poza terytorium kraju, włączając w to całe spektrum działań od nadzorowania pokoju (peace keeping) poprzez stabilizowanie sytuacji aż do wymuszania pokoju (peace enforcement).

Nie mniej ważne jest wsparcie ze strony Sił Szybkiego Reagowania dla ratownictwa cywilnego w przypadkach klęsk żywiołowych i ekologicznych, przede wszystkim w początkowym okresie prowadzenia akcji[3].

Siły Szybkiego Reagowania spełniają następujące funkcje:

a) odstraszania (zniechęcania)

b) osłony

c) rozjemcze

d) ratownicze

e) inne

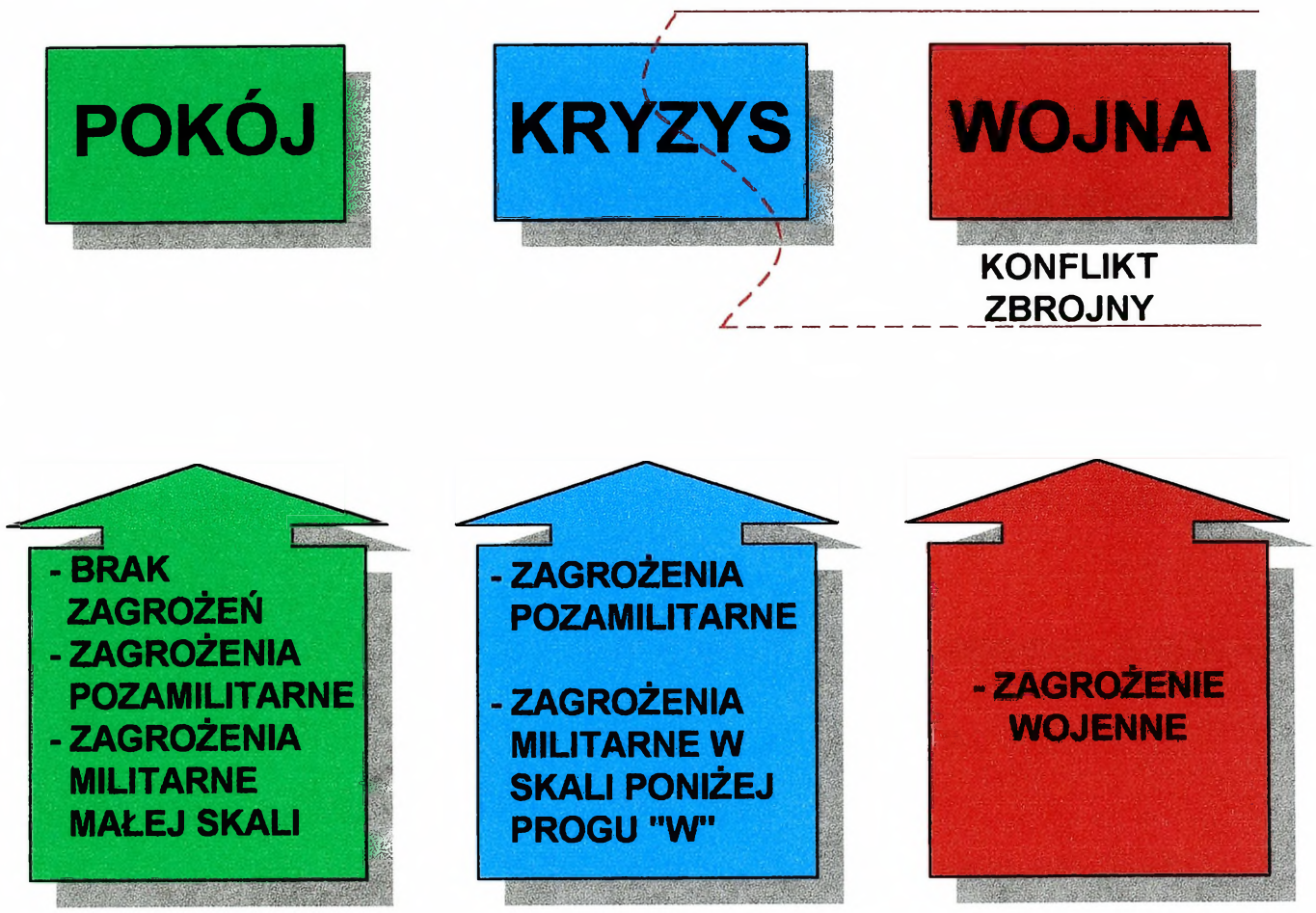
Siły Szybkiego Reagowania wykonują swoje zadania we wszystkich okresach funkcjonowania państwa zgodnie z postanowieniami dokumentów doktrynalnych oraz planów użycia i działania SZ RP na czas pokoju, zagrożenia (sytuacji kryzysowej) i wojny (rys 2).

W okresie pokoju przy braku zagrożeń, w sytuacji zagrożeń poza militarnych bądź występowaniu zagrożeń militarnych małej skali do najbardziej typowych zadań Sił Szybkiego Reagowania można zaliczyć:

- utrzymywanie gotowości do natychmiastowego podjęcia działań w przypadku zaistnienia zagrożenia (kryzysu) bądź konfliktu;
- udział w prowadzeniu rozpoznania wojskowego w bezpośrednim otoczeniu RP;
- uczestniczenie w likwidacji skutków klęsk żywiołowych i ekologicznych, katastrof i awarii;
- uczestnictwo w misjach pokojowych i innych przedsięwzięciach wynikających z umów i porozumień międzynarodowych;

---

[3] Jest to szczególnie ważne obecnie, gdy ogólnopolski system ratownictwa jest dopiero tworzony i integrowany.

Rys. 2. Zarys metody formułowania zadań dla SSR.

- podejmowanie działań w ramach ewentualnych zobowiązań sojuszniczych i koalicyjnych.

W przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej lub zagrożenia o charakterze militarnym Siły Szybkiego Reagowania będą realizowały wszystkie zadania czasu pokojowego, a ponadto zadania związane z:

- izolacją rejonów sytuacji kryzysowej;
- intensyfikacją rozpoznania na kierunkach bądź w rejonach zagrożonych kryzysem;
- mobilizacyjnym rozwinięciem i przyjęciem sił wzmocnienia, wsparcia i zabezpieczenia;
- tworzeniem zgrupowań operacyjnych;
- poprawą położenia, w tym manewrem całości bądź części sił i środków do rejonu lub na kierunki działań;
- wszechstronnym przygotowaniem działań w rejonach zagrożeń.

W okresie wojny (konfliktu zbrojnego) zadania Sił Szybkiego Reagowania wynikać będą z ogólnej, politycznej i militarnej koncepcji obrony państwa. Będą one determinowane rolą, jaka będzie przypisywana Siłom Szybkiego Reagowania w realizacji tej koncepcji, ich miejsca w ugrupowaniu obronnym oraz nałożonych na nie norm bądź ograniczeń.

Przyjmuje się, że Siły Szybkiego Reagowania mogą działać samodzielnie, zwłaszcza w konfliktach ograniczonych, lokalnych, bądź też w początkowym okresie konfliktu o większej skali:

Zadania Sił Szybkiego Reagowania mogą wtedy obejmować:

- blokowanie i powstrzymywanie natarcia agresora;

- utrzymywanie rubieży terenowych (rejonów) do osłony operacyjnego (strategicznego) rozwinięcia sił zbrojnych;
- obronę dogodnych kierunków działania zgrupowań uderzeniowych przeciwnika;
- zwalczanie desantów, rajdów i dywersji;
- osłonę (obronę) kluczowych dla obrony obiektów;
- izolację rejonu działań bojowych od dopływu nowych sił;
- dezorganizowanie agresji poprzez uderzenia na skrzydła i tyły, niszczenie obiektów o szczególnym znaczeniu i stwarzanie tym samym dogodnych warunków do zakończenia konfliktu w sposób odpowiadający polskiej racji stanu bądź w przypadku eskalacji konfliktu tworzenie warunków, umożliwienie, rozwinięcia i działania głównych zgrupowań wojsk.

Konflikt o dużej intensywności i skali może w znacznym stopniu determinować i modyfikować zadania stawiane Siłom Szybkiego Reagowania. W zależności od etapu działań wojennych zadania Sił Szybkiego Reagowania w strategicznej operacji obronnej mogą obejmować:

A. W początkowym okresie wojny:

- udział w odparciu zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika;
- odparcie uderzeń lądowych na kierunkach nie obsadzonych przez wojska osłony i pierwszego rzutu strategicznego;
- wzmocnienie obrony na kierunkach powodzenia przeciwnika;
- dezorganizację działań przeciwnika na głównych kierunkach uderzeń;
- izolację włamujących się zgrupowań od dopływu świeżych sił i zaopatrzenia materiałowego;
- zwalczanie obiektów o szczególnym znaczeniu dla przeciwnika;
- uderzenia i rajdy na obiekty w głębi terytorium przeciwnika;

- zwalczanie desantów i sił specjalnych działających w rejonach o szczególnym znaczeniu obronnym.

B. W trakcie działań w strategicznej strefie obrony (oprócz wymienionych wyżej):

- organizacja i prowadzenie obrony na rubieży strategicznej, na kierunkach przerwania obrony w strefie operacyjnej;
- blokowanie natarcia na kierunkach wykonywanych przez przeciwnika oskrzydleń i obejść;
- likwidacja desantów;
- wsparcie działań i osłona wycofania wojsk ze strefy operacyjnej;
- blokowanie natarcia na kierunkach nie obsadzonych i w rejonach włamań;
- ochrona i obrona szczególnie ważnych obiektów w sytuacji ich ciągłego zagrożenia;
- osłona skrzydeł i tyłów głównego zgrupowania obronnego w razie agresji na nowych kierunkach.

C. W czasie wykonywania przeciwuderzenia strategicznego:

- osłona rozwinięcia zgrupowania mającego wykonać przeciwuderzenie;
- utrzymywanie rubieży wyjścia do przeciwuderzenia.

Ponadto **w sytuacji prowadzenia działań koalicyjnych** (sojuszniczych) Siły Szybkiego Reagowania mogą wykonywać zadania obejmujące:

- izolację rejonu (obszaru) bitwy;
- zwalczanie obiektów przeciwnika o szczególnym znaczeniu;
- uchwycenie i utrzymywanie rejonów decydujących o powodzeniu przeciwuderzenia w głębi ugrupowania przeciwnika;
- wsparcie działań nieregularnych o największym znaczeniu dla powodzenia strategicznej operacji obronnej;
- osłonę wojsk podczas zajmowania kolejnych rubieży obrony.

Siły Szybkiego Reagowania mogą wykonywać również zobowiązania wynikające z umów międzynarodowych na rzecz bezpieczeństwa zbiorowego i niesienia pomocy humanitarnej. Zadania te realizowane mogą być w czasie prowadzenia misji (operacji) pokojowych o charakterze militarnym, paramilitarnym lub nie militarnym podjętych dla przywrócenia bądź utrzymania międzynarodowego pokoju bądź bezpieczeństwa.

Wydzielone jednostki ze składu Sił Szybkiego Reagowania będą, w zależności od charakteru prowadzonej operacji pokojowej, realizować następujące zadania:

A. W operacji pokojowej o charakterze rozjemczym:

- prowadzenie działań prewencyjnych, patrolowych, demonstracyjnych;
- kontrolowanie rejonów (miejsc) rozmieszczenia wojsk stron przeciwnych;
- kontrolowanie pojazdów wojskowych na drogach publicznych oraz żołnierzy (pododdziałów) poza rejonami dla nich ustalonymi (wyznaczonymi);
- ochranianie i ubezpieczanie transportów z pomocą humanitarną;
- ochranianie obiektów (magazynów z amunicją, uzbrojeniem itp);
- organizowanie kordonów blokująco-zaporowych;
- osłanianie rejonów zniszczeń;
- prowadzenie działań bojowych w obronie własnej.

B. W operacji pokojowej o charakterze pomocy humanitarnej dla ludności objętej konfliktem:

- niesienie pomocy medycznej;
- organizowanie transportu;
- ochranianie ludności;
- rozminowywanie terenu;
- odbudowywanie dróg, ujęć wody i innych obiektów użyteczności publicznej.

C. W operacji o charakterze bojowym:

- prowadzenie działań taktycznych (operacyjnych) w ramach operacji sił zbrojnych organizacji pokojowych.

1.4. Koncepcja użycia Sił Szybkiego Reagowania

Siły Szybkiego Reagowania zgodnie ze swoim przeznaczeniem będą wykonywać swoje zadania w czasie pokoju, zagrożenia wojennego (kryzysu) oraz wojny zarówno na terytorium kraju, jak i poza nim. Ze względu na różnorodność celów działań w tych trzech przypadkach, odmienność warunków działań oraz zróżnicowaną skalę zaangażowania sił i środków koncepcje użycia Sił Szybkiego Reagowania w czasie pokoju, zagrożenia i wojny będą się od siebie zasadniczo różniły.

W okresie pokoju Siły Szybkiego Reagowania będą utrzymywane w gotowości do reagowania militarnego lub realizacji zadań o charakterze niemilitarnym, takich jak akcje humanitarne, likwidacja skutków klęsk żywiołowych, awarii i katastrof w każdej sytuacji kryzysowej.

Ze względu na charakter i znaczenie wykonywanych zadań, **Siły Szybkiego Reagowania już w czasie pokoju utrzymują najwyższy stopień profesjonalizacji i ukompletowania stanu osobowego, wyposażenia, uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego**. Siły te muszą utrzymywać zdolność do realizacji zadań o znaczeniu strategiczno-operacyjnym w dyrektywnych normach czasowych i stopniach ukompletowania[4].

Kolejnym wymaganiem stawianym Siłom Szybkiego Reagowania w związku z powyższym jest zachowanie przez nie wysokiej mobilności

---

[4] Przyjmuje się stopień ukompletowania stanu osobowego od 60 do 80%, sprzętu od 80 do 100% oraz osiągnięcie gotowości do działań przez wydzielone siły po 6 godzinach, a całości po 12-24 godzinach (w zależności od tego czy realizowano mobilizacyjne rozwinięciu jednostek czy nie).

(manewrowości) oraz zdolności do prowadzenia działań w wymiarze powietrzno-lądowym oraz powietrzno-morskim.

W czasie pokoju Siły Szybkiego Reagowania mogą być wykorzystywane do oddziaływania odstraszająco-zniechęcającego realizowanego w ramach zapobiegania agresji oraz prowadzenia działań (akcji) interwencyjnych na terytorium kraju w przypadkach wystąpienia wewnętrznych zagrożeń bezpieczeństwa. W celu utrzymania wysokiego poziomu wyszkolenia taktycznego Siły Szybkiego Reagowania będą w czasie pokoju brały udział w ćwiczeniach sił zbrojnych i systemu obronnego państwa. Wydzielone siły i środki podsystemu rozpoznania i walki radioelektronicznej Sił Szybkiego Reagowania będą natomiast w sposób ciągły realizować zadania w ramach zintegrowanego systemu rozpoznania wojskowego SZ RP.

Oprócz realizacji zadań o charakterze militarnym Siły Szybkiego Reagowania mogą brać także udział w likwidacji skutków katastrof, awarii i klęsk żywiołowych. Koncepcja użycia Sił Szybkiego Reagowania w realizacji tego typu zadań będzie uzależniona od charakteru i skali zagrożenia. Szczegółowe ustalenia co do zakresu i formy działań wydzielonych jednostek Sił Szybkiego Reagowania będą każdorazowo uzgadniane z odpowiednimi organami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W przypadku wykorzystania wydzielonych sił ze składu Sił Szybkiego Reagowania do działań w ramach operacji pokojowych koncepcja ich użycia będzie wypracowywana przez odpowiednie organizacje międzynarodowe (np. ONZ, OBWE, NATO) w odniesieniu do konkretnej misji.

Użycie wydzielonej części naszych Sił Szybkiego Reagowania będzie normowane ustaleniami międzynarodowymi i procedurami przyjętymi przez siły zbrojne organizacji międzynarodowych.

W sytuacjach kryzysowych Siły Szybkiego Reagowania w zależności od charakteru i skali zagrożenia o charakterze militarnym **przystępują do**

zadań związanych ze strategiczną osłoną obszaru państwa, izolacją rejonu sytuacji kryzysowej oraz likwidacją przyczyn i neutralizacją skutków zagrożenia (kryzysu).

Osłona strategiczna organizowana będzie w wymiarze powietrzno-lądowym i powietrzno-morskim i obejmowała będzie całe terytorium państwa bądź jego część.

Siły Szybkiego Reagowania mogą rozpocząć realizację zadań w strukturach i stanach czasu „P" lub po mobilizacyjnym uzupełnieniu. Zakłada się, że już w okresie kryzysu Siły Szybkiego Reagowania dokonają przegrupowania operacyjnego wykonując manewr całością bądź częścią sił i środków na kierunki działań, tworząc tam odpowiednio do celu i warunków działań ugrupowanie operacyjne[5].

W przypadku eskalacji kryzysu Siły Szybkiego Reagowania mogą przystąpić do prowadzenia działań obronno-opóźniających i podjęcia zorganizowanej walki.

W ramach osłony granic wydzielone siły komponentu lądowego Sił Szybkiego Reagowania przechodzą do działań w wyznaczonych obszarach odpowiedzialności bądź do rejonów wyczekiwania operacyjnego.

Komponent powietrzny Sił Szybkiego Reagowania ze składu WLOP (SP) w ramach osłony strategicznej wspólnie z WOPL Wojsk Lądowych oraz lotnictwem MW wzmacniają system OP i osiągają gotowość do podjęcia walki z przeciwnikiem powietrznym osłony obiektów o znaczeniu strategicznym, a także do wsparcia rzutu osłony strategicznej wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz działań Sił Szybkiego Reagowania.

Działania te prowadzone przez Siły Szybkiego Reagowania w okresie kryzysu militarnego w zależności od sytuacji mogą obejmować działania

---

[5] Saczonek W. i inni, Siły Szybkiego Użycia, Myśl Wojskowa 1/1996 (edycja tajna) s. 26-29.

osłonowe i przeciw dywersyjne. W przypadku zagrożenia niemilitarnego Siły Szybkiego Reagowania mogą prowadzić działania ratownicze.

W działaniach osłonowych prowadzonych w wymiarze powietrzno-lądowym Siły Szybkiego Reagowania będą wzmacniać (uszczelniać) granicę państwową, osłaniać obiekty mające decydujące znaczenie w systemie obronności państwa oraz tworzyć sprzyjające warunki dla strategicznego rozwijania SZ RP. W ramach tego typu działań główny wysiłek będzie skupiany na obronie dogodnych kierunków działania zgrupowań uderzeniowych przeciwnika oraz na ochronie kierunków sprzyjającym próbom nielegalnego przekraczania granicy. Luki w ugrupowaniu osłaniane są patrolowaniem, a kluczowe węzły komunikacyjne przygotowuje się do obrony lub zniszczenia.

Siły Szybkiego Reagowania mogą również uczestniczyć, wspólnie z innymi siłami, w działaniach przeciw dywersyjnych. Wydzielona część Sił Szybkiego Reagowania może prowadzić wtedy głównie działania zaczepne w formie działań rozpoznawczych, blokujących i likwidacyjnych.

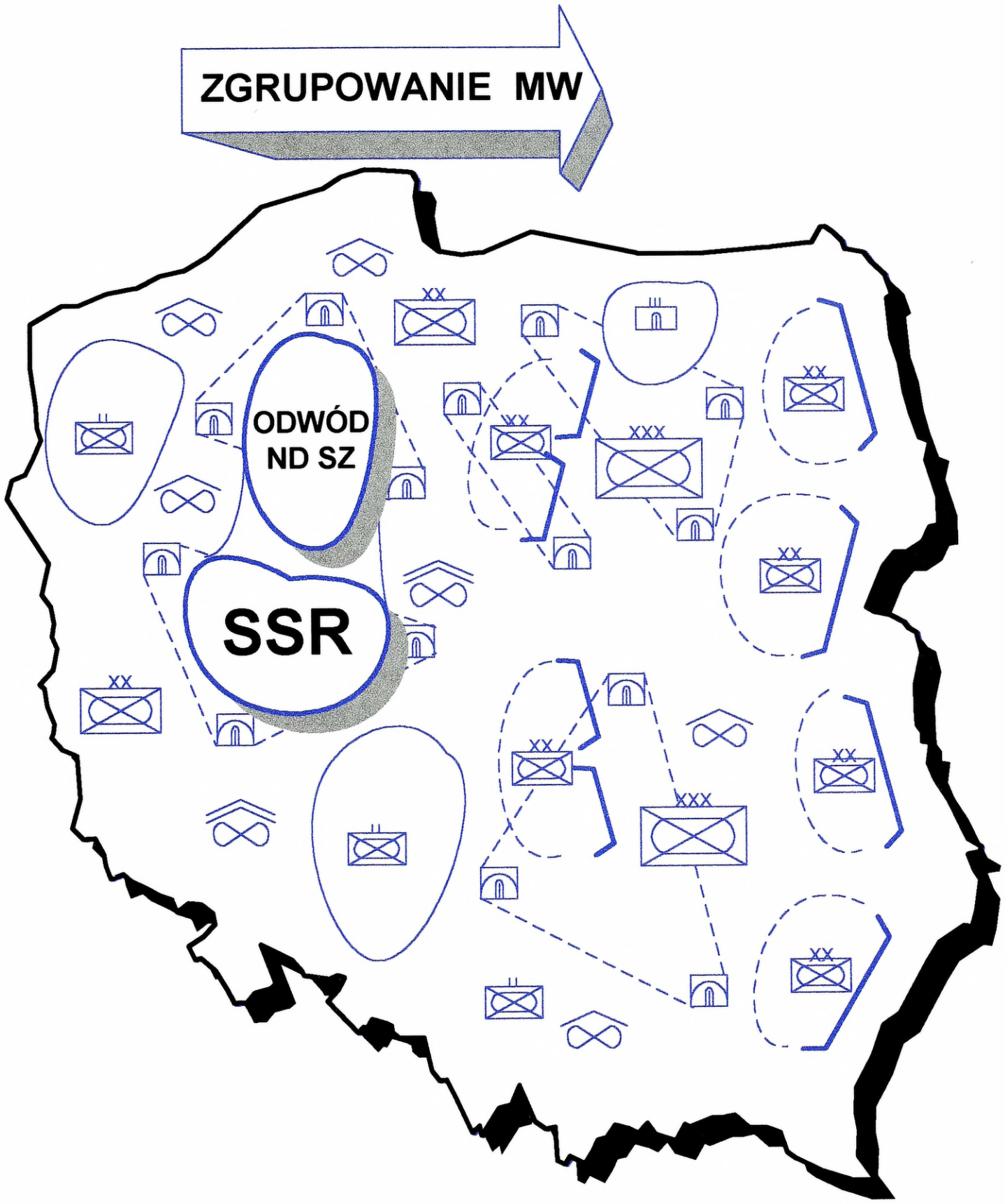
W przypadku kryzysu o charakterze niemilitarnym jednostki Sił Szybkiego Reagowania, w zależności od zaistniałej sytuacji, mogą zostać wykorzystane w ograniczaniu i likwidacji skutków katastrof przemysłowych, budowlanych, w ruchu drogowym, morskim, powietrznym itp. oraz w likwidacji i ograniczaniu skutków klęsk żywiołowych i ekologicznych. Ze względu jednak na brak specjalistycznego sprzętu oraz specjalnego przygotowania żołnierzy wskazane jest realizowanie przez nie zadań pomocniczych. Charakter tych zadań, a także rodzaj i ilość zaangażowanych jednostek ze składu Sił Szybkiego Reagowania będzie determinowany przez sytuację, charakter i skalę klęski bądź katastrofy. Działania ratownicze realizowane będą w ścisłym współdziałaniu z formacjami Policji, Państwowej Straży Pożarnej, siłami zabezpieczenia medycznego oraz wyspecjalizowanymi jednostkami ratownictwa resortów gospodarki narodowej i Obrony Cywilnej. Ugrupowanie

Sił Szybkiego Reagowania do prowadzenia działań ratowniczych będzie z reguły obejmować elementy informacyjne (rozpoznawcze), siły torujące (rozgradzające i regulacji ruchu) oraz dwa rzuty sił ewakuacyjno-ratunkowych.

1.4.1. Użycie Sił Szybkiego Reagowania w czasie wojny

Przyjmując założenie, że **początkowy okres wojny będzie obejmował pierwsze dwa-trzy dni konfliktu** użycie Sił Szybkiego Reagowania w tym czasie charakteryzować się będzie największym rozmachem i intensywnością. Bez względu na charakter agresji oraz warunki rozpoczęcia strategicznej operacji obronnej Siły Szybkiego Reagowania będą realizować gros swoich zadań na kierunkach największego zagrożenia, w rejonach decydujących o trwałości obrony oraz rozwinięciu głównych sił obronnych państwa. W tym okresie celem działań Sił Szybkiego Reagowania będzie, z jednej strony, zapewnienie czasu i swobody mobilizacyjnego uzupełnienia i operacyjnego rozwinięcia głównych sił, z drugiej natomiast maksymalna dezorganizacja i osłabienie agresji kosztem jak najmniejszej utraty terenu, strat i zniszczeń. Zadania te Siły Szybkiego Reagowania będą realizować wspólnie z siłami osłony i pierwszego rzutu strategicznego oraz siłami i środkami poza wojskowymi ze wszystkich sfer działalności państwa (rys. 3).

Przyjęte koncepcje strukturalno-organizacyjne Sił Szybkiego Reagowania nie pozwolą prawdopodobnie w ciągu kilku najbliższych lat, na samodzielną realizację zadań o charakterze operacyjnym i strategicznym. Będą one musiały współdziałać z lotnictwem ze składu WLOP (SP), WRiA, wojskami operacyjnymi i obrony terytorialnej centralnego i okręgowego podporządkowania, siłami OP, OPL oraz siłami układu poza militarnego.

Rys. 3. Miejsce Sił Szybkiego Reagowania w ugrupowaniu strategicznym SZ RP (wariant)

W perspektywie następnych lat, w wyniku ewentualnego wzrostu możliwości obronnych państwa, nie można wykluczyć transformacji Sił Szybkiego Reagowania zmierzającej do ich usamodzielnienia oraz zwiększenia autonomicznych możliwości ogniowych i transportowych poprzez włączenie do ich składu sił i środków wojsk lotniczych i marynarki wojennej.

1.4.2. Działania Sił Szybkiego Reagowania w strategicznej strefie obrony

Działania w obszarze obejmującym teren od tylnej granicy pierwszego rzutu strategicznego do granic pastwa będą rozstrzygać o losach wojny, a także o osiągnięciu bądź nie osiągnięciu celów militarnych. Teoretycy wojskowi są zgodni co do tego, że od pierwszych godzin agresji strefa ta znajdzie się w zasięgu oddziaływania przeciwnika. Właśnie w tej strefie planuje się odebranie agresorowi inicjatywy strategicznej, ostateczne załamanie jego lądowej operacji zaczepnej oraz osłabienie potencjału do poziomu uniemożliwiającego kontynuację działań zaczepnych. Nie mniej istotne jest również utrzymanie maksimum terytorium państwa, przede wszystkim rejonów o kluczowym znaczeniu dla jego funkcjonowania oraz w przypadku zaistnienia korzystnych warunków rozbicie głównego zgrupowania uderzeniowego przeciwnika i stworzenie warunków do przywrócenia integralności terytorialnej Polski.

Działania Sił Szybkiego Reagowania w strategicznej strefie obrony determinowane będą stopniem zachowania ich zdolności do działań po wcześniejszym użyciu w strefach taktycznej lub operacyjnej, a także stopniem operacyjnego rozwinięcia pozostałych elementów strategicznego ugrupowania obronnego. Wynika to m.in. z tego, że zdecydowana większość zadań

przewidzianych do realizacji przez Siły Szybkiego Reagowania w strefie strategicznej może być niejednokrotnie bardziej efektywnie realizowane przez inne siły (np. pozostające w odwodzie Naczelnego Dowódcy związki taktyczne oraz oddziały pancerne i zmechanizowane, posiadające wielokrotnie większy niż Siły Szybkiego Reagowania potencjał rażenia ogniowego i zdolność utrzymania terenu).

Na koncepcję użycia Sił Szybkiego Reagowania na tym etapie wojny duży wpływ mają ich najwyższe, w skali wojsk lądowych, możliwości manewru oraz zdolność do prowadzenia działań w wymiarze powietrzno-lądowym, zwłaszcza działań powietrzno-szturmowych, szturmowo-desantowych oraz desantowych. Stąd też **Siły Szybkiego Reagowania będą przede wszystkim reagować na nagłe zmiany sytuacji w strategicznej strefie obrony oraz błyskawicznie oddziaływać na najważniejsze obiekty w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika**. Wyrażać się to będzie przede wszystkim w osłonie rozwinięcia odwodów i rejonów formowania nowych jednostek, blokowaniu natarcia przeciwnika na kierunkach nie obsadzonych przez przeciwnika oraz zamykaniu nowych kierunków agresji.

Siły Szybkiego Reagowania mogą zostać również użyte do osłony wycofania wojsk ze strefy operacyjnej, a także osłony skrzydeł i tyłów głównego zgrupowania obronnego w razie natarcia przeciwnika na nowych kierunkach.

Nie można również wykluczyć prowadzenia w tym okresie **działań Sił Szybkiego Reagowania zmierzających do opanowania i utrzymania obiektów bądź rejonów w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika** decydujących o powodzeniu przeciwuderzenia strategicznego. Szczegółowe koncepcje użycia Sił Szybkiego Reagowania w strategicznej strefie obrony będą wypływać z dowiązania założeń i ogólnych zasad do konkretnej sytuacji, w tym kierunku, czasu, skali i charakteru zagrożenia, warunków atmos-

ferycznych oraz terenu, a także możliwości wojsk własnych. W związku z tym koncepcje ich użycia będą miały charakter wielowariantowy.

Z użyciem Sił Szybkiego Reagowania w strategicznej strefie obrony związane jest również ich **wykorzystanie w czasie wykonania przeciwuderzenia strategicznego**. Zakłada się, że jako najbardziej mobilny element zgrupowania operacyjnego Sił Szybkiego Reagowania, oprócz omawianego wcześniej utrzymywania decydujących o powodzeniu przeciwuderzenia obiektów i rejonów w głębi ugrupowania przeciwnika, będą również osłaniać przegrupowanie i rozwinięcie sił zgrupowania wykonującego przeciwuderzenie oraz utrzymywać rubieże wyjścia do przeciwuderzenia.

Koncepcje użycia Sił Szybkiego Reagowania w okresie pokoju, kryzysu oraz wojny obejmują oprócz założeń operacyjno-taktycznych także problematykę dowodzenia, rozpoznania oraz zabezpieczenia bojowego działań Sił Szybkiego Reagowania.

W zakresie organizacji dowodzenia istotne znaczenie ma konieczność funkcjonalnego łączenia potencjałów (sił) różnego podporządkowania (okręgowego, centralnego oraz rodzajów sił zbrojnych). Wymuszać to będzie dużą centralizację dowodzenia (na szczeblu Naczelnego Dowódcy), a także wcześniejsze wprowadzenie precyzyjnych ustaleń organizacyjnych i niezbędnych regulacji prawnych. Zakłada się, że w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz wojny jednostkami Sił Szybkiego Reagowania będą bezpośrednio dowodziły organa dowodzenia Naczelnego Dowódcy z jego stanowiska dowodzenia[6]. Nie wyklucza się też możliwości dowodzenia Siłami Szybkiego Reagowania z Wysuniętego Stanowiska Dowodzenia Naczelnego Dowódcy, w przypadku podporządkowania części jednostek Sił Szybkiego Reagowania dowódcy określonego związku operacyjnego (OW).

---

[6] Instrukcja organizacji i funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia Sił Zbrojnych RP, Sztab Gen. 1451/95, Warszawa 1995.

2. LOTNICTWO W DZIAŁANIACH SIŁ SZYBKIEGO REAGOWANIA

Badania, których rezultaty zawarte są w poprzednim rozdziale, a dotyczące składu, zadań i koncepcji użycia Sił Szybkiego Reagowania były podstawą do dociekań naukowych mających na celu określenie miejsca i roli lotnictwa w tych siłach, ich zadań oraz ustalenie potencjalnych możliwości bojowych.

3.1. Miejsce, rola i skład lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania.

Tak jak kształt organizacyjno - funkcjonalny Sił Szybkiego Reagowania nie jest do końca ustalony, również skład lotnictwa które ma wziąć udział w działaniach tych sił może ulec zmianom. Jednak wysoka mobilność i efektywność użycia tych sił wymaga, aby komponent lotniczy był odpowiednio duży i wyposażony w najlepszy sprzęt lotniczy.

W prezentowanych niżej propozycjach dążono do zachowania równowagi między potrzebami Sił Szybkiego Reagowania w zakresie działań lotnictwa a możliwościami sił powietrznych i lotnictwa wojsk lądowych do wydzielenia odpowiednich komponentów lotniczych (samolotów i śmigłowców). Przy tym uwzględniono prawdopodobne przyszłe rozwiązania dotyczące wyposażenia lotnictwa bojowego polskich sił powietrznych w samoloty wielozadaniowe oraz lotnictwa wojsk lądowych w śmigłowce uderzeniowe, transportowe i wielozadaniowe na bazie śmigłowca „Sokół".

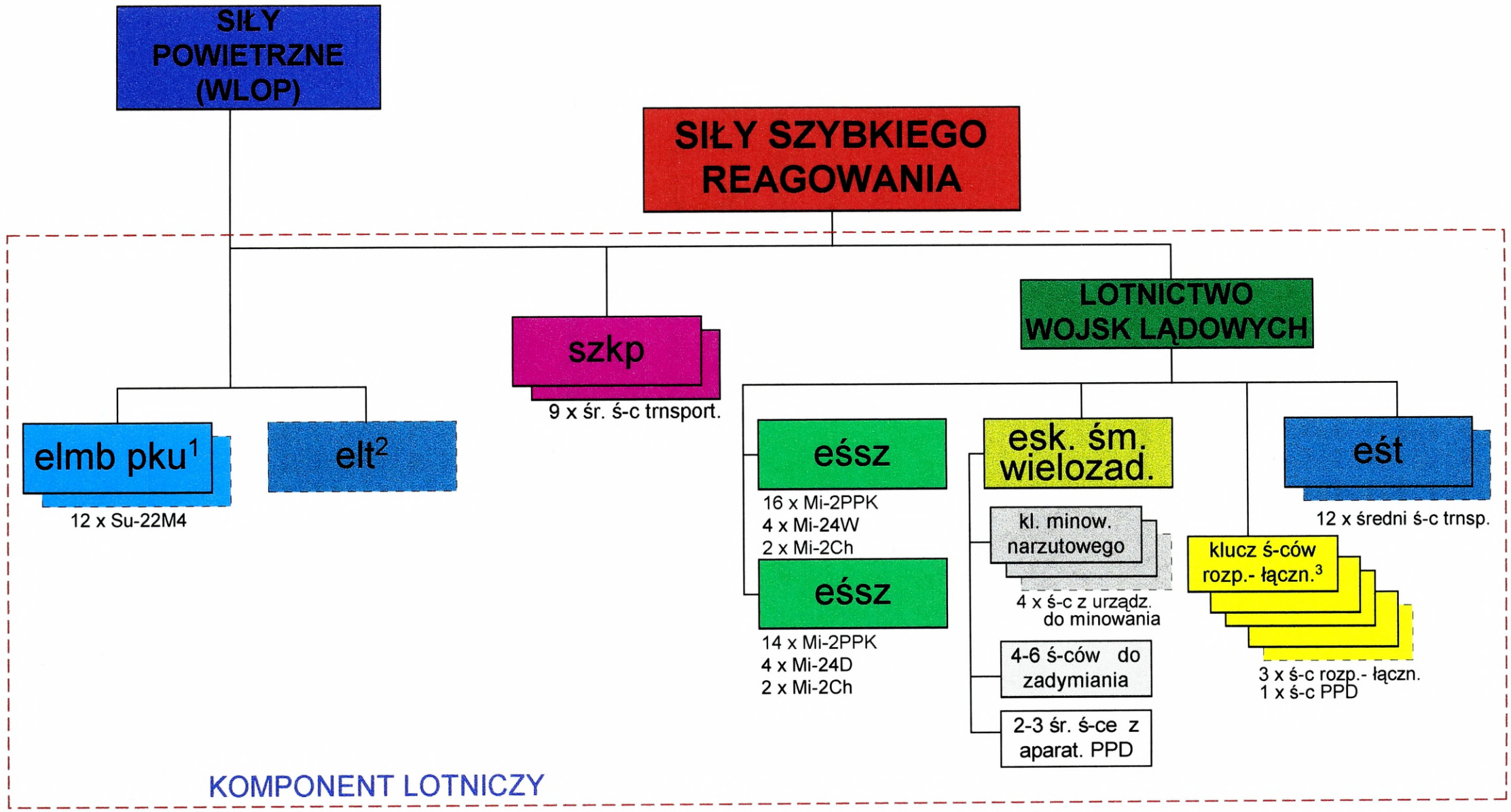
Z koncepcji użycia Sił Szybkiego Reagowania wynika, że pożądane jest, aby ich wsparcie i zabezpieczenie było realizowane tak przez lotnictwo bezpośrednio wydzielone do działań na ich rzecz, jak i przez lotnictwo wykorzystywane według planów najwyższych przełożonych (Naczelnego Do-

wódcę). W tym drugim przypadku, działania lotnictwa będą pośrednio tworzyć warunki do działań Sił Szybkiego Reagowania.

Zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami, decyzje o użyciu komponentu lądowego i powietrznego Sił Szybkiego Reagowania zapadać będą w sztabie Naczelnego Dowódcy, bowiem właśnie tam możliwy będzie pełny przegląd sytuacji operacyjno-strategicznej. Oprócz tego w zależności od aktualnej sytuacji, planowane będą tam działania lotnictwa myśliwskiego i innych sił obrony powietrznej mające na celu osłonę komponentów Sił Szybkiego Reagowania, ustalane będą zadania lotnictwa rozpoznawczego mające na celu zdobywanie informacji również na rzecz tych sił. Także lotnictwo myśliwsko-bombowe, nie wchodzące w skład eskadr lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia, będzie wykonywać zadania bojowe mające pośredni wpływ na działania Sił Szybkiego Reagowania.

Jednakże sprawne przygotowanie do działań lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania, jego przegrupowanie i użycie wymaga posiadania w miarę stałego komponentu lotniczego wydzielanego ze składu sił powietrznych (WLOP), lotnictwa wojsk lądowych i związku taktycznego kawalerii powietrznej. Propozycje te przedstawione są na rys. 4.

Zatem w świetle dotychczasowych ustaleń celowe jest, aby ze składu sił powietrznych było wydzielanych do dwóch eskadr lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia (pku) wyposażonych w samoloty Su-22M4. W przyszłości, po wyposażeniu polskich sił powietrznych w samoloty wielozadaniowe, wystarczające będzie wydzielenie jednej eskadry wyposażonej w 18 samolotów. Przewiduje się bowiem, że w przyszłości eskadry te posiadać będą właśnie taką liczbę samolotów. Ocenia się, że

Rys. 4. Komponent lotniczy Sił Szybkiego Reagowania.

1) W przyszłości po wyposażeniu polskich sił powietrznych w samoloty wielozadaniowe wystarczające będzie wydzielenie jednej eskadry pierwszej kolejności użycia (pku) w przewidywanym składzie 18 samolotów do wsparcia Sił Szybkiego Reagowania.
2) Do wsparcia transportowego Sił Szybkiego Reagowania może być wydzielony wysiłek lotnictwa transportowego (samolotowego) ze składu Sił Powietrznych
3) Jeden klucz śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych w każdej BZ lub BPanc.

możliwości bojowe tych samolotów będą 2-3 krotnie wyższe niż samolotów Su-22M4.

Należy jednak uwzględnić to, iż eskadry lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia mogą również wykonywać równolegle zadania na korzyść wojsk lądowych i marynarki wojennej w prowadzonych aktualnie powietrzno-lądowo-morskich operacjach (działaniach zbrojnych).

Podczas przegrupowania lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania na większe odległości niezbędne będzie wydzielanie wysiłku lotnictwa transportowego ze składu eskadry lotnictwa transportowego wchodzącej w skład sił powietrznych. Ze względu na konieczność wykonywania przez tę eskadrę również zadań na rzecz całych sił zbrojnych, to w sytuacjach wskazanych wyżej możliwe będzie użycie wysiłku do jednego eskadrolotu (12 samolotów) w tych dniach, kiedy potrzeby Sił Szybkiego Reagowania w zakresie transportu powietrznego będą największe.

Przewiduje się, że do Sił Szybkiego Reagowania wydzielone zostaną dwa szwadrony kawalerii powietrznej posiadające w swoim składzie po 9 średnich śmigłowców transportowych (Mi-8, Sokół „Long"). Taka ilość śmigłowców powinna zapewnić swobodne przemieszczenie sił tych szwadronów do miejsc wykonania przez nie zadań.

Jednak najsilniejsze wsparcie ogniowe, transportowe, rozpoznawcze i w zakresie zadań pomocniczych komponentu lądowego Sił Szybkiego Reagowania będzie zapewnione przez lotnictwo wojsk lądowych. Według opinii ekspertów, w skład lotnictwa wojsk lądowych powinny wchodzić, oprócz śmigłowców uderzeniowych, również śmigłowce transportowe, wielozadaniowe, rozpoznawczo-łącznikowe i zabezpieczenia dowodzenia.

Przewiduje się, że do działań na rzecz lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania może być wyznaczonych do dwóch eskadr śmigłowców szturmowych (uderzeniowych) w składzie: 16 (14) x Mi-2PPK, 4 x Mi-24W(D), 2 x Mi-2 do rozpoznania skażeń chemicznych. W przyszłości śmigłowce Mi-2 będą zastępowane śmigłowcami „Sokół".

Konieczność zapewnienia wysokiej mobilności komponentu lądowego Sił Szybkiego Reagowania wymaga, aby w skład komponentu lotniczego wchodziły 1-2 eskadry średnich śmigłowców transportowych. Obecnie nie ma możliwości wydzielenia oddzielnie eskadr takich śmigłowców, ponieważ wchodzą one w skład pułków kawalerii powietrznej. Jednak w przyszłości rozwiązanie takie jest niezwykle pożądane. Rolę śmigłowców transportowych mogłyby pełnić śmigłowce Sokół „Long".

Sprawne użycie lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania wymaga użycia śmigłowców wielozadaniowych o różnym przeznaczeniu. Ocenia się, że posiadanie w składzie komponentu lotniczego 2-3 kluczy śmigłowców do minowania narzutowego, 2-3 par śmigłowców do zadymiania manewrowego oraz 2-3 średnich śmigłowców z aparaturą do dowodzenia z powietrza zapewniłoby niezbędną niezależność komponentu lądowego.

Osnowę lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania tworzą brygady zmechanizowane i pancerne. Niezbędne jest, aby każda z nich posiadała w swoim składzie klucz śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych w składzie 3 śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych i 1 śmigłowca z aparaturą powietrznego elementu dowodzenia (PED).

Możliwości samolotów i śmigłowców komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania zależeć będą od średniego dobowego natężenia działań. W świetle wniosków z przebiegu ostatnich lokalnych konfliktów zbrojnych, a także ustaleń dotyczących wykorzystania lotnictwa sił powietrz-

nych i lotnictwa wojsk lądowych w działaniach bojowych średnie natężenie może być następujące:

- lotnictwo myśliwsko-bombowe - do 2 wylotów na dobę;
- śmigłowce bojowe i transportowe - do 3 wylotów na dobę;
- śmigłowce wielozadaniowe i rozpoznawczo-łącznikowe - 4-6 wylotów na dobę;
- śmigłowce ze składu kawalerii powietrznej - do 2 razy na dobę.

Przedstawione propozycje dotyczące miejsca, roli i składu lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania dotyczą wariantu, kiedy komponent lądowy tych sił będzie miał największy skład. W razie, gdyby ten komponent był mniejszy, to siły lotnictwa wydzielane do jego wsparcia i zabezpieczenia byłyby odpowiednio mniejsze.

2.2. Zadania lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania.

Przeprowadzone analizy zadań i koncepcji użycia Sił Szybkiego Reagowania stały się bazą merytoryczną do ustalenia zadań lotnictwa w okresie pokoju, kryzysu i wojny (konfliktu zbrojnego).

Do zasadniczych zadań realizowanych przez lotnictwo w czasie pokoju na rzecz Sił Szybkiego Reagowania należeć będzie:

- prowadzenie rozpoznania powietrznego w bezpośrednim otoczeniu RP;
- kontrola „szczelności" granicy państwa z powietrza;
- udział w likwidacji skutków klęsk żywiołowych i ekologicznych, katastrof i awarii;
- udział w misjach pokojowych;
- udział w ramach działań sojuszniczych i koalicyjnych poza granicami RP.

Istota rozpoznania powietrznego sprowadzać się będzie głównie do prowadzenia przez etatowe lotnictwo rozpoznawcze rozpoznania radioelektronicznego wzdłuż granic RP, a także w warunkach dobrej widoczności fotograficznego (przez zastosowanie skośnego lub panoramicznego fotografowania).

Do rozpoznania powietrznego, szczególnie **w ramach kontroli szczelności granicy** niezbędne będzie użycie śmigłowców rozpoznawczych lub łącznikowych. W niektórych sytuacjach niezbędne będzie użycie śmigłowców łącznikowych lub transportowych do przewozu grup specjalnych w rejon, w którym spodziewane może być przenikanie grup dywersyjnych.

W czasie likwidacji skutków klęsk żywiołowych i ekologicznych, katastrof i awarii komponent lotniczy Sił Szybkiego Reagowania celowo jest użyć do:

- prowadzenia rozpoznania dróg, mostów i przepraw oraz stanu ruchu na nich dla potrzeb sił ratowniczych oraz ewakuacji ludności cywilnej;
- prowadzenia rozpoznania ognisk pożarów i kierunków ich rozprzestrzeniania się oraz informowanie właściwych organów;
- prowadzenia rozpoznania skażeń promieniotwórczych terenu i przestrzeni powietrznej oraz pobieranie próbek skażonego powietrza i przekazywanie danych z tego rozpoznania do jednostek organizacyjnych systemu wykrywania i alarmowania ;
- ewakuacji rannych i chorych z rejonów zagrożonych;
- przewozu grup operacyjnych dla potrzeb kierowania i organizacji współdziałania podczas prowadzenia akcji ratunkowych w rozległych rejonach porażenia lub klęsk żywiołowych;
- przewozu sił i środków formacji ratownictwa chemicznego, medyczno-sanitarnych, energetycznych itp.;

- transportu powietrznego zaopatrzenia, a w szczególności: leków i środków opatrunkowych, odkażalników, materiałów i części zamiennych do maszyn i urządzeń oraz innych środków materiałowych niezbędnych do prowadzenia akcji ratunkowych;
- udziału w prowadzeniu akcji informacyjnych (zrzucanie ulotek, podawanie komunikatów za pomocą aparatury nagłaśniającej);
- przewozu łączników oraz zasobników, poczty i innych materiałów;
- patrolowania obszarów leśnych i dużych zbiorników wodnych;
- patrolowania rurociągów, linii energetycznych wysokiego napięcia, szlaków kolejowych itp. w celu wykrycia uszkodzeń i pożarów.

Do wykonania tych zadań konieczne jest użycie śmigłowców transportowych i rozpoznawczo-łącznikowych wydzielanych każdorazowo oddzielnym rozkazem w zależności od rozmachu akcji ratowniczej. W niektórych sytuacjach konieczne będzie użycie samolotów transportowych do przewozu ludzi, sprzętu i zaopatrzenia na duże odległości na terytorium kraju.

W razie uczestnictwa w misjach pokojowych decyzje o tym zapadać będą na najwyższych szczeblach władzy - Prezydent, Sejm, Rząd. Wówczas zostanie też ustalona wielkość kontyngentu wydzielana do uczestnictwa w misji. Oceniając realne możliwości, to z komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania można wydzielić 2-4 samoloty An-26 do przewozu ludzi i sprzętu z Polski w rejon misji, natomiast do wykonania zadań transportowych w ramach misji 1-2 klucze śmigłowców transportowych.

Możliwy jest również taki wariant, kiedy zostanie wydzielony komponent lądowy Sił Szybkiego Reagowania do udziału w misji pokojowej, a zadania transportu powietrznego będą realizowane siłami lotnictwa innych państw uczestniczących w takich działaniach.

Do udziału w ramach działań sojuszniczych i koalicyjnych z komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania celowe jest wyznaczenie samolotów i śmigłowców transportowych (na podobnych zasadach jak do misji pokojowych) do wykonania zadań transportu powietrznego oraz ewakuacji rannych, chorych i porażonych. Obecnie niecelowe jest wyznaczanie śmigłowców uderzeniowych i samolotów uderzeniowych ze względu na niespełnienie wymagań interoperacyjności.

W przyszłości, po wprowadzeniu na uzbrojenie samolotów wielozadaniowych i śmigłowców uzbrojonych typu „Huzar" wielkość wydzielanych sił powinny określać ustalenia zawarte w porozumieniu o uczestnictwie RP w NATO.

Do głównych zadań realizowanych przez lotnictwo na rzecz Sił Szybkiego Reagowania, w czasie kryzysu, oprócz zadań realizowanych w czasie pokoju, należeć będzie:

- izolacja rejonu, w którym istnieje sytuacja kryzysowa;
- intensywne rozpoznanie na kierunku lub w rejonie zagrożenia kryzysem;
- zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania i udział w tworzeniu zgrupowań operacyjnych;
- zabezpieczenie poprawy położenia, w tym manewru całości lub części Sił Szybkiego Reagowania do rejonu zagrożonego kryzysem lub na prawdopodobny kierunek działań;
- udział we wszechstronnym przygotowaniu Sił Szybkiego Reagowania do działań w rejonie zagrożonym kryzysem.

W ramach izolacji rejonu, w którym zaistnieje sytuacja kryzysowa, niezbędne będzie użycie lotnictwa myśliwskiego i śmigłowców uzbrojonych do izolacji przestrzeni powietrznej. Zadaniem samolotów myśliwskich dyżurujących głównie w wysokich stopniach gotowości bojowej na ziemi, a w momentach szczególnego zagrożenia również w powietrzu, powinno być

niedopuszczenie w rejon kryzysowy samolotów, śmigłowców i środków bezzałogowych potencjalnego przeciwnika. Natomiast śmigłowce uzbrojone celowo byłoby użyć do poszukiwania i zwalczania na małych wysokościach głównie śmigłowców transportowych lub łącznikowych przewożących grupy dywersyjno-rozpoznawcze lub próbujących wykonywać inne zadania w rejonie zagrożonym kryzysem.

Do izolowania rejonu zagrożonego kryzysem, szczególnie przed przenikaniem grup dywersyjno-rozpoznawczych i innych sił lądem lub od strony morza może być również użyty batalion desantowo-szturmowy. Wówczas do jego przewozu na większe odległości konieczne będzie użycie samolotów transportowych ze składu sił powietrznych, a na mniejsze odległości śmigłowców transportowych z komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania.

W sytuacji kryzysowej niezbędne będzie intensyfikowanie rozpoznania powietrznego, które może dostarczyć informacji o zamiarach potencjalnego przeciwnika. W tym celu lotnictwo rozpoznawcze prowadzić będzie rozpoznanie powietrzne wszystkimi możliwymi sposobami ześrodkowując główny wysiłek w rejonie zaistnienia kryzysu oraz terenach przyległych do niego.

Do rozpoznania mogą być również użyte śmigłowce rozpoznawczo-łącznikowe, szczególnie do obserwacji miejsc dogodnych do przenikania grup dywersyjno-rozpoznawczych i innych sił potencjalnego przeciwnika oraz rozpoznania dróg marszu na kierunkach przemieszczania się lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania w rejon zagrożony kryzysem.

Do zdobywania informacji na terenie zagrożonym kryzysem i poza nim niezbędne będzie użycie własnych grup specjalnych Do przewozu i wysadzania tych grup użyte będą śmigłowce transportowe z komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania.

Mobilizacyjne rozwinięcie lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania oraz zmiana (poprawa) jego położenia połączona z przemieszczeniem w rejon zagrożony kryzysem wymagać będzie szczególnie dużego zaangażowania lotnictwa, głównie lotnictwa transportowego.

W czasie przegrupowania lotnictwo myśliwskie ze składu sił powietrznych we współdziałaniu z naziemnymi siłami obrony powietrznej zapewnić musi osłonę komponentu lądowego przed rozpoznaniem oraz innymi zagrożeniami z powietrza.

Do przewozu ludzi (grup rekonesansowych, grup operacyjnych) oraz sprzętu i zaopatrzenia niezbędne będzie zaangażowanie wszystkich śmigłowców transportowych i łącznikowych lotniczego komponentu Sił Szybkiego Reagowania oraz wydzielonego wysiłku lotnictwa transportowego (samolotów transportowych) ze składu sił powietrznych.

Podczas przemieszczania lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania konieczne będzie użycie śmigłowców z aparaturą PPD do dowodzenia z powietrza.

Po przegrupowaniu Sił Szybkiego Reagowania tworzone będą odpowiednie zgrupowania operacyjne tych sił. W takiej sytuacji do tych zgrupowań zostaną wydzielone odpowiednie do wielkości sił i zakresu przewidywanych zadań siły lotnictwa z komponentu lotniczego. Ustalone też muszą być siły utrzymywane w odwodzie. Pożądane jest, aby w odwodzie utrzymywać głównie śmigłowce wielozadaniowe oraz część śmigłowców szturmowych i transportowych.

Po utworzeniu zgrupowań operacyjnych Sił Szybkiego Reagowania niezbędne będzie użycie lotnictwa do zabezpieczenia wszechstronnego przygotowania do działań w rejonie zagrożenia. W tym okresie lotnictwo rozpoznawcze intensyfikować będzie swoje działania w celu zdobycia jak największej ilości informacji do planowania działań. Śmigłowce rozpoznawcze

prowadzić będą rozpoznanie inżynieryjne i kontrolę maskowania własnych wojsk. Do przewozu poczty polowej, rozkazów i meldunków intensywnie będą wykorzystywane śmigłowce łącznikowe.

Przewidywać należy również intensywne wykorzystanie śmigłowców transportowych na potrzeby logistyki Sił Szybkiego Reagowania.

Reasumując, w czasie kryzysu przewidywać należy użycie komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania do zabezpieczenia mobilizacji, przemieszczenia i osiągania gotowości do działań komponentu lądowego w rejonie zagrożonym kryzysem. Będą to głównie zadania bez oddziaływania, lub przy niewielkim oddziaływaniu przeciwnika i wykonywane nad własnym terytorium.

W sytuacji, kiedy nie uda się zażegnać sytuacji kryzysowej środkami politycznymi może dojść do konfliktu zbrojnego w którym Siły Szybkiego Reagowania wezmą udział jako pierwsze.

W konflikcie zbrojnym o ograniczonej skali (lokalnym) bądź w początkowym okresie konfliktu o dużej skali, komponent lotniczy Sił Szybkiego Reagowania będzie uczestniczył:

- we wsparciu lotniczym lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania blokującego i powstrzymującego agresora, a także podczas utrzymania rubieży zapewniających osłonę rozwinięcia sił zbrojnych podczas prowadzenia obrony na dogodnych dla przeciwnika kierunkach działania;
- w zwalczaniu desantów powietrznych i sił prowadzących działania rajdowe lub dywersyjne;
- w izolacji rejonu działań bojowych od dopływu świeżych sił;
- w zwalczaniu obiektów o szczególnie ważnym znaczeniu oraz wykonywaniu uderzeń na skrzydła i tyły wojsk agresora.

Natomiast **w konflikcie o dużej intensywności i skali do zadań komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania będzie należeć,** oprócz zadań wskazanych wyżej:

- udział w odparciu zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika;
- wsparcie lotnicze lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania podczas odpierania uderzeń wojsk przeciwnika na kierunkach nie obsadzonych przez wojska osłony i pierwszego rzutu strategicznego lub podczas wzmocnienia obrony na kierunkach największego powodzenia przeciwnika;
- izolacja lotnicza włamujących się zgrupowań od dopływu świeżych sił i zaopatrzenia materiałowego.

W trakcie **działań w strategicznej strefie obrony** Siły Szybkiego Reagowania, a w tym komponent lotniczy będą dodatkowo realizować zadania wsparcia i osłony podczas wycofywania wojsk ze strefy operacyjnej, uczestniczyć w osłonie i obronie szczególnie ważnych obiektów oraz skrzydeł i tyłów głównego zgrupowania obronnego.

Wykonanie przeciwuderzenia strategicznego wymagać będzie udziału lądowego i lotniczego komponentu Sił Szybkiego Reagowania w osłonie i rozwinięciu zgrupowania uderzeniowego oraz w utrzymaniu rubieży wyjścia do przeciwuderzenia.

Osłona lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania we wskazanych sytuacjach polegać będzie na niedopuszczeniu lub utrudnieniu wykonania przez lotnictwo przeciwnika uderzeń lub rozpoznania z powietrza. Zadanie to będzie realizowane przez siły obrony powietrznej i przeciwlotniczej w ramach osłony wojsk i obiektów. Najbardziej mobilnym środkiem wykonującym zadania osłony będzie lotnictwo myśliwskie działające z dyżurowania na lotniskach i w powietrzu. Zadania te, realizowane również na rzecz Sił Szyb-

kiego Reagowania, planowane będą w sztabie dowódcy Sił Powietrznych i realizowane według podjętych tam decyzji.

Również rozpoznanie powietrzne realizowane przez etatowe lotnictwo rozpoznawcze na rzecz Sił Szybkiego Reagowania zaplanowane musi być, na podstawie wytycznych Naczelnego Dowódcy, w sztabie Dowódcy Sił Powietrznych i realizowane według jego decyzji.

W razie konfliktu zbrojnego na dużą skalę niezbędne będzie użycie eskadr lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia z komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania do wykonania uderzeń odwetowych na bazy lotnicze i inne obiekty sił powietrznych i obrony przeciwlotniczej przeciwnika w ramach powietrznej operacji obronnej. Użycie wszystkich sił do uniemożliwienia lub utrudnienia przeciwnikowi wywalczenia przewagi w powietrzu musi być absolutnym priorytetem w tym okresie.

Wsparcie lotnicze lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania realizować będą głównie samoloty myśliwsko-bombowe z eskadr lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia oraz śmigłowce uderzeniowe z eskadr śmigłowców szturmowych. Przy tym wskazane jest, aby samoloty myśliwsko-bombowe, a w przyszłości samoloty wielozadaniowe, były wykorzystywane do wykonania uderzeń w ramach izolacji pola walki (strefy taktycznej) przed dopływem sił przeciwnika i zaopatrzenia. Tak rozumiana izolacja pola walki jest tożsama ze wsparciem pośrednim wojsk. Natomiast śmigłowce szturmowe celowo jest użyć do wsparcia bezpośredniego Sił Szybkiego Reagowania tak znad ich ugrupowania jak i poprzez wchodzenie w luki w ugrupowaniu przeciwnika.

Istota wsparcia ogniowego polegać będzie na wykonywaniu przez samoloty i śmigłowce uderzeń ogniowych na wybrane, najważniejsze obiekty przeciwnika, czyli na środki ogniowe, szczególnie o dużym zasięgu (artyleria lufowa dużych kalibrów, artyleria rakietowa, rakiety taktyczne i operacyjno-

taktyczne, elementy ogniowe systemów rozpoznawczo-uderzeniowych), stanowiska dowodzenia wojsk lądowych szczebla taktycznego i operacyjnego, śmigłowce uderzeniowe na lądowiskach oraz środki pancerne i opancerzone (czołgi, wozy bojowe).

W celu wsparcia działań sił blokujących przeciwnika, powstrzymujących jego natarcie oraz broniących kolejnych **rubieży konieczne będzie użycie batalionu desantowo-szturmowego oraz szwadronów kawalerii powietrznej.** Do ich przewozu niezbędne będzie użycie śmigłowców transportowych, tak etatowo wchodzących w szwadrony kawalerii powietrznej jak i z eskadr śmigłowców transportowych komponentu powietrznego Sił Szybkiego Reagowania.

Izolowanie rejonu działań Sił Szybkiego Reagowania od dopływu świeżych sił przeciwnika oraz wszelkiego zaopatrzenia wymagać będzie użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego ze składu eskadr pierwszej kolejności użycia, a w przyszłości samolotów wielozadaniowych w wersji uderzeniowej. Zadania te będą realizowane na większych głębokościach.

Istota tego zadania polegać będzie na utrudnieniu dotarcia do wojsk przeciwnika walczących w pierwszym rzucie drugich rzutów, odwodów oraz sił wzmocnienia i wszelkiego zaopatrzenia poprzez niszczenie obiektów infrastruktury drogowo-kolejowej, środków transportu, obiektów logistycznych oraz przemieszczających się wojsk.

Lotnictwo myśliwsko-bombowe, a w sprzyjających warunkach również śmigłowce uderzeniowe, **wykonywać będą uderzenia na obiekty o szczególnie ważnym znaczeniu dla przeciwnika** (środki ogniowe dalekiego zasięgu, śmigłowce uderzeniowe na lądowiskach, stanowiska dowodzenia itp.) oraz na cele położone na skrzydłach i tyłach wojsk agresora (cele pancerne i opancerzone, zakłady przemysłu militarnego i infrastruktury wojskowej).

We wskazanych wcześniej sytuacjach operacyjnych niezbędne będzie **użycie lotnictwa do zwalczania desantów i sił prowadzących działania rajdowe i dywersyjne.** Zwalczanie desantów powietrznych w rejonie załadowania może wykonywać lotnictwo myśliwsko-bombowe z eskadr pierwszej kolejności użycia, lecz będzie to zadanie bardzo trudne do zrealizowania, ponieważ załadowanie desantu trwać będzie zazwyczaj krótko. Natomiast podczas przelotu desantu i w czasie jego wysadzania celowo jest go niszczyć lotnictwem myśliwskim ze składu sił powietrznych oraz śmigłowcami uderzeniowymi ze składu eskadr szturmowych pierwszej kolejności użycia. Po wysadzeniu przez przeciwnika desantu lub innych sił, wskazane jest użycie do ich zwalczania szwadronów kawalerii powietrznej oraz śmigłowców uderzeniowych. Przy tym śmigłowce uderzeniowe powinny wykonywać uderzenia na środki ogniowe i pojazdy z powietrza, a siły lądowe szwadronów kawalerii powietrznej, po ich wysadzeniu ze śmigłowców transportowych, powinny blokować i zwalczać siły desantu, grup dywersyjnych itp.

Bardzo ważną rolę w działaniach lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania odgrywać będzie **transport powietrzny**. Przy tym główną część tego transportu realizować będą śmigłowce ze składu eskadr śmigłowców transportowych. Oprócz wskazanych wcześniej zadań, w których wykorzystywane będą śmigłowce transportowe celowo jest je użyć do transportu sprzętu bojowego, amunicji (środków rażenia), środków materiałowych i innych ładunków dla lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania, szczególnie w sytuacjach, kiedy będzie on prowadził walkę w okrążeniu lub na odizolowanym kierunku, kiedy brak będzie możliwości skutecznego zaopatrzenia drogą lądową albo w celu doraźnego (interwencyjnego) zaopatrywania w środki rażenia.

Ewakuację rannych i chorych z brygad lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania prowadzić należy przez cały okres prowadzenia przez nie walki. Do ich transportu, oprócz odpowiednio przystosowanych śmigłowców transportowych, celowo jest również użyć śmigłowce wielozadaniowe i rozpoznawczo-łącznikowe. Pożądane jest aby to zadanie łączyć z dostarczaniem sprzętu bojowego, amunicji i innych ładunków.

Podczas prowadzenia działań przez siły lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania możliwe są sytuacje, kiedy rejon działań będzie skażony chemicznie lub promieniotwórczo. **Do rozpoznania i oceny rzeczywistej sytuacji skażeń terenu i powietrza** niezbędne jest użycie śmigłowców rozpoznania skażeń wchodzących w skład eskadr śmigłowców szturmowych pierwszej kolejności użycia lub wyposażonych w urządzenia rozpoznania skażeń śmigłowców z kluczy rozpoznawczo-łącznikowych brygad lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania.

Dynamiczne działania komponentu lądowego Sił Szybkiego Reagowania wymagać będą częstych przemieszczeń, wycofań lub obejść. Częste zatem będą sytuacje, kiedy konieczne będzie **minowanie z powietrza** określonych kierunków działania przeciwnika, minowanie odcinków zabezpieczających skrzydła i tyły, **zadymianie z powietrza** w celu zamaskowania przemieszczania pododdziałów, utrudnienie rozpoznania przez przeciwnika lub atakowania środkami ogniowymi kierowanymi optycznie, optoelektronicznie lub laserowo.

Potrzeba operatywnego kierowania komponentem lądowym wymagać będzie użycia śmigłowców - powietrznych punktów dowodzenia - z odpowiednią aparaturą umożliwiającą dowodzenie w złożonych warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej i elektronicznej.

Istota minowania z powietrza polegać będzie na ustawieniu z powietrza, ze śmigłowców wchodzących w skład eskadry śmigłowców wielozada-

niowych, pola minowego, co spowoduje znaczne ograniczenie możliwości manewrowych przeciwnika. Wysoce manewrowy charakter minowania narzutowego zapewnia szybkie reagowanie na zmiany sytuacji.

Ważną rolę w działaniach lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania odgrywać powinny śmigłowce rozpoznawczo-łącznikowe wchodzące w skład brygad zmechanizowanych lub pancernych i wykorzystywane wyłącznie według planów dowódców tych brygad. Predestynowane one są do realizacji szerokiego wachlarza zadań rozpoznawczych, łącznikowych, czy zapewnienia dowodzenia z powietrza.

Załogi śmigłowców **rozpoznawczych prowadzić będą rozpoznanie (obserwację pola walki)** głównie znad ugrupowania brygad, a w sprzyjających warunkach również z przenikaniem w ugrupowanie przeciwnika w lukach lub nad terenami trudnodostępnymi. Istota obserwacji polegać będzie na ustaleniu zmian na polu walki w rejonie zainteresowania dowódcy brygady. Może ono być prowadzone w celu wykrycia wojsk i obiektów przeciwnika niewidocznych z naziemnych punktów obserwacyjnych.

Wyniki rozpoznania (obserwacji) przekazywane bezpośrednio z powietrza na stanowisko dowodzenia dowódcy brygady powinny być potwierdzone meldunkami oraz wynikami fotografowania. W wariancie przyszłościowym, po wyposażeniu śmigłowców rozpoznawczych w kamery telewizyjne i termowizyjne oraz urządzenia do transmisji danych, możliwe będzie przekazywanie informacji rozpoznawczej w czasie bieżącym.

Bardzo często obserwacja pola walki związana będzie **z poprawianiem ognia artylerii**. Jego istota polega na obserwacji przez nawigatora, znajdującego się na śmigłowcu w powietrzu, punktów wybuchu pocisków artylerii, określaniu ich odchylenia w stosunku do celu (obiektu rażenia) i przekazaniu informacji o tym na stanowisko dowodzenia pododdziału artylerii. Użycie do tego celu śmigłowców powoduje, że zwiększa się zasięg i do-

kładność poprawiania ognia w porównaniu z wykonaniem takiego zadania z ziemi.

W ramach rozpoznania inżynieryjnego terenu celowe jest, aby załogi śmigłowców prowadziły rozpoznanie dróg, mostów, przepraw, przeszkód wodnych, zapór inżynieryjnych i innych urządzeń przeciwnika w rejonach działania lub na kierunkach przemieszczania brygad. Śmigłowce mogą być również użyte do transportu grup niszczenia obiektów komunikacyjnych lub hydrograficznych, do kontroli maskowania wojsk, techniki oraz zabezpieczenia ruchu wojsk.

Kontrolę maskowania poszczególnych elementów ugrupowania brygad prowadzić należy w celu określenia stopnia przestrzegania przyjętych zadań i zasad maskowania.

W związku z coraz większym zagrożeniem brygad wchodzących w skład Sił Szybkiego Reagowania uderzeniami śmigłowców uderzeniowych przeciwnika niezbędne jest **prowadzenie obserwacji przestrzeniu powietrznej nie tylko z ziemi, ale i z powietrza, z pokładów śmigłowców**. Zadanie takie może być wykonywane zarówno w czasie wykonywania innych zadań rozpoznawczych, jak i w sposób planowy, poprzez dyżurowanie śmigłowców na prawdopodobnych kierunkach działań śmigłowców uderzeniowych przeciwnika.

Istotnym zadaniem będzie **zapewnienie możliwości dowodzenia pododdziałami brygad lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania przy użyciu śmigłowców - powietrznych punktów dowodzenia** - ze składu kluczy rozpoznawczo-łącznikowych.

Użycie śmigłowców do dowodzenia pododdziałami z powietrza zapewnia dowódcom brygad szeroki przegląd sytuacji i odpowiednie (natychmiastowe) reagowanie na jej zmiany.

Śmigłowce ze składu kluczy rozpoznawczo-łącznikowych mogą być też użyte do przewozu rozkazów, zarządzeń i innych ważnych dokumentów ze sztabów brygad do podwładnych i przełożonych. Śmigłowce są też bardzo mobilnym i wygodnym środkiem transportowym, przy pomocy którego można wykonywać rekonesans określonych rubieży lub obszarów terenu, a także przewozić grupy operacyjne na odpowiednie stanowiska lub punkty dowodzenia.

Reasumując, lotnictwo ze składu powietrznego komponentu Sił Szybkiego Reagowania, jak również lotnictwo ze składu Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej działające na ich korzyść, w różnych sytuacjach zarówno w czasie pokoju, kryzysu jak i wojny ma do wykonania całą gamę różnorodnych zadań ogniowych, rozpoznawczych, transportowych, łącznikowych i zabezpieczających. Zazwyczaj o tym jakie zadania i w jakim zakresie będą wykonywane zależeć będzie od konkretnej sytuacji i warunków działań lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania.

2.3. Możliwości bojowe lotnictwa

Możliwości bojowe lotnictwa wydzielone do Sił Szybkiego Reagowania zawarte w treści rozdziału prezentowane są w ujęciu przestrzennym, czasowym i skuteczności bojowej. Ze względu na to, że kształt organizacyjno-funkcjonalny Sił Szybkiego Reagowania nie jest ostateczny, a co za tym idzie, trudno precyzyjnie i jednoznacznie określić siły lotnictwa w ich składzie, w rozdziale rozpatrywany będzie najszerszy wariant możliwości bojowych. Uwzględnione w nim będą propozycje autorów w zakresie wielkości i składu komponentu lotniczego w Siłach Szybkiego Reagowania (rys. 4).

Specyfika działań wynikająca z charakteru wykonywanych zadań bojowych oraz warunków działań skłoniły autorów do przedstawienia jedynie

najistotniejszych a zarazem najbardziej specyficznych dla działań Sił Szybkiego Reagowania wielkości wskaźników możliwości bojowych.

Z teorii problemu wynika, że **możliwości lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania w ujęciu przestrzennym** są ograniczane w głównej mierze do głębokości oddziaływania bojowego w odniesieniu do samolotów i śmigłowców realizujących zadania ogniowe i desantowo-szturmowe oraz do promienia taktycznego i zasięgu w odniesieniu do samolotów i śmigłowców transportowych.

Decydujący wpływ na **głębokość oddziaływania bojowego** wywiera **taktyczny promień działania** poszczególnych typów samolotów i śmigłowców oraz głębokość ich bazowania. Wielkość taktycznego promienia działania nie jest stała i zależy od wielu stałych i zmiennych czynników o charakterze taktyczno-technicznym.

Głębokość bazowania rozumiana jako odległość położenia lotnisk bądź lądowisk bazowania od rubieży styczności bojowej wojsk lub rejonu kryzysu jest głównie uzależniona od podporządkowania operacyjnego lotnictwa i koncepcji działań.

Wyniki badań prezentowane w poprzednich rozdziałach wskazują, że lotnictwo myśliwsko-bombowe ze składu Sił Szybkiego Reagowania będzie koncentrować się na realizacji zadań związanych z izolacją pola walki i wsparciem działań komponentu lądowego. Częścią sił może również uczestniczyć w izolacji rejonu działań bojowych. Biorąc pod uwagę, że działania prowadzone będą po przebazowaniu eskadr lotnictwa myśliwsko-bombowego na lotniska w rejonie kryzysu (konfliktu) można przyjąć, że głębokość bazowania w zależności od stopnia zagrożenia ze strony przeciwnika zawierać się będzie w przedziale 80-150 km. W opinii autorów, przy uwzględnieniu istniejącej infrastruktury lotniskowej celowym wydaje się

przyjęcie do dalszych rozważań głębokości bazowania lotnictwa myśliwsko-bombowego wynoszącej około 150 km.

Charakter wykonywanych przez lotnictwo myśliwsko-bombowe zadań w większości przypadków wiązał się będzie z uzbrajaniem samolotów w mieszany artyleryjsko-rakietowy bądź bombardiersko-rakietowy wariant uzbrojenia. W tabeli nr 1 przedstawione są wybrane, najbardziej charakterystyczne, wartości głębokości oddziaływania bojowego lotnictwa myśliwsko-bombowego w działaniach Sił Szybkiego Reagowania.

W przypadku śmigłowców bojowych i transportowo-desantowych pożądana głębokość oddziaływania bojowego zawierać się będzie w przedziale 20-60 km, bowiem na tych głębokościach może znajdować się większość opłacalnych dla sił desantowo-szturmowych obiektów uderzeń.

Przy założeniu, że większość działań prowadzona będzie z lądowisk wysuniętych (załadowania) oddalonych od rejonu kryzysu (bądź rubieży styczności bojowej wojsk) o około 50-60 km wielkość taktycznego promienia działania oraz głębokość oddziaływania bojowego dla typowych wariantów uzbrojenia śmigłowców będą takie jakie przedstawiono w tabeli nr 2.

Ze względu na wykonywanie niemal wszystkich zadań nad ugrupowaniem wojsk własnych przez śmigłowce Mi-2 w wersjach R, Ch, WDZ-80 i PLATAN powinny bazować 20-50 km od rejonu kryzysu (bądź rubieży styczności bojowej wojsk). Ich taktyczny promień działania (oscylujący między 80 a 100 km w zależności od wersji) pozwala wówczas na realizację wszystkich zadań. Stąd też możliwości przestrzenne tych śmigłowców nie będą szerzej omawiane.

Tabela 1

Wybrane możliwości przestrzenne lotnictwa myśliwsko-bombowego (samoloty Su-22M4)

Lp	Wariant uzbrojenia	R_T			G_{BO}		
		para	kl.	esk.	Para	kl.	esk.
bez zbiorników dodatkowych							
1	8 x OFAB-500SzN	183	176	170	33	26	20
2	4 x KMGU	207	199	192	57	49	42
3	4 x SPPU-23-2	212	203	197	62	53	47
4	6 x S-24	195	187	181	45	37	31
5	4 x H-25MŁ + SPS-141	195	187	181	45	37	31
z dwoma dodatkowymi zbiornikami paliwa po 800l							
1	6 x OFAB-250SzN	302	290	281	152	140	131
2	2 x KMGU	304	291	283	154	141	133
3	4 x S-24	321	309	298	171	159	148
4	2 x H-29Ł	264	253	245	114	103	95
5	12 x OFAB-100NW	245	235	227	95	85	77
6	4 x B-8	264	253	245	114	103	95
z dwoma dodatkowymi zbiornikami paliwa po 1150l							
1	2 x KMGU	324	311	301	174	161	151
2	4 x S-24	343	329	319	193	179	169
3	4 x OFAB-250SzN	399	383	371	249	233	221
4	2 x H-25MŁ + SPS-141	324	311	301	174	161	151

Obliczenia wielkości promieni taktycznych wykonano z wykorzystaniem programu symulacyjnego PROMIEŃ przy przyjęciu następujących założeń:

- H_{lotu} - 200 m.; V - 800 km/h;
- czas pracy nad celem - 7 min; atak w dwóch zajściach, lądowanie z rubieży;
- współczynnik uwzględniający zużycie paliwa:

  K = 1 dla pary samolotów;
  K = 0.96 dla klucza;
  K = 0.93 dla eskadry.

Tabela 2

Wybrane możliwości przestrzenne lotnictwa wojsk lądowych (śmigłowce bojowe)

Lp	Typ / wersja śmigłowca Wariant uzbrojenia	R_T			G_{BO}		
		para	kl.	esk.	para	kl.	esk.
Mi-24D							
1	4 x 9M17, 2 x UB-32	222	211	201	172	161	151
2	4 x 9M17, 4 x UB-32	127	121	115	77	71	65
3	4 x 9M17, 4 x FAB-250	114	108	104	64	58	54
4	4 x 9M17, 2 x ZB-360	179	170	163	129	120	113
Mi-24W							
1	4 x 9M114, 2 x UB-32, 2 x FAB-250	121	115	110	71	65	60
2	4 x 9M114, 4 x B-8W20-A	73	70	67	23	20	17
3	4 x 9M114, 2 x ZB-360, 2 x UB-32	85	81	78	35	31	28
4	4 x 9M114, 2 x UPK-23-250	175	170	162	128	120	112
5	4 x 9M114, 2 x UPK-23-250, 2 x B-8	111	105	101	61	55	51
6	8 x 9M114	232	221	211	182	171	161
7	8 x 9M114, 2 x UB-32	180	171	164	130	121	114

Uwagi:

1. Oprócz wymienionego uzbrojenia uwzględniono komplet amunicji w USPU-24 (1470 nabojów).
2. W obliczeniach uwzględniono zapas paliwa na manewr nad celem w czasie 10 minut, zapas gwarancyjny paliwa 240-190 kg, zwiększone zużycie paliwa dla klucza o 5% i dla eskadry o 10%.
3. Głębokość bazowania 50 km.

Tabelę opracowano na podstawie:

1. „Podstawowe wskaźniki możliwości bojowych lotnictwa frontowego i LWL", wyd. DWL, Poznań 1986r., str. 64.
2. „Śmigłowiec Mi-24W z silnikiem TW3-117W", Instrukcja obliczania zasięgu i długotrwałości lotu, wyd. DWL, Poznań 1988r.

Istotne znaczenie w działaniach Sił Szybkiego Reagowania mają możliwości przerzutu na duże odległości adekwatnych do skali kryzysu (zagrożenia) sił i środków komponentu lądowego oraz sił zabezpieczenia logistycznego. W tabeli nr 3 przedstawione są podstawowe dane dotyczące wielkości promienia taktycznego samolotów i śmigłowców transportowych dla typowych wariantów załadowania.

Tabela 3

Wybrane możliwości przestrzenne lotnictwa transportowego (samoloty i śmigłowce)

Lp	Typ samolotu / śmigłowca Ładunek	R_T		
		para	kl.	esk.
	AN-26			
1	Żołnierze z wyposażeniem osobistym i uzbrojeniem 40 żołnierzy - 4800 kg	410	394	378
2	Zasobniki towarowe PGS-500 (7 sztuk - 3500kg)	600	580	570
3	Ładunek masowy 5500 kg	250	230	220
	Mi-8			
1	24 żołnierzy z wyposażeniem osobistym 2400 kg	190	181	175
2	Moździerz 120 mm z amunicją i obsługą 2792 kg	190	181	175
3	Działko przeciwlotnicze ZU-23-2 z amunicją i obsługą 1950 kg	190	181	175
4	10 beczek z paliwem samochodowym 2300 kg	190	181	175
5	25 pojemników z pociskami S-5K + zbiorniki podwieszane paliwa 2500 kg)	280	266	253

Tabelę opracowano na podstawie:

1. „Podstawowe wskaźniki możliwości bojowych lotnictwa frontowego i LWL", wyd. DWL, Poznań 1986r.
2. „Taktyka lotnictwa transportowego", wyd. DWL, Poznań 1990r.

Przedstawione kalkulacje wskazują, że **możliwości przestrzenne lotnictwa ze składu Sił Szybkiego Reagowania są wystarczające** do wykonywania większości zadań o charakterze ogniowym i desantowo-

szturmowym. Należy jednak podkreślić, że w przypadku prowadzenia działań w głębi ugrupowania przeciwnika (z reguły powyżej 50 km od rubieży styczności bojowej wojsk dla lotnictwa myśliwsko-bombowego i 30-50 km dla śmigłowców bojowych i transportowo-desantowych) będzie istniała konieczność zabierania większej ilości paliwa w zbiornikach dodatkowych kosztem ładunku bojowego, co będzie bezpośrednio wpływać na wskaźniki skuteczności bojowej.

W odniesieniu do samolotów i śmigłowców transportowych możliwości przestrzenne pozwalają na przerzut wydzielonych sił ze składu Sił Szybkiego Reagowania w dowolny rejon kryzysu (działań) na terenie kraju przy łączeniu przewozów samolotowych (między lotniskami załadunku i wyładunku) z przewozami śmigłowcowymi (z lotnisk wyładunku na lądowiska w ugrupowaniu operacyjnym Sił Szybkiego Reagowania). Możliwości tankowania na lotniskach (lądowiskach) wyładunku mogą poprawić przedstawione w tabeli nr 3 możliwości przestrzenne pośrednio zwiększając możliwości przewozowe lotnictwa transportowego.

Możliwości czasowe lotnictwa w działaniach Sił Szybkiego Reagowania wyrażają wielkości czasu potrzebnego personelowi latającemu na wykonanie zadań bojowych i personelowi zabezpieczającemu na realizację odtworzenia gotowości bojowej samolotów (śmigłowców). Spośród wielu wskaźników możliwości czasowych najbardziej istotne będą te, związane z czasami wykonania uderzeń na wezwanie z pola walki, czasami powtórnego wykonania zadania przez określoną grupę samolotów bądź śmigłowców, czasami dyżurowania w powietrzu oraz wskaźnikami natężenia działań.

Charakter zadań wykonywanych przez lotnictwo myśliwsko-bombowe na korzyść naziemnych komponentów Sił Szybkiego Reagowania wskazuje, że oprócz uderzeń na obiekty zawczasu planowane czasami niezbędne będzie wykonywanie uderzeń na wezwanie z pola walki. Przy utrzymywaniu kluczy

na lotniskach w wysokich stopniach gotowości bojowej (gotowość bojowa nr 2) oraz wydzieleniu czasu na precyzowanie zadań dla pilotów i wprowadzenie współrzędnych obiektów uderzeń do układów celowniczo-nawigacyjnych, średnie czasy uderzeń na wezwanie z pola walki kształtować się będą tak, jak przedstawiono w tabeli nr 4.

Z analizy danych zawartych w tabeli wynika, że uderzenie na wezwanie z pola walki na obiekty położone do głębokości 40-80 km przez klucz lub eskadrę samolotów Su-22M4 będzie możliwe po około 43-46 minutach, przy założeniu bazowania lotnictwa myśliwsko-bombowego w odległości 150 km od rejonu kryzysu (rubieży styczności bojowej wojsk) i średniej prędkości samolotów po trasie 900 km/h.

Tabela 4

Czasy uderzeń na wezwanie z pola walki dla lotnictwa myśliwsko-bombowego

Wielkość ugrupow.	Głębokość bazowania	Głębokość działań od RSBW (km)	Czas pasywny (min.)	Czas dolotu (min.)	Czas wykonania uderzenia (min.)
klucz Su-22M4	150	40	30	13	43
		60	30	14	44
		80	30	16	46
dwa klucze Su-22M4	150	40	35	13	~~43~~ 48
		60	35	14	~~44~~ 49
		80	35	16	~~46~~ 51

Ze względu na wykonywanie zadań na korzyść Sił Szybkiego Reagowania przez te same eskadry lotnictwa myśliwsko-bombowego istotne znaczenie w planowaniu wsparcia lotniczego tych sił mają możliwości powtór-

nego wykonania zadania przez te same siły. Czasy te przy uwzględnieniu identycznych jak w poprzednich obliczeniach założeń przedstawione są w tabeli nr 5.

Tabela 5

Czasy wykonania powtórnych uderzeń dla lotnictwa myśliwsko-bombowego

Skład grupy	Głębokość bazowania	Głębokość działań (km)	Czas lotu powrot. i lądow. (min.)	Czas odtworz. got. boj. (min.)	Czas startu i dolotu do celu	Czas wykonania powt. uderz.
Klucz Su-22M4	150	14	18	90	20	128
		60	19		21	130
		80	21		23	134
dwa kl. (eskadra) Su-22M4	150	40	18	150	23	191
		60	19		24	193
		80	21		26	197

Odtwarzanie gotowości bojowej odbywa się etatowymi siłami eskadry bez zmiany wariantu ładunku bojowego.

Analiza przedstawionych danych wskazuje, że powtórne uderzenie przez te same samoloty myśliwsko-bombowe będzie możliwe po czasie 128-134 minut przez siły wielkości klucza oraz 191-197 minut przez eskadrę.

W przypadku śmigłowców bojowych czasy potrzebne na wykonanie uderzeń na wezwanie z pola walki uzależnione będą w znacznej mierze od czasu obiegu informacji, głębokości bazowania oraz stopnia gotowości sił. Czasy te w przypadku działań z lądowisk wysuniętych lub wyczekiwania są przedstawione w tabeli nr 6.

Tabela 6.

Czasy uderzeń na wezwanie z pola walki dla śmigłowców bojowych (w minutach)

Odległość bazowania / typ śmigłowca	pojedynczy / para				klucz				eskadra			
	Przekazanie sygn.	Uruchomienie i start	Dolot	Razem	Przekazanie sygn.	Uruchomienie i start	Dolot	Razem	Przekazanie sygn.	Uruchomienie i start	Dolot	Razem
50 km Mi-24D/W	6	4	12	22	6	6	12	24	6	8	12	26
50 km Mi-2PPK	6	4	18	28	6	6	18	30	6	8	18	32
25-30 km Mi-24D/W	1	4	6-7	11-12	1	6	6-7	13-14	1	8	6-7	16-17
25-30 km Mi-2PPK	1	4	8-10	13-15	1	6	8-10	15-17	1	8	8-10	17-19

Uwagi:

1. Czasy wezwania z pola walki uwzględniają obieg informacji od grupy dowodzenia lotnictwa wojsk lądowych przy stanowisku dowodzenia wspieranego związku taktycznego do wykonawcy.
2. W przypadku stawiania zadań przed startem czasy należy zwiększyć o 5-7 minut.
3. Czas wykonania uderzeń na wezwanie z pola walki z lądowisk wysuniętych obliczano zakładając bezpośrednią łączność grupy dowodzenia lotnictwem wojsk lądowych z pododdziałami śmigłowców wykonującymi zadanie.
4. Śmigłowce bojowe utrzymywane są w gotowości bojowej nr 1.

Równie ważne w działaniach śmigłowców bojowych są możliwości długotrwałości dyżurowania w powietrzu. Jak wynika z analizy literatury przedmiotu specyfika działań Sił Szybkiego Reagowania wiązać się będzie ściśle z koniecznością prowadzenia walki w wymiarze powietrzno-lądowym wyrażającą się między innymi potrzebami w zakresie osłony naziemnych elementów ugrupowania bojowego tych sił przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza, osłony i wsparcia ogniowego działań powietrzno-szturmowych i desantowo-szturmowych oraz zwalczania śmigłowców przeciwnika w powietrzu.

W tabeli nr 7 przedstawione są wybrane, średnie czasy dyżurowania w powietrzu śmigłowców bojowych dla najbardziej typowych wariantów uzbrojenia, przy założeniu ich bazowania na lądowiskach wysuniętych (50 km od rejonu kryzysu lub rubieży styczności bojowej wojsk) i lądowiskach wyczekiwania (30 km).

Z analizy możliwości długotrwałości lotu śmigłowców bojowych wynika, że w zależności od wariantu uzbrojenia śmigłowce działające z lądowisk wysuniętych mogą przebywać w strefach dyżurowania w rejonie kryzysu (rubieży styczności bojowej wojsk), średnio od pół do półtorej godziny. Należy zwrócić uwagę na to, że najdłużej mogą dyżurować w powietrzu śmigłowce z typowo przeciwpancernym wariancie uzbrojenia.

Wskaźniki skuteczności bojowej lotnictwa w działaniach Sił Szybkiego Reagowania obejmują różnorodne wielkości liczbowe związane z oczekiwanymi rezultatami działań bojowych określonych grup samolotów (śmigłowców) bądź potrzebną ich ilość do realizacji konkretnych zadań, a także prawdopodobieństwa związane z wykonywaniem zadań bojowych. W zależności od charakteru działań bojowych obejmującego realizację zadań ogniowych, transportowo - desantowych, rozpoznawczych bądź pomocni-

Tabela 7

Czasy dyżurowania w powietrzu dla śmigłowców bojowych (w min.)

Lp	Typ śmigłowca wariant uzbrojenia	para	klucz	esk.	para	klucz	esk.
		głębokość bazowania - 50 km			głębokość bazowania - 30 km		
	Mi-24D						
1	4 x 9M17P., 2 x UB-32	79	78	76	89	88	86
2	4 x 9M17P., 4 x UB-32	35	34	32	45	44	42
3	4 x 9M17P., 2x ZB-360	60	59	57	69	68	66
	Mi-24W						
1	8 x 9M114	83	82	80	93	92	90
2	8 x 9M114, 2 x UB-32	60	59	57	70	69	67
3	4 x 9M114, 2 x UPK-23-250	54	53	51	64	63	61
4	4 x 9M114, 2 x KMGU-2	40	39	37	50	49	47
5	4 x 9M114, 4 x B-8W20-A	9	8	6	19	18	16
6	4 x 9M114, 4 x ZB-360	3	2	-	13	12	10

czych, wskaźniki skuteczności bojowej będą określane przez różne kategorie liczbowe.

Analiza dotychczasowych rozwiązań praktycznych stosowanych w Siłach Szybkiego Reagowania wybranych państw oraz doświadczenia ze szkolenia operacyjno-taktycznego prowadzonego z jednostkami pierwszej kolejności użycia wskazują, że do najważniejszych wskaźników skuteczności bojowej determinujących możliwości działania lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania należą wskaźniki związane z rażeniem obiektów naziemnych oraz możliwościami przewozowymi warunkującymi swobodę manewru kom-

ponentu lądowego tych sił. W zależności od charakteru prowadzonej analizy możliwości bojowych (operacyjnej bądź taktycznej) skuteczność bojowa lotnictwa, może być charakteryzowana wielkością potencjału ogniowego lotnictwa wykonującego zadania w działaniach Sił Szybkiego Reagowania, bądź też ilością i stopniem rażenia ogniowego wybranych obiektów (elementów ugrupowania bojowego) przeciwnika.

Do ocen prowadzonych na szczeblu operacyjnym pożądanym jest obliczanie potencjału ogniowego dla poszczególnych rodzajów lotnictwa. Ze względu na dynamicznie zmieniającą się intensywność wykorzystania lotnictwa w działaniach Sił Szybkiego Reagowania, w zależności od charakteru konfliktu (bądź sytuacji kryzysowej), autorzy uznali za celowe przedstawienia wielkości dobowego potencjału rażenia ogniowego lotnictwa. Wybrane wielkości potencjału skalkulowane w jednolitych pociskach obliczeniowych (JPO) oraz jednolitych ogniowych środkach obliczeniowych (JOŚO) przedstawione są w tabeli nr 8.

W kalkulacjach taktycznych pożądane jest obliczanie rezultatów działań bojowych lotnictwa według oczekiwanej ilości zwalczanych (zniszczonych, obezwładnionych bądź zdezorganizowanych) obiektów. Obliczenia symulacyjne z wykorzystaniem programu komputerowego „WYNIK" wskazują, że przy dobowym wysiłku 48 samolotolotów Su-22M4 możliwe jest zwalczanie 8 do 10 grupowych i pojedynczych obiektów pierwszej kolejności rażenia, takich jak baterie rakiet taktycznych, śmigłowce na lądowiskach, stanowiska dowodzenia szczebla taktycznego czy kolumny kompanijne odwodów taktycznych.

Warianty oczekiwanych dobowych rezultatów działań lotnictwa myśliwsko-bombowego w ramach Sił Szybkiego Reagowania przedstawione są w tabeli nr 9.

Tabela 8

Dobowe wielkości potencjału ogniowego lotnictwa w JPO i JOŚO

Lp	Rodzaj lotnictwa	Dobowy wysiłek lotnictwa w s/l (śl)	JPO	JOŚO
1	LMB	48 s/l Su-22M4	11520	115,2
2	LWL	12 ś/l Mi-24W	2160	21,6
		12ś/l Mi-24D	1440	14,4
		72 ś/l Mi-2PPK	3456	34,56
		48 ś/l Mi-8	2880	28,8
3	RAZEM		21456	214,56

Do kalkulacji operacyjno-taktycznych przyjęto następujące jednostkowe wartości JPO i JOŚO:

- Su-22M4 JPO - 240, JOŚO - 2,4
- Mi-24W JPO - 180, JOŚO - 1,8
- Mi-24D JPO - 120, JOŚO - 1,2
- Mi-8 JPO - 60, JOŚO - 0,6
- Mi-2 JPO - 48, JOŚO - 0,48

Źródło: Podstawowe wskaźniki możliwości bojowych lotnictwa frontowego i LWL, Poznań DWL 1983 r.

Tabela 9

Warianty oczekiwanych dobowych rezultatów działań lotnictwa myśliwsko-bombowego

Wysiłek LMB	Oczekiwane rezultaty
48 s/l Su-22M4	**zniszczenie:** - 1-2 eskadr śmigłowców na lądowiskach - 3-4 baterie rakiet taktycznych - około 3-4 kompanii zmechanizowanych (czołgów) w marszu **obezwładnienie:** - dwóch stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego - 2-3 baterii artylerii na stanowiskach ogniowych

Tabelę opracowano na podstawie: Podstawowe wskaźniki możliwości bojowych lotnictwa frontowego i LWL, Poznań DWL, 1983 r.

Tabela 10

Oczekiwane rezultaty działań śmigłowców bojowych znad ugrupowania wojsk własnych

Lp	Dobowy wysiłek śmigłowców (ś/l)	Oczekiwane rezultaty działań
1	**12 ś/l Mi-24W (8xPPK, 2xUB-32)**	**zniszczenie:** - batalionu czołgów w ugrupowaniu bojowym - czterech kompanii zmechanizowanych w marszu **obezwładnienie:** - pięciu kompanii zmechanizowanych **dezorganizacja:** - dwóch batalionów czołgów w ugrupowaniu bojowym
2	**12 ś/l Mi-24D (4xPPK, 4xUB-32)**	**zniszczenie:** - trzech kompanii czołgów w marszu - sześciu baterii artylerii na stanowiskach ogniowych **obezwładnienie:** - czterech kompanii czołgów w marszu - batalionu bojowych wozów piechoty w ugrupowaniu bojowym **dezorganizacja:** - sześciu kompanii zmechanizowanych w marszu
3	**72 ś/l Mi-2PPK (4xPPK, 1xNS-23)**	**zniszczenie:** - trzech batalionów czołgów w ugrupowaniu bojowym **obezwładnienie:** - 24 baterii artylerii na stanowiskach ogniowych - sześciu batalionów czołgów (bojowych wozów piechoty) w ugrupowaniu bojowym

Przyjęto następujące założenia:
1. Wyszkolenie załóg dobre.
2. prawdopodobieństwo gwarantowane $P_g = 0,5$
3. Strzelanie z przeniesieniem ognia.

W przypadku śmigłowców bojowych wielkość oczekiwanych rezultatów działań oprócz innych uwarunkowań, zależeć będą od tego czy zwalczanie celów odbywać się będzie znad ugrupowania wojsk własnych, czy też w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika. W tabeli nr 10 prezentowane są

wielkości oczekiwanych rezultatów działań śmigłowców znad ugrupowania wojsk własnych, jako najbardziej typowych w trakcie wykonywania zadań przeciwpancernych.

Przedstawione **oczekiwane rezultaty działań lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych skalkulowano** przy przyjęciu założenia, że zabezpieczenie bojowe działań (między innymi: rozpoznanie, pokonanie obrony przeciwlotniczej, osłona) będzie realizowane przez inne siły. W przypadku, gdy konieczne będzie wydzielenie części sił lotnictwa ze składu Sił Szybkiego Reagowania do zabezpieczenia własnych działań, to oczekiwane rezultaty działań mogą być mniejsze o około 20-30%.

Istotne znaczenie dla działań Sił Szybkiego Reagowania mają **możliwości szybkiego przerzutu sił i środków do rejonu (lub na kierunek) działań bądź kryzysu.** Podstawowymi środkami transportu powietrznego będą śmigłowce transportowe, a także w niektórych przypadkach samoloty transportowe (w ramach przydzielonego wysiłku). Średnie możliwości przewozowe (w jednym wylocie i dobowe) lotnictwa transportowego w działaniach Sił Szybkiego Reagowania przedstawione są w tabeli nr 11.

Możliwości przewozowe lotnictwa w działaniach Sił Szybkiego Reagowania determinowane będą szeregiem zmiennych o charakterze operacyjno-taktycznym i technicznym. W przypadku manewru do rejonu działań, zasadniczą zmienną będzie odległość oraz jakość i gęstość sieci lotniskowej, a w trakcie prowadzenia działań desantowo-szturmowych możliwości pokonania obrony przeciwlotniczej przeciwnika. We wszystkich rozpatrywanych przypadkach istotną rolę odgrywać będą warunki atmosferyczne. Pożądane jest, aby oprócz wskaźników skuteczności bojowej charakterystycznych dla zadań ogniowych i transportowych obliczać również wskaźniki skuteczności bojowej dla zadań rozpoznawczych oraz specjalnych.

Tabela 11

Możliwości przewozowe lotnictwa transportowego

Lp	Wielkość sił lotnictwa transportowego	Możliwości przewozowe w jednym wylocie	Dobowe możliwości przewozowe
1	**10 x AN-26**	40-50 ton ładunku lub 400 żołnierzy	80-100 ton ładunku lub 800 żołnierzy
2	**24 x Mi-8 (do przewozu wojsk)**	48-72 tony ładunku lub 480 żołnierzy	142-216 ton ładunku lub 1420 żołnierzy
3	**24 x Mi-8 (do działań desanto-wo-szturmowych)**	do dwóch szwadronów kawalerii powietrznej lub komp. des.-szturm.	do dwóch kompanii desantowo-szturmowych

Śmigłowce rozpoznawcze ze składu kluczy rozpoznawczo-łącznikowych brygad zmechanizowanych lub pancernych **wykorzystywane będą głównie do obserwacji pola walki.** Ze względu na potrzeby w zakresie ciągłości prowadzenia rozpoznania i składu kluczy prawdopodobne jest prowadzenie rozpoznania przez jeden śmigłowiec (pozostałe na ziemi), a w kluczowych etapach działań przez dwa śmigłowce w każdej brygadzie. Stąd też autorzy uznali za wskazane przedstawienie możliwości pojedynczych śmigłowców rozpoznawczych w jednym locie, jako podstawy do dalszych bardziej szczegółowych obliczeń w zależności od konkretnych warunków działań. Podstawowe kalkulacje możliwości rozpoznawczych zawarte są w tabeli nr 12.

W działaniach Sił Szybkiego Reagowania, często gdy celem jest powstrzymanie bądź opóźnienie natarcia przeciwnika, istotnego znaczenia nabiera minowanie narzutowe, zwłaszcza na wezwanie z pola walki.

Tabela 12

Podstawowe możliwości rozpoznawcze załóg śmigłowców rozpoznawczych

	W dzień	W nocy
Rozpoznanie ogólne	• obserwować na odległość 10 km jeden-dwa rejony o powierzchni 10-20 km^2 • wykryć i rozpoznać 6-8 obiektów przeciwnika typu batalion zmechanizowany (czołgów) w marszu i na rubieży rozwinięcia, ważne samodzielne punkty ogniowe • ustalić rodzaj, stan działania i współrzędne obiektów z dokładnością: na odległość 1 km - 100-200m., na odległość do 2 km - 300-400m., na odległość 5-10 km - 400-800m • rozpoznać z fotografowaniem 2-3 odcinki dróg o łącznej długości do 100 km • określić przydatność do użytku do 50 km dróg • określić stan 2-3 rejonów rozwinięcia związków taktycznych i oddziałów	• obserwować pole walki • obserwować jeden rejon szczególnej uwagi, lub jeden cel na odległość do 5 km w głąb ugrupowania przeciwnika w pasie o szerokości 4-6 km przy oświetleniu terenu amunicją oświetlającą (bombami) • w jasną noc rozpoznać do 100 km dróg w celu kontroli ruchu • rozpoznać 1-2 rejony rozwinięcia oddziałów wojsk własnych
Rozpoznanie ogólne	• wykonać kontrolę wyników jednego uderzenia rakietą taktyczną na jeden obiekt przeciwnika • przeprowadzić kontrolę wyników ognia artylerii na dwa trzy cele	• poprawić ogień jednej baterii artylerii do celu stałego oświetlonego amunicją

Tabelę opracowano na podstawie: Użycie lotnictwa w działaniach związków taktycznych wojsk lądowych, Warszawa AON 1994 r.

Z analiz przedstawionych we wcześniejszych rozdziałach pracy wynika, że lotnictwo ze składu Sił Szybkiego Reagowania posiadać może w

swoim składzie do dwóch kluczy śmigłowców z systemami minowania narzutowego LATAN-1. Wykorzystanie takiej ilości śmigłowców pozwala na stworzenie kilku pól minowych o różnej wielkości i gęstości ułożenia min.

Przykładowe warianty wielkości pól minowych oraz prawdopodobieństwo najechania czołgów na minę przedstawione są w tabeli nr 13.

Tabela 13

Wielkości pól minowych oraz prawdopodobieństwo najechania czołgu na minę

Lp	Ilość minuj. śmigłowców	Długość pola min. (m.)	Gęstość pola min. (szt/mb)	Prawdopodobieństwo najechania na minę	
				Rzeczywiste	Obliczone
1	pojedynczy	1500	0,12	0,40	0,35
		880	0,20	0,51	0,50
		550	0,33	0,62	0,66
2	para	1300	0,28	0,65	0,62
		880	0,41	0,80	0,73
		550	0,65	0,82	0,87
3	klucz	2000	0,36	0,53	0,68
		1500	0,48	0,64	0,76
		1200	0,60	0,83	0,85
4	para za parą	2600	0,28	0,65	0,62
		1760	0,41	0,80	0,73

Tabelę opracowano na podstawie:

1. Sprawozdanie z badań kwalifikacyjnych systemu PLATAN na śmigłowcu Mi-2, wyd. ITWL, Warszawa 1985 .
2. Śmigłowiec Mi-2 wersja PLATAN - opis techniczny i instrukcja obsługi, wyd. ITWL 1987 r.

Specyfika działań Sił Szybkiego Reagowania, a także konieczność osłony wojsk przed środkami kierowanymi przeciwnika, wskazują na potrzebę wykorzystania śmigłowców do maskowania dymami. Prowadzone wcześniej analizy wskazują, że możliwe jest posiadanie w lotnictwie ze składu Sił Szybkiego Reagowania od 4 do 6 śmigłowców Mi-2 z aparaturą WDZ-80. W

zależności od sposobu maskowania (powierzchniowy bądź liniowy) i pożądanego czasu podtrzymywania zasłony, możliwości wyżej wymienionych śmigłowców w sprzyjających warunkach atmosferycznych będą zróżnicowane. Ogólne dane dotyczące możliwości zadymiania przedstawione są tabeli nr 14.

Tabela 14

Wybrane możliwości zadymiania przez śmigłowce specjalne

Lp	Ilość śmigłowców	Możliwości zadymiania	
		obiekty liniowe	**obiekty powierzchniowe**
1	**pojedynczy**	4-6 km	0,5-1 km^2
2	**3 śmigłowce**	do 10 km dróg	1,5-2 km^2
3	**6 śmigłowców**	do 15 km dróg	3-5 km^2

Tabelę opracowano na podstawie: Stawianie zasłon dymnych przez śmigłowce, wyd. Szefostwo Wojsk Chemicznych, Warszawa 1987 r.

Prezentowane w rozdziale wybrane wskaźniki możliwości bojowych obejmują jedynie najbardziej istotne i charakterystyczne wielkości charakteryzujące możliwości przestrzenne, czasowe i skuteczności bojowej lotnictwa w działaniach Sił Szybkiego Reagowania. Analiza uwarunkowań działań lotnictwa i stawianych mu zdań w konfrontacji z możliwościami bojowymi stały się podstawą do zaprezentowania w następnym rozdziale koncepcji użycia lotnictwa w działaniach Sił Szybkiego Reagowania.

3. KONCEPCJA UŻYCIA LOTNICTWA W SIŁACH SZYBKIEGO REAGOWANIA

Badania, których rezultaty są przedstawione w poprzednich rozdziałach są merytoryczną bazą do ustalenia koncepcji użycia lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania czyli rozumianej jako ogólne, bazujące na rezultatach badań naukowych teoretyczne ujęcie projektu zastosowania lotnictwa na rzecz lądowego komponentu tych sił w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Przy tym w poniższych propozycjach przedstawiono warianty użycia lotnictwa w najbardziej charakterystycznych momentach tych etapów. Obejmują one założenia ogólne, właściwości wykonania zadań przez lotnictwo w Siłach Szybkiego Reagowania oraz system i sposób dowodzenia nim.

3.1. Założenia ogólne

W rozdziale drugim zaproponowano wariant składu komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania oraz ustalono jego zadania. Przy tym tak skład, jak i zadania obejmują szerokie spektrum uwarunkowań operacyjno-taktycznych użycia tych sił.

W okresie pokoju lotnictwo ze składu Sił Szybkiego Reagowania może między innymi wziąć udział w likwidacji skutków klęsk ekologicznych, żywiołowych, katastrof i awarii.

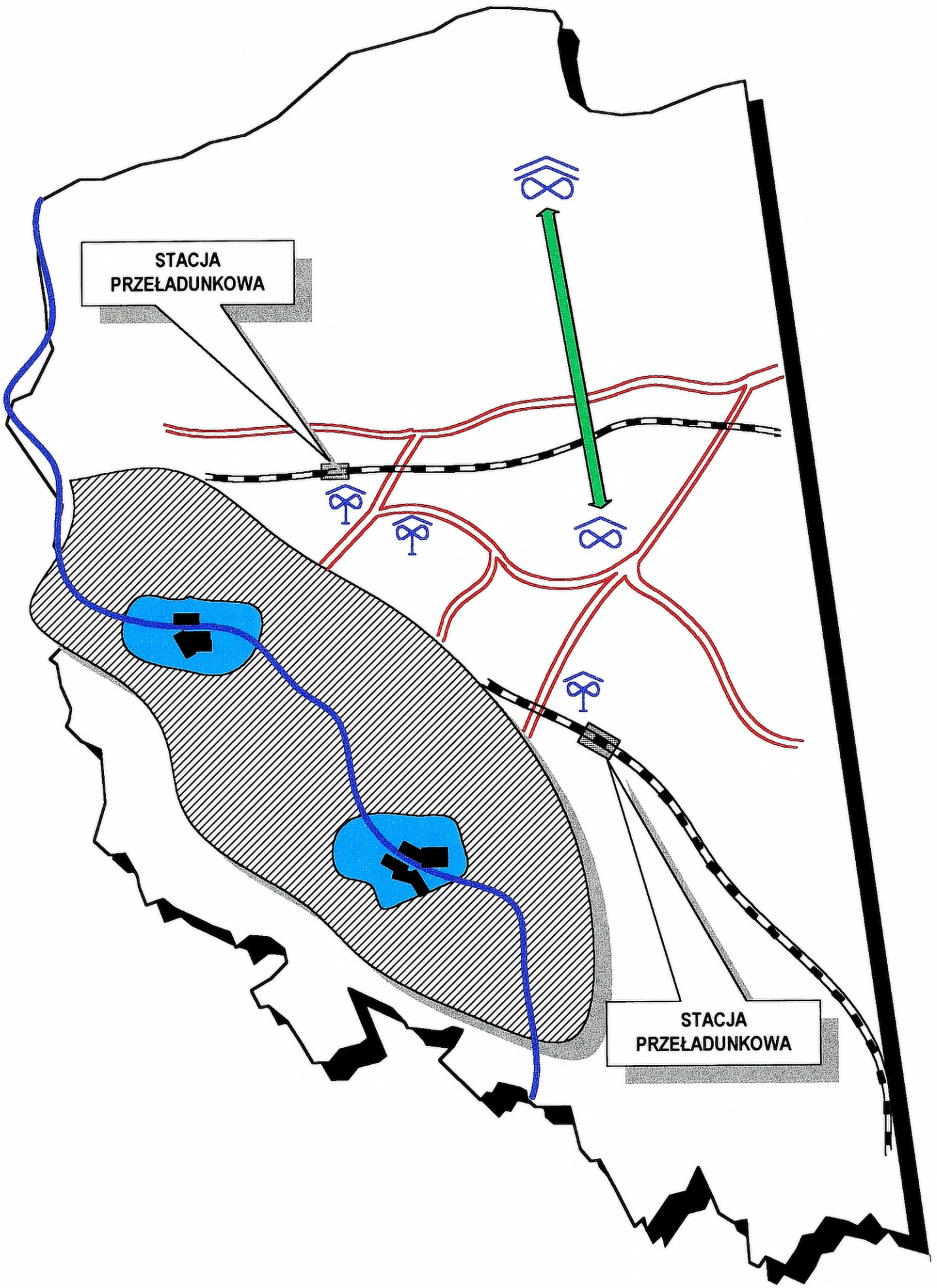
Przykładem takiego działania może być udział w ratowaniu ludzi, ewakuacji chorych i rannych, dostarczaniu żywności, lekarstw i innych środków niezbędnych do przeżycia na terenach objętych klęską powodzi. Przykład powodzi w lecie 1997 roku jest tutaj niezwykle pouczający. Do wykonania takich zadań predestynowane są szczególnie śmigłowce transportowe, śmigłowce rozpoznawczo-łącznikowe i rozpoznawcze. Bowiem właśnie śmi-

głowce mogą dolecieć do dowolnego punktu zalanych terenów, wykonać zawis, zabrać ludzi lub opuścić żywność i inne środki w miejscach odciętych od świata. Śmigłowce rozpoznawczo-łącznikowe i rozpoznawcze mogą być użyte do obserwacji z powietrza, mogą także wykonywać w ograniczonym zakresie zadania transportowe.

Aby jednak takie zadania można było zrealizować niezbędne jest już w okresie zagrożenia powodzią tworzenie odpowiedniego zgrupowania lotnictwa ze składu Sił Szybkiego Reagowania. Koncepcja ta prezentowana jest na rys. 5. W pierwszej fazie zagrożenia powodzią niezbędne jest ustalenie miejsc bazowania (lądowisk) dla śmigłowców. Powinny się one znajdować dość blisko terenów zagrożonych powodzią, w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych (drogowych i kolejowych), lecz na terenach nie zagrożonych zalaniem. Jako zasadę należy przyjąć ustalenie kolejności i sposobu narastania sił lotniczych w miarę narastania zagrożenia powodziowego. Ustalenie tego elementu zawczasu pozwala na szybkie i elastyczne reagowanie stosownie do zmieniającej się sytuacji.

Jeżeli jest to możliwe, to lądowiska śmigłowców powinny się znajdować około 20-30 km lub bliżej od terenów zalanych lub przewidywanych, że będą zalane. Na lądowiska te w pierwszej kolejności powinny przybyć siły naziemnego zabezpieczenia. Pożądane jest, aby w pobliżu lądowisk znajdowały się kolejowe stacje przeładunkowe, a także odpowiednia sieć nie zalewanych dróg, aby szybko można było dostarczać do śmigłowców niezbędne środki.

Wskazane jest, aby wykorzystać również lotnisko typu stałego, jeżeli takie znajduje się w pobliżu terenów zalanych lub zagrożonych powodzią, do przyjmowania i rozładunku samolotów transportowych z niezbędnymi środkami z głębi kraju.

Rys. 5. Koncepcja bazowania lotnictwa ze składu Sił Szybkiego Reagowania podczas udziału w likwidacji skutków klęsk żywiołowych (powodzi)

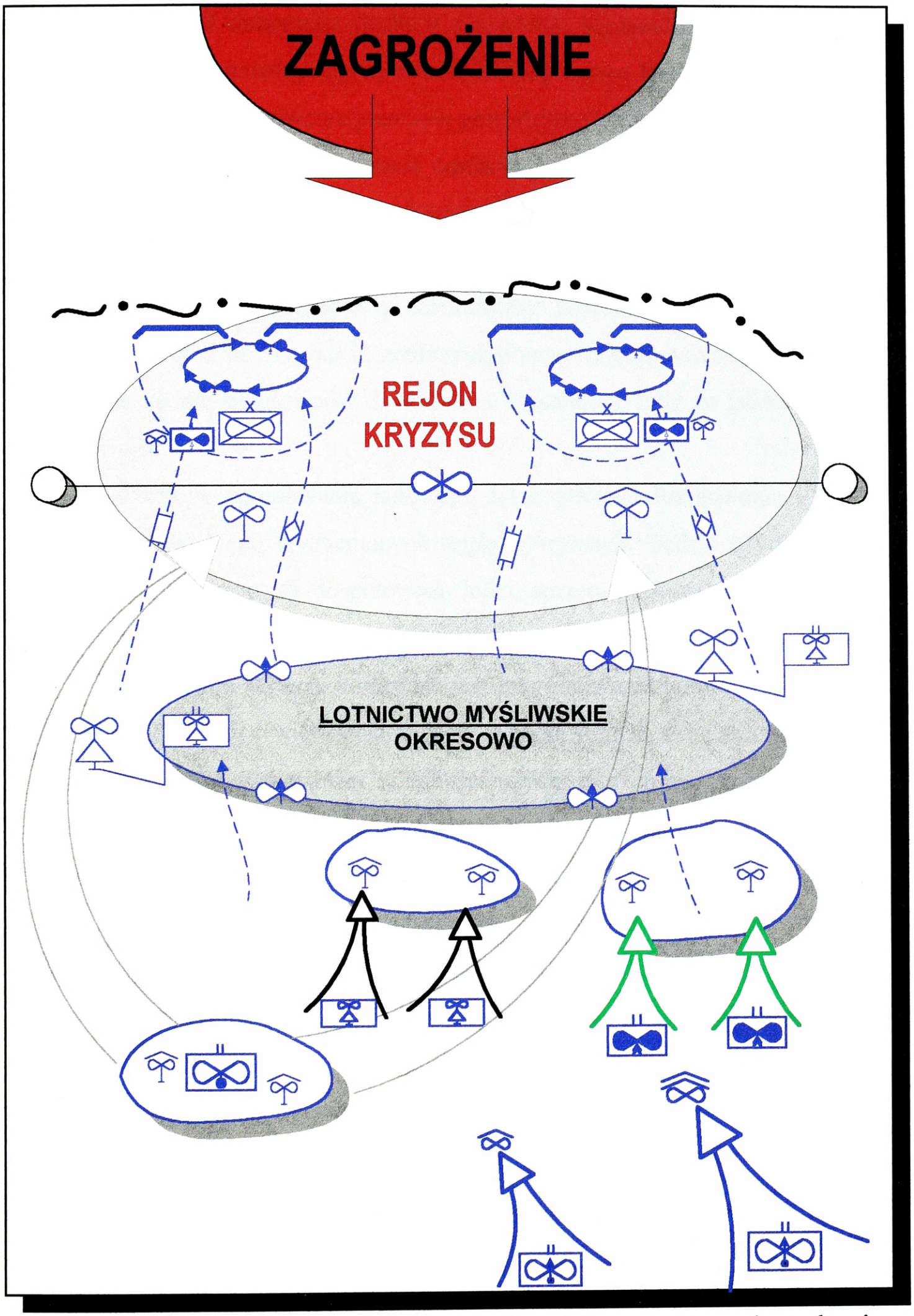
W niektórych sytuacjach, **dla ratowania miast lub większych skupisk ludzkich przed zalaniem konieczne będzie wysadzanie wałów** aby zmniejszyć poziom fali powodziowej. Wówczas śmigłowce mogą być użyte do dostarczenia saperów i ładunków wybuchowych oraz opuszczenia ich na korony wałów.

Wskazane byłoby, aby w przyszłości w rejon klęski żywiołowej kierować również **śmigłowce wyposażone w urządzenia nocnego widzenia** do prowadzenia obserwacji terenów zalanych lub zagrożonych powodzią w warunkach nocnych. Poza tym dane z rozpoznania powietrznego prowadzonego przez śmigłowce w dzień i w nocy pozwolą najszybciej i najpełniej ocenić sytuację.

W celu uzyskania zdjęć fotograficznych zalanych terenów celowe jest użycie samolotów rozpoznawczych ze składu lotnictwa bojowego. Należy jednak pamiętać, że takie działanie będzie wspierać lotniczy komponent wydzielony do Sił Szybkiego Reagowania.

W sytuacji użycia wydzielonych sił ze składu Sił Szybkiego Reagowania do działań w operacjach pokojowych niezbędne będzie powołanie dowództwa tych sił, w którym powinni się znaleźć przedstawiciele dowództwa sił powietrznych oraz lotnictwa wojsk lądowych. Planowanie przelotu komponentu lotniczego w rejon pełnienia misji powinno być realizowane przez dowództwo wydzielonych Sił Szybkiego Reagowania przy silnym wsparciu przez dowództwo Sił Powietrznych.

W razie powstania sytuacji kryzysowej w pobliżu granic RP niezbędne jest reagowanie w sposób adekwatny do zagrożenia. W podrozdziale 3.2 zaprezentowano rezultaty dociekań naukowych dotyczących zadań komponentu lotniczego Sił Szybkiego Reagowania w sytuacjach kryzysowych. Natomiast na rysunku 6 przedstawiono koncepcję użycia komponentu lotniczego tych sił w sytuacji kryzysowej.

Rys. 6. Ogólna koncepcja użycia lotnictwa Sił Szybkiego Reagowania w okresie kryzysu

W okresie wstępnego stadium zagrożenia kryzysem niezbędne jest tworzenie odpowiedniego zgrupowania Sił Szybkiego Reagowania w tym lotnictwa. Wzrost zagrożenia powinien powodować ich narastanie.

Konieczne jest w tym okresie nasilenie rozpoznania powietrznego tak przez samoloty rozpoznawcze wykonujące lot wzdłuż granicy na odcinku przewidywanego zagrożenia jak i przez śmigłowce rozpoznawcze znad rubieży obronnych obsadzanych przez brygady zmechanizowane lądowego komponentu tych sił. Przemieszczenie tych brygad do odpowiednich rejonów wymagać będzie śmigłowców dowodzenia z aparaturą PPD do koordynacji ruchu wojsk.

Tworzenie zgrupowania lądowego Sił Szybkiego Reagowania i zajmowanie przez niego wymienionych rejonów wymagać będzie użycia śmigłowców transportowych do przewozu ludzi, sprzętu i zaopatrzenia z lądowisk położonych w głębi kraju na lądowiska w rejonie kryzysu.

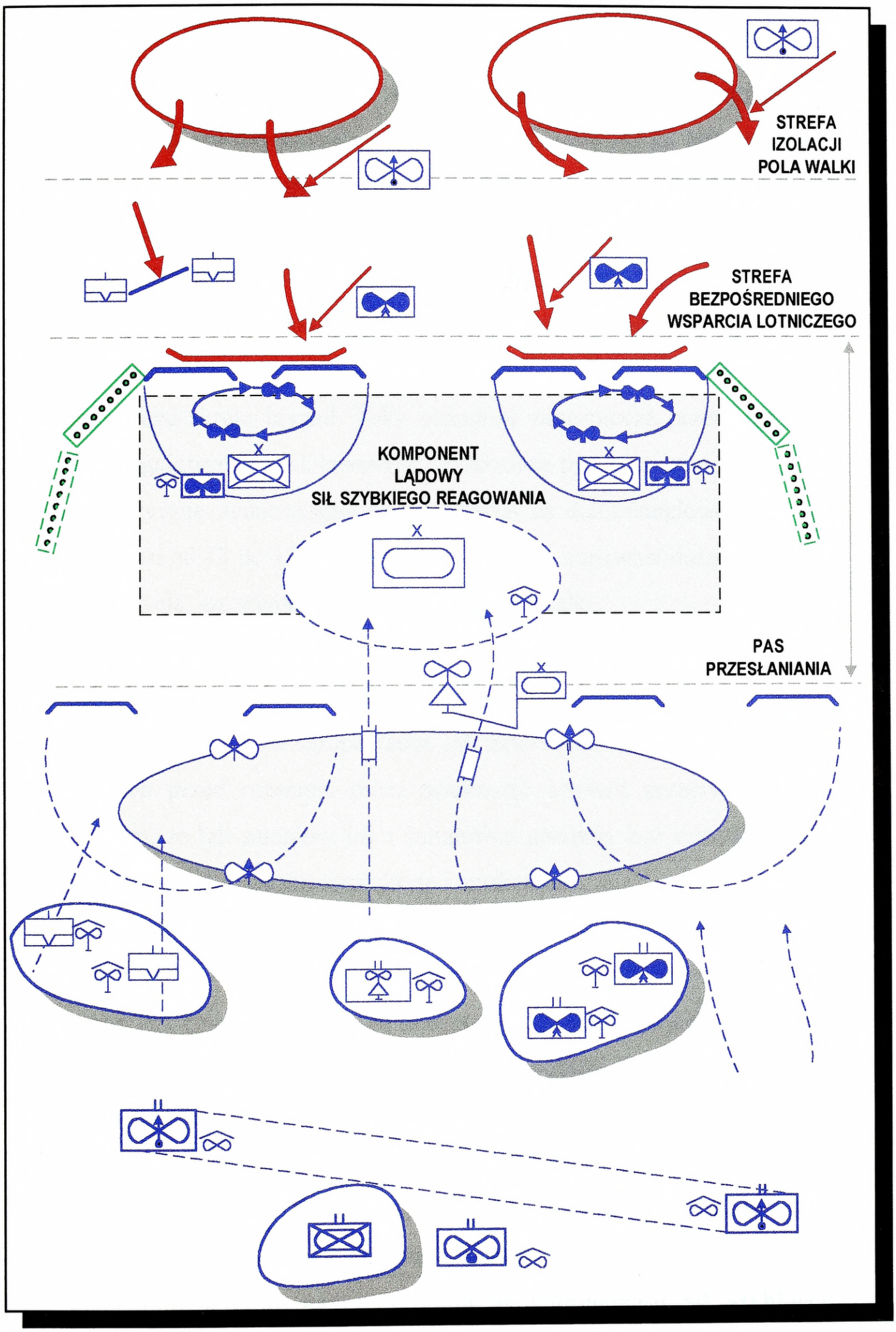
Na początku kryzysu konieczne jest przygotowanie lądowisk dla śmigłowców bojowych i wielozadaniowych, a także lotnisk dla lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia i przemieszczenie na nie śmigłowców i samolotów w razie wzrostu napięcia i zagrożenia rozpoczęciem konfliktu zbrojnego.

W razie wzrostu napięcia i zagrożenia naruszenia granicy państwowej przez samoloty lub śmigłowce rozpoznawcze przeciwnika wskazane jest utrzymywanie odpowiednich sił lotnictwa myśliwskiego na lotniskach w wysokich stopniach gotowości bojowej a niekiedy okresowe utrzymywanie samolotów myśliwskich w strefach dyżurowania w powietrzu na najbardziej zagrożonym kierunku. Działania lotnictwa myśliwskiego na rzecz Sił Szybkiego Reagowania wykonywane będą według planu dowódcy Sił Powietrznych.

Przedstawione uwarunkowania działania komponentu lotniczego w okresie kryzysu nie wyczerpują wszystkich możliwych wariantów. Ich istota powinna sprowadzać się do wszechstronnego zabezpieczenia i tworzenia dogodnych warunków dla lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania i zajmowania przez niego ustalonych rubieży lub rejonów. W razie narastania sytuacji kryzysowej konieczne jest narastanie ilości sił lotniczych, szczególnie uderzeniowych, mających działać na rzecz komponentu lądowego.

W podrozdziale 2.2 ustalono również szerokie spektrum zadań lotniczego komponentu Sił Szybkiego Reagowania, które mogą być realizowane w różnych sytuacjach operacyjnych. Niżej przedstawione są ogólne założenia użycia tych sił do blokowania i powstrzymywania agresora w celu osłony rozwinięcia wojsk operacyjnych na dogodnych rubieżach obrony. Jest to jeden z najtrudniejszych do realizacji wariantów użycia Sił Szybkiego Reagowania.

W wariancie tym założono, że w obliczu zagrożenia konfliktem zbrojnym przemieszczono zawczasu część lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania (dwie brygady zmechanizowane), które zajęły dogodne pozycje obronne w pasie przesłaniania (rys. 7). W rejon ten przemieszcza się kolejna brygada tych sił. Mobilizowane wojska operacyjne znajdują się we wstępnej fazie obsadzania rubieży obronnych. W takiej sytuacji niezbędne jest użycie komponentu lotniczego w składzie zbliżonym do proponowanego na rysunku 4. Przy tym konieczne jest, aby samoloty i śmigłowce tego komponentu bazowały na takich odległościach, które z jednej strony zapewniałyby jak najkrótszy czas reakcji, a z drugiej utrudniały przeciwnikowi wykonanie nagłych uderzeń na lotniska i lądowiska.

Rys.7. Ogólna koncepcja użycia lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania

Zatem celowe jest, aby **lotniska eskadr lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia znajdowały się na odległościach 80-150 km od przedniego skraju** obszaru zajmowanego przez brygady Sił Szybkiego Reagowania.

Lądowiska śmigłowców bojowych, wielozadaniowych oraz śmigłowców transportowych wchodzących w skład szwadronów kawalerii powietrznej wskazane jest rozmieścić na odległościach nie mniejszych niż 50-60 km, od przedniego skraju brygad. Taka odległość zabezpiecza przed rażeniem środkami ogniowymi wojsk lądowych, szczególnie przez artylerię rakietową i rakiety taktyczne. Jednocześnie czas potrzebny na dolot śmigłowców do rubieży wynosi od 13 do 17 minut (V=210 km/h) co zapewnia dużą operatywność ich użycia, szczególnie na wezwanie z pola walki.

Dla kluczy rozpoznawczo-łącznikowych brygad Sił Szybkiego Reagowania lądowiska powinny znajdować się na głębokościach 20-30 km, czyli w tylnej części ich ugrupowania, lub nawet poza nim. Taka odległość zabezpiecza przed rażeniem przez większość artylerii przeciwnika. Jest oczywistym, że tak samoloty jak i śmigłowce powinny być rozśrodkowane na lotniskach i lądowiskach oraz ukryte i maskowane.

W celu dostarczenia transportem powietrznym zaopatrzenia (lub innych środków) do brygad lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania wskazane jest użycie śmigłowców transportowych. Do tego celu **niezbędne jest wykorzystanie lądowiska lub lotniska w pobliżu bazy logistycznej, z której dostarczane będzie przeznaczone do transportu zaopatrzenie.** Niezbędne jest również przygotowanie zamaskowanego lądowiska w rejonie rozmieszczenia brygad. Wyładunek ze śmigłowców na tych lądowiskach powinien odbywać się w jak najkrótszym czasie.

Zadania ogniowe na rzecz lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania celowo jest wykonywać lotnictwem myśliwsko-bombowym i

śmigłowcami bojowymi. Przy tym śmigłowce bojowe powinny wykonywać uderzenia ogniowe znad ugrupowania brygad Sił Szybkiego Reagowania lub nawet przed ugrupowaniem tych brygad w strefie bezpośredniego wsparcia lotniczego (na głębokość do około 30 km) jeżeli obrona przeciwlotnicza przeciwnika jest słaba). Obiektami uderzeń powinny być wozy bojowe i artyleria wojsk przeciwnika zbliżające się do pasa przesłaniania. **Natomiast samoloty myśliwsko-bombowe celowo jest użyć do wykonania uderzeń na kolumny wojsk przeciwnika w strefie izolacji pola walki,** czyli na głębokościach większych niż 30 km lub też jeszcze głębiej w ramach izolacji rejonu działań bojowych. Ze względu na szczupłość sił lotnictwa myśliwsko-bombowego (dwie eskadry pierwszej kolejności użycia) celem tych uderzeń może być opóźnienie przemieszczenia wojsk przeciwnika poprzez zablokowanie czół kolumn lub na przykład zniszczenie przepraw (mostów) na przeszkodzie wodnej.

Dla zabezpieczenia skrzydeł brygad Sił Szybkiego Reagowania konieczne będzie postawienie pól minowych przez śmigłowce do minowania narzutowego. Główny wysiłek minowania narzutowego należy skupić na prawdopodobnych kierunkach uderzeń wojsk przeciwnika w skrzydła komponentu lądowego Sił Szybkiego Reagowania.

Użycie szwadronów kawalerii powietrznej do zablokowania części sił przeciwnika zbliżających się do pasa przesłaniania wymagać będzie ich przewozu przez śmigłowce transportowe do dogodnego do zatrzymania rejonu i zabrania ich natychmiast po wykonaniu zadania na lądowiska dotychczasowego lub nowego bazowania.

Podczas przemieszczania lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania **konieczne będzie użycie śmigłowców z aparaturą PPD** do koordynacji przemieszczenia oddziałów i pododdziałów oraz przekazywania informacji np. o zagrożeniach z powietrza. Mogą również zaistnieć sytuacje, że

w razie zagrożenia oddziałów i pododdziałów Sił Szybkiego Reagowania (szczególnie podczas przemieszczania w kolumnach) uderzeniami z powietrza niezbędne będzie wykonanie zadymiania z powietrza w celu ukrycia ruchu wojsk na pewien czas. Będzie to jednak zadanie trudne do wykonania, szczególnie przy silnych wiatrach.

Zbliżanie się przeciwnika do pasa przesłaniania poprzedzone będzie uderzeniami z powietrza przez samoloty i śmigłowce przeciwnika. Do ich zwalczania konieczne będzie użycie wszystkich możliwych sił obrony przeciwlotniczej wojsk i obrony powietrznej. Najbardziej manewrowym środkiem jest **lotnictwo myśliwskie, które w przewidywaniu nalotu przeciwnika powinno dyżurować w powietrzu osłaniając wojska operacyjne podczas obsadzania rubieży obronnych oraz wojska lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania.** Użycie samolotów myśliwskich realizowane będzie według planu dowódcy Sił Powietrznych.

Działania lotniczego komponentu Sił Szybkiego Reagowania w innych sytuacjach operacyjnych (przedstawionych w rozdziale pierwszym i drugim) mogą być realizowane według wariantów, których istota będzie w wielu elementach zbieżna z wariantem przedstawionym wyżej.

3.2. Właściwości wykonania zadań przez lotnictwo w Siłach Szybkiego Reagowania.

Założenia ogólne wykorzystania lotnictwa w Siłach Szybkiego Reagowania stały się punktem wyjścia do sformułowania bardziej szczegółowych wniosków. **Dotyczą one właściwości wykonywania zadań przez lotnictwo w Siłach Szybkiego Reagowania oraz specyfiki w zakresie dowodzenia nimi.** Analizy na powyższy temat podzielono według kryterium zadań

realizowanych przez poszczególne rodzaje lotnictwa, koncentrując uwagę na okresach kryzysu i wojny.

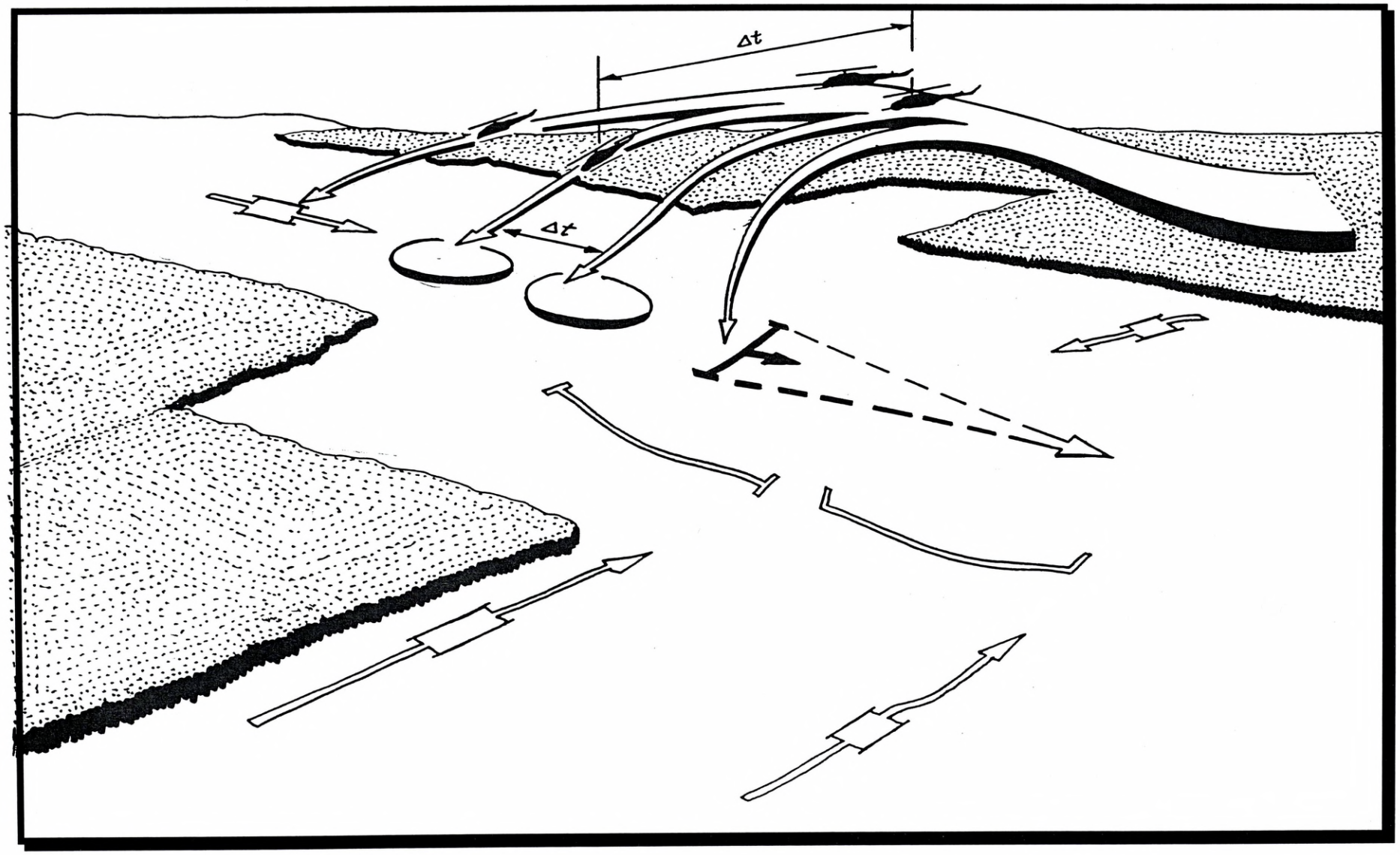
Właściwości wykonywania zadań ogniowych przez lotnictwo wojsk lądowych ze składu Sił Szybkiego Reagowania.

Analiza dotychczasowych doświadczeń z wykorzystania śmigłowców bojowych w konfliktach wskazują na celowość ich wykorzystania w działaniach Sił Szybkiego Reagowania w dwojaki sposób. Mianowicie, **znad ugrupowania własnych brygad, oraz w głębi pasa przesłaniania** do wsparcia pododdziałów prowadzących działania opóźniające na korzyść brygad pierwszego rzutu. Specyfika działań komponentu lądowego Sił Szybkiego Reagowania w opóźnianiu uderzeń przeważającego liczebnie przeciwnika wymagać będzie łączenia działania śmigłowców bojowych ze śmigłowcami rozpoznawczymi, głównie ze względu na trudności w rozmieszczeniu w całym pasie działań grup (punktów dowodzenia lotnictwem) tak, aby mogły one naprowadzać śmigłowce na potencjalne obiekty uderzeń. Pożądane jest również wydzielanie części sił do osłony śmigłowców przed uderzeniami śmigłowców przeciwnika. **Działania śmigłowców bojowych znad ugrupowania brygad,** jak wskazują dotychczasowe rozwiązania w tym zakresie, wymagać będą szczegółowego koordynowania ich działań z innymi środkami wsparcia ogniowego wojsk lądowych, głównie z wojskami rakietowymi i artylerią.

Śmigłowce bojowe będą wykonywać uderzenia w składzie par lub kluczy z lotu postępowego z maksymalnie możliwych odległości strzelania przeciwpancernych pocisków kierowanych (tj. od 4 do 4,5 km w przypadku Mi-24D/W lub około od 2,5 km w przypadku Mi-2UPR). Po dolocie do wyznaczonych sektorów działań wskazane jest zwiększenie wysokości w celu identyfikacji obiektów uderzeń, a następnie odpalenie przeciwpancernych

pocisków kierowanych, naprowadzenie ich i odejście w kierunku wskazanym przez oficera naprowadzania lotnictwa. Za koordynację ponownych działań śmigłowców odpowiadać będą wspólnie dowódca grupy śmigłowców i oficer naprowadzania lotnictwa. W przypadku wcześniejszego obezwładnienia obrony przeciwlotniczej obiektu śmigłowce mogą wykonać również atak z użyciem niekierowanego uzbrojenia rakietowego i artyleryjskiego. Pożądane jest rozpoczęcie takiego ataku z odległości 200 do 1500-1200 m. (przy użyciu UPK-23-250, a następnie rakiet S-8 lub S-5). Zakończenie ataku powinno wiązać się z energicznym zakrętem, zniżaniem i odejściem lotem „nosem przy ziemi" (nap on earth) w celu zakończenia ataku bądź zajęcia dogodnej pozycji do następnego ataku. Działania par (kluczy) śmigłowców bojowych mogą być kierowane przez oficerów naprowadzania lotnictwa znajdujących się na śmigłowcach rozpoznawczych bądź PPD. W takich przypadkach śmigłowce te, lecąc wyżej, poza zasięgiem środków obrony przeciwlotniczej przeciwnika, będą wskazywać śmigłowcom bojowym sektory działań i obiekty uderzeń oraz kierować manewrami grup uderzeniowych. Przykładowe uderzenie jednoczesne śmigłowców znad ugrupowania wojsk własnych przedstawia rysunek nr 8.

Wspólne działania śmigłowców bojowych ze środkami artyleryjskimi i rakietowymi pierwszorzutowych brygad pozwalają na zapewnienie ciągłości i elastyczności oddziaływania ogniowego na przeciwnika, a także umożliwiają koncentrację wysiłku w decydujących o powodzeniu działań miejscach i czasach. W zależności od sytuacji taktycznej, w różnych okresach walki, **brygady mogą być wspierane przez siły wielkości od klucza śmigłowców nawet do eskadry.** Wskazane jest, aby oprócz zwalczania obiektów pancernych i opancerzonych śmigłowce były wykorzystywane do osłony własnych pododdziałów przed uderzeniami śmigłowców przeciwnika.

Rys. 8. Uderzenie jednoczesne śmigłowców bojowych (wariant)

Przedstawione we wcześniejszych rozdziałach możliwości przestrzenne i czasowe wskazują na realne możliwości w tym zakresie.

Reasumując, działania znad własnego ugrupowania będą podstawowym sposobem działań śmigłowców bojowych ze składu Sił Szybkiego Reagowania. Dzięki największym możliwościom współdziałania z własnymi środkami rozpoznawczymi i ogniowymi efektywność ich działań będzie zdecydowanie większa niż w innych przypadkach.

Sposób ten wymaga jednak szczegółowej koordynacji działań z własnymi wojskami oraz sprawnego i niezawodnego systemu dowodzenia i łączności. Działania znad własnego ugrupowania nie pozwalają też zwalczać sił przeciwnika położonych głębiej niż 2 do 4 km od rubieży styczności bojowej wojsk, przed rozwinięciem ich w ugrupowanie bojowe. Stąd też w przypadkach kiedy będzie to możliwe, należy dążyć do głębszego oddziaływania ogniowego śmigłowców bojowych poprzez wchodzenie w luki ugrupowania przeciwnika lub wykonanie litu nad terenem trudnodostępnym.

Działania w pasie przesłaniania warunkowane będą nielinearnym charakterem ugrupowania bojowego przeciwnika, możliwymi lukami w systemie obrony przeciwlotniczej jego pierwszorzutowych oddziałów i związków taktycznych oraz warunkami terenowymi, głównie ukształtowaniem i rodzajem pokrycia terenu. W odróżnieniu od działań znad własnego ugrupowania w działaniach tych potrzebna jest pełna autonomiczność grup uderzeniowych w zakresie rozpoznania, ubezpieczenia i pokonania obrony przeciwlotniczej przeciwnika. Będzie to powodowało konieczność wydzielania części sił do zabezpieczenia działań własnych, a co za tym idzie zmniejszenie składu grup realizujących zadania przeciwpancerne. W zależności od tego, czy śmigłowce bojowe wykonywać będą zadania w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika samodzielnie czy w ramach działań desantowoszturmowych odmienna będzie taktyka ich działań oraz zwalczane obiekty.

W przypadku samodzielnych działań śmigłowców bojowych w pasie przesłaniania i w głębi ugrupowania przeciwnika dominować będzie samodzielne poszukiwanie i zwalczanie celów, głównie kolumn pancernych i zmechanizowanych przez współdziałające ze sobą klucze lub pary śmigłowców. Głównymi obiektami uderzeń będą czołgi i bojowe wozy piechoty, a zasadniczym celem działań będzie obezwładnienie bądź dezorganizacja zwalczanych pododdziałów.

Śmigłowce prowadzące samodzielne poszukiwanie i zwalczanie obiektów wykonywać będą „lot profilowy" w luźnym ugrupowaniu par bądź kluczy, w szerokim stopniu wykorzystując ukształtowanie i pokrycie terenu. W przypadku wykrycia obiektów uderzeń pierwsze śmigłowce atakować będą czoło kolumny oraz organiczne środki obrony przeciwlotniczej, a następnie środek kolumny. O ile to możliwe dowódca ugrupowania dążył będzie do wykonania ataków z kilku kierunków z wykorzystaniem wszystkich przenoszonych środków rażenia. Dowódcy par (kluczy) w czasie samodzielnego poszukiwania i zwalczania obiektów pola walki w wyznaczonym rejonie będą, oprócz zadań ogniowych, wykonywać również zadania rozpoznawcze, rozpoznając skład bojowy, kierunki marszu sił przeciwnika oraz teren. Dane te mogą być w czasie realnym przekazywane do zainteresowanych dowódców brygad za pośrednictwem dyżurujących w strefach śmigłowców PPD. Idea samodzielnego poszukiwania i zwalczania obiektów pola walki przez śmigłowce przedstawiona została na rysunku nr 9.

Odmienna będzie taktyka działań śmigłowców bojowych zabezpieczających działania szwadronów kawalerii powietrznej. Celem działań będzie wtedy osłona i wsparcie rzutu desantowoszturmowego, a w mniejszym stopniu zwalczanie czołgów i bojowych wozów piechoty.

Rys. 9. Samodzielne poszukiwanie i zwalczanie obiektów przeciwnika przez śmigłowce bojowe (wariant)

Relatywnie dłuższy czas przebywania w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika wymagał będzie zwiększenia ilości paliwa oraz zmiany konfiguracji ładunku bojowego, z typowo przeciwpancernego wariantu uzbrojenia na „mniejszy" wariant rakietowo-artyleryjski, umożliwiający zwalczanie celów płaszczyznowych (nieopancerzonych) oraz wsparcie działań grup desantowoszturmowych ze składów szwadronów kawalerii powietrznej.

Śmigłowce bojowe osłony i wsparcia działań szwadronów kawalerii powietrznej wykonywać będą zadania z przodu i boków ugrupowania śmigłowców przewożących kawalerię. Grupy przednie w składzie pary bądź klucza śmigłowców będą wykonywać lot od 6 do 12 km przed śmigłowcami transportowymi. Ich głównym zadaniem będzie wsparcie grup opanowania lądowisk, obezwładnienie środków obrony przeciwlotniczej obiektu i osłona przed śmigłowcami przeciwnika. Celowe jest, aby część śmigłowców pierwszej grupy (np. jeden w kluczu - śmigłowiec dowódcy) wykonywała lot nieco wyżej tuż za pozostałymi śmigłowcami grupy, w celu zapewnienia lepszych warunków obserwacji i dowodzenia kluczem.

Śmigłowce grup osłony bocznej powinny wykonywać lot w odległości 3 do 5 km od osłanianych śmigłowców transportowych, w luźnym ugrupowaniu na skrajnie małych wysokościach, w celu maskowania lotu i utrudnienia ich wykrycia przez śmigłowce przeciwnika. Ich zadaniem będzie z reguły uniemożliwienie śmigłowcom przeciwnika wykonania ataku na śmigłowce transportowe, obezwładnianie wykrytych środków obrony przeciwlotniczej (groźnych dla szwadronów) oraz izolacja rejonu działania kawalerii przed dopływem nowych sił (do 5-10 km od rejonu). Głębiej natomiast lotnictwo myśliwsko-bombowe. Śmigłowce grup bocznych mogą być także wykorzystane do bezpośredniego wsparcia szwadronów kawalerii powietrznej po wylądowaniu, w przypadku gdy nie wydzielono specjalnych grup wsparcia ogniowego.

Oprócz wyżej wymienionych grup celowe jest, jeśli ilość sił na to pozwala, wydzielenie osłony tylnej. Śmigłowce tej grupy oprócz typowych zadań osłony mogą zostać wykorzystane do potęgowania uderzeń grup wsparcia ogniowego, oraz izolacji rejonu działań szwadronów kawalerii powietrznej.

Podobnie jak w przypadku zadań ogniowych, również **zadania transportowo-desantowe, realizowane przez śmigłowce lotnictwa wojsk lądowych** ze składu Sił Szybkiego Reagowania, będą wykonywane zarówno znad ugrupowania wojsk własnych jak również w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika, w trakcie prowadzenia działań powietrznomanewrowych (powietrznoszturmowych i desantowoszturmowych).

Działania śmigłowców transportowo-desantowych nad własnym ugrupowaniem obejmować będą przede wszystkim przewozy kolejne środków materiałowych i zaopatrzenia z baz logistycznych do brygad pierwszego rzutu Sił Szybkiego Reagowania, a także na lądowiska śmigłowców bojowych (zwłaszcza dotyczyć to będzie środków rażenia, głównie przeciwpancernych pocisków kierowanych). **Działania te charakteryzować się będą dużym natężeniem, zwłaszcza w okresie kryzysu,** później natomiast ze względu na konieczność zabezpieczenia działań szwadronów kawalerii powietrznej natężenie działań nad własnym ugrupowanie prawdopodobnie spadnie. Działania śmigłowców w ramach przewozu wojsk i zaopatrzenia materiałowego będą wymagać przygotowania lądowisk w ugrupowaniu brygad Sił Szybkiego Reagowania pierwszego rzutu, a także efektywnego systemu zabezpieczenia logistycznego w celu sprawnego i szybkiego załadunku i wyładunku dużych ilości środków zaopatrzenia w warunkach polowych.

Śmigłowce transportowe wykonujące zadania transportu powietrznego nad ugrupowaniem wojsk własnych z reguły wykonywać będą zadania sposobem przewozów kolejnych. Śmigłowce wykonywać będą loty

na małych wysokościach, a w rejonach rozmieszczenia pierwszorzutowych brygad Sił Szybkiego Reagowania „loty profilowe" w celu maskowania przed rozpoznaniem radiolokacyjnym przeciwnika. Rozładunek następował będzie na lądowiskach znajdujących się w rejonie rozmieszczenia brygad, niejednokrotnie na lądowiskach eskadr śmigłowców bojowych lub kluczy śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych brygad. W sporadycznych przypadkach, zwłaszcza podczas przerzutu sił specjalnych w rejon granicy państwa (przyszły pas przesłaniania) pożądane wydaje się desantowanie tych sił na lądowiskach przygodnych, w tym również z zawisu.

W przypadku przerzutu sił i środków materiałowych na lądowiska posiadające środki łączności i ubezpieczenia lotów pozwalające na działania w nocy, przewozy kolejne realizowane będą również w nocy. W zależności od odległości przewozu i ukompletowania środków zabezpieczenia na lądowiskach należy **rozważać także potrzebę tankowania śmigłowców transportowych na lądowiskach wyładunku.** Jest to pożądane w głębi ugrupowania brygad, gdzie odległość od przeciwnika jest relatywnie duża - 20-40 km.

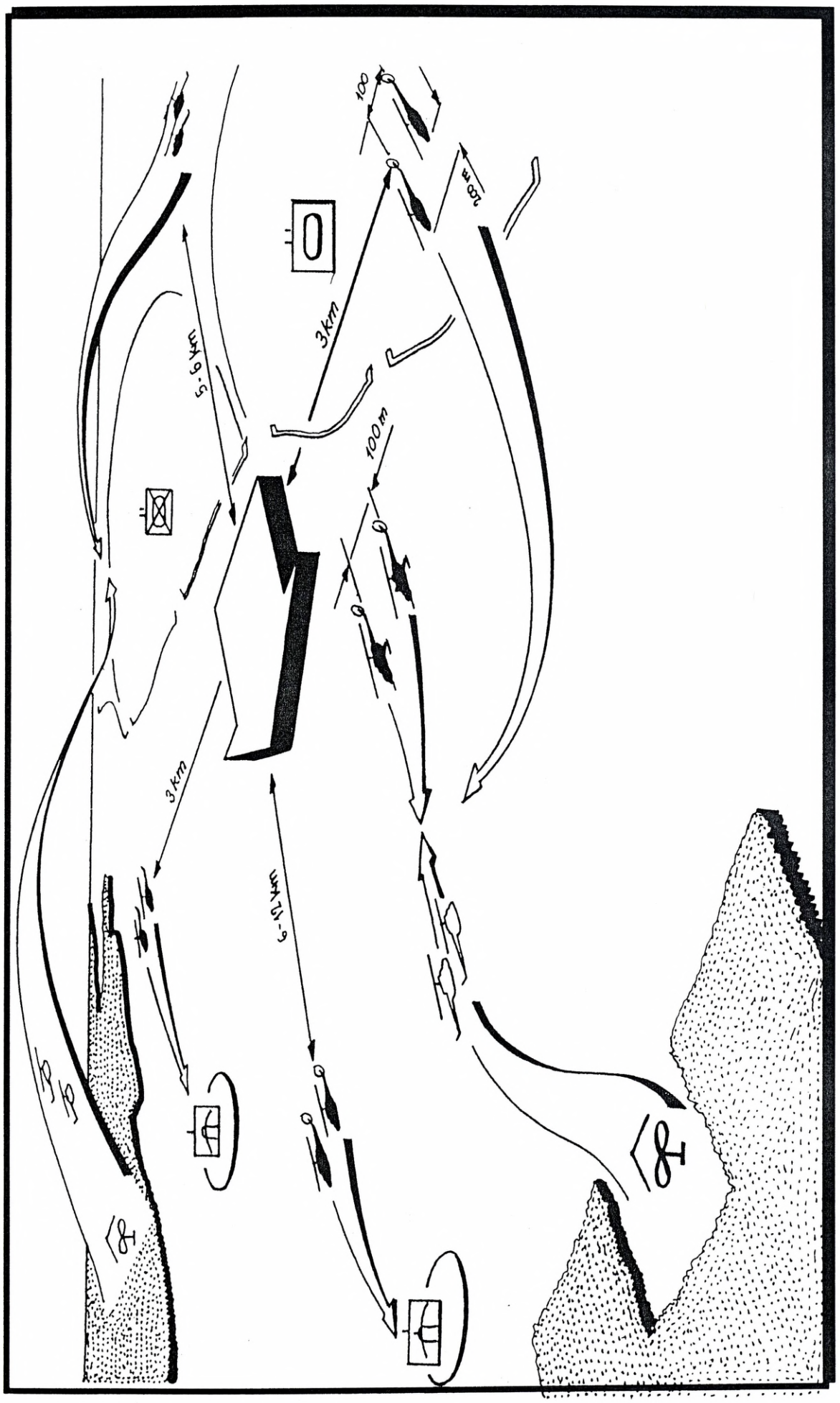
Zdecydowanie bardziej złożonym problemem będzie **wykorzystanie w Siłach Szybkiego Reagowania śmigłowców transportowych do działań w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika**, w ramach działań szwadronów kawalerii powietrznej. Śmigłowce ze względu na głębokość i długotrwałość działań będą zabierały zmniejszony ładunek użyteczny (grupy desantowoszturmowe), ale jednocześnie będą uzbrojone w niekierowane pociski rakietowe, i oprócz zadań transportowych będą wykonywać także zadania o charakterze ogniowym. W przeciwieństwie do zadań wykonywanych nad ugrupowaniem wojsk własnych śmigłowce transportowe będą wykorzystywać lądowiska w terenie przygodnym (bądź nawet desantować wojska z zawisu), oraz w ciągu całego lotu bojowego poza rubieżą styczności bojowej

wojsk realizować kompleksowe przedsięwzięcia pokonania obrony przeciwlotniczej, w tym lot profilowy na skrajnie małych wysokościach.

Śmigłowce wykonywać będą lot z maksymalną prędkością przelotową (210-220 km/h) w kolumnie par ze zwiększonymi odstępami i odległościami. Pożądane jest, aby po wysadzeniu komponentu szturmowego szwadronów kawalerii powietrznej śmigłowce nie pozostawały na ziemi, ale wykorzystywane były do zwalczania obiektów powierzchniowych i słabiej opancerzonych (nieopancerzonych) punktowych. Utrzymywanie śmigłowców transportowych w powietrzu zmniejsza ich wrażliwość na przeciwdziałanie przeciwnika i pozwala potęgować możliwości wsparcia ogniowego grup szturmowych.

Analiza uwarunkowań użycia śmigłowców w głębi ugrupowania przeciwnika wskazuje, że **w działaniach desantowoszturmowych i powietrznoszturmowych szwadronów kawalerii powietrznej** będą wykorzystywane jedynie wyspecjalizowane śmigłowce uderzeniowe (Mi-24) oraz transportowo-desantowe (Mi-8, Mi-17), natomiast niecelowym będzie wykorzystywanie śmigłowców rozpoznawczych i przeciwpancernych (Mi-2R i Mi-2UPR) ze względu na ich słabe charakterystyki taktyczno-techniczne (przede wszystkim niższą prędkość przelotową od pozostałych śmigłowców wynoszącą około 160-180 km/h).

Przy takich uwarunkowaniach wskazane jest bardziej wszechstronne wykorzystanie poszczególnych typów śmigłowców niż w działaniach znad ugrupowania wojsk własnych. Stąd też celowe jest wydzielanie śmigłowców Mi-24 nie tylko do grup osłony i wsparcia ogniowego, ale również do grup rozpoznawczych, a śmigłowców Mi-17 (a także Mi-8) do grup ogniowego zabezpieczenia desantowania oraz grup izolacji rejonu działań grup desantowoszturmowych. Przykładowe ugrupowanie do prowadzenia działań desantowoszturmowych przedstawia rysunek nr 10.

Rys. 10. Zabezpieczenie działań szwadronu kawalerii powietrznej przez śmigłowce bojowe (wariant)

Jak już wspomniano wcześniej ważną rolę w działaniach lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania będą odgrywać śmigłowce rozpoznawczo-łącznikowe wchodzące w skład brygad zmechanizowanych lub pancernych. Klucz tych śmigłowców w składzie trzech śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych i jednego z aparaturą PPD będzie wykorzystywany przede wszystkim do realizacji **zadań rozpoznawczych** na korzyść danej brygady. Z wcześniejszych ustaleń wynika, że przy natężeniu działań śmigłowców wielozadaniowych 4-6 ś/l na dobę, dowódca brygady Sił Szybkiego Reagowania jest w stanie zapewnić sobie ciągłość prowadzenia rozpoznania w swoim rejonie działań.

Załogi śmigłowców rozpoznawczych, przy obecnym wyposażeniu tych śmigłowców, **będą prowadzić rozpoznanie (obserwację pola walki) głównie znad ugrupowania brygady** sposobem obserwacji wzrokowej, a tylko niekiedy przez fotografowanie.

Celem obserwacji pola walki będzie ustalenie zmian zachodzących na polu walki. Może być prowadzona w celu wykrycia obiektów rozmieszczonych tuż przed ugrupowaniem własnej brygady oraz na większej odległości, które są niewidoczne z naziemnych punktów obserwacyjnych. Będą to stanowiska ogniowe artylerii i moździerzy, punkty i stanowiska dowodzenia, zgrupowania broni pancernej, rozbudowa inżynieryjna, system zapór itp. Poza tym ogromne znaczenie dla pomyślnego przebiegu działań opóźniających prowadzonych przez brygadę w pasie przesłaniania ma wykrycie i informacja o składzie i ruchach podchodzących i rozwijających się wojsk przeciwnika. Pozwoli to ocenić możliwości przeciwnika i zorganizować odpowiednie przeciwdziałanie. Bardzo ważnym elementem jest tu czas, gdyż kolumny te będą w niewielkiej odległości od ugrupowania brygady (5-40 km) i czas ich dojścia (rozwinięcia) będzie stosunkowo krótki. Siły te mogą być rozpozna-

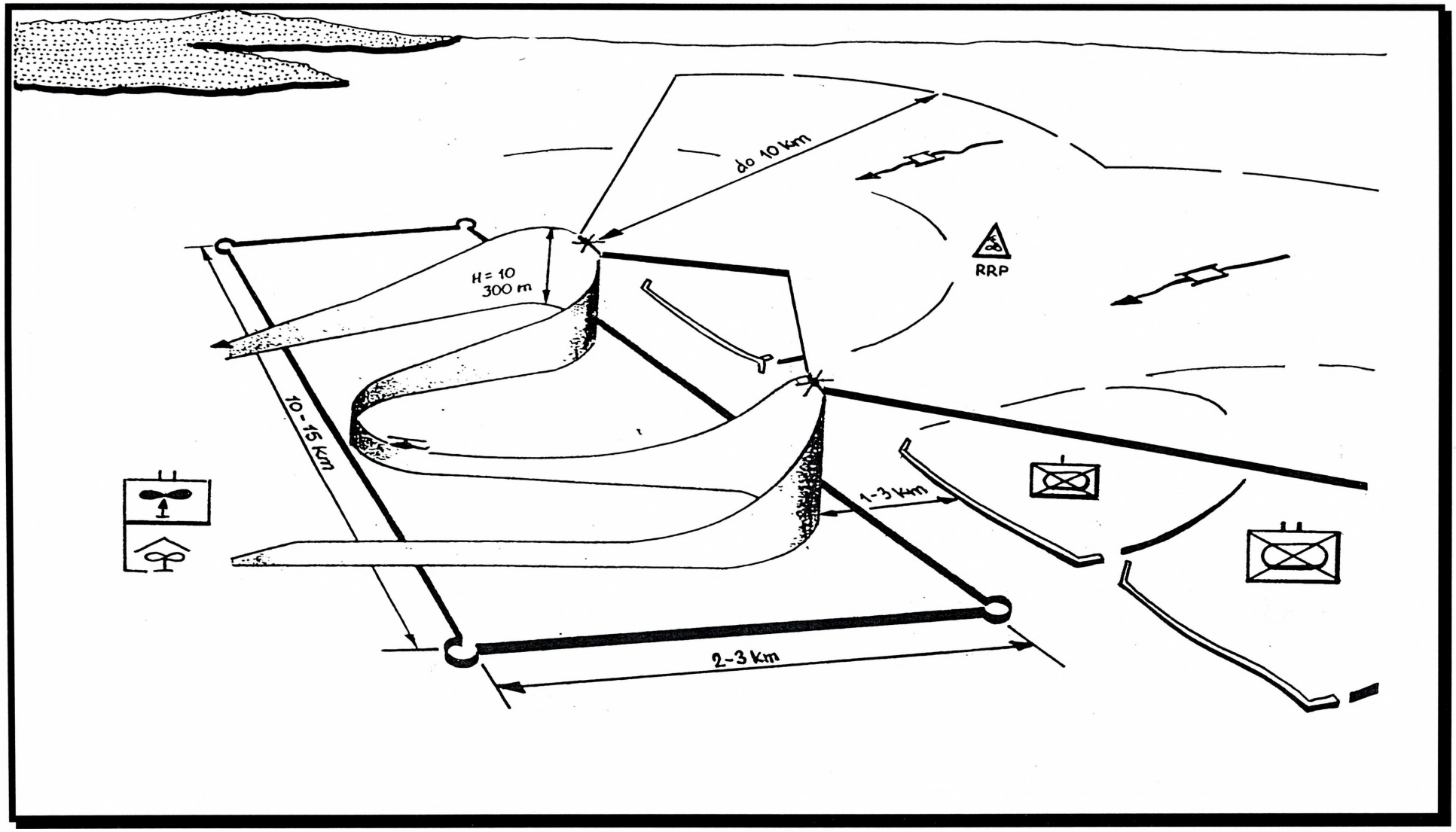
wane i śledzone ze śmigłowców do 15 km, a w sprzyjających warunkach atmosferycznych nawet do 20 km.

Obserwację pola walki prowadzą załogi śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych z nakazanej strefy o szerokości 10-15 km i głębokości 2-3 km (rys. 11) której przedni skraj przebiega w odległości 1-3 km od przedniego skraju ugrupowania brygady

Wielkość i granice strefy muszą być uzgodnione z szefem rozpoznania i obrony przeciwlotniczej brygady z uwzględnieniem jak najlepszych warunków obserwacji i osłony przez własne środki obrony przeciwlotniczej. W zależności od zadania (rodzaj obiektu i odległość obserwacji), warunków atmosferycznych, stopnia przeciwdziałania środków obrony przeciwlotniczej przeciwnika, śmigłowce będą wykonywać rozpoznanie w przedziale wysokości 10-300 m i na głębokość 3-8 km. W niektórych sytuacjach załogi mogą krótkotrwale zwiększyć wysokość obserwacji.

W celu wykonania ważnych zadań (np. podczas zabezpieczenia działań powietrznoszturmowych realizowanych przez szwadrony kawalerii powietrznej), w sprzyjających warunkach, śmigłowce rozpoznawczo-łącznikowe będą mogły przenikać w głąb teren zajętego przez przeciwnika na głębokość około 20-30 km w celu wykrycia, rozpoznania i umiejscowienia obiektu szturmu dla szwadronów kawalerii powietrznej. Zadanie to załogi będą wykonywały lotem „profilowym" lub „nosem przy ziemi" przebywając przez krótki czas na wysokości większej w celu określania współrzędnych obiektu.

W typowych sytuacjach lot do strefy rozpoznania załogi będą wykonywały po nakazanej trasie na bardzo małych wysokościach (10-15 m) w celu uniknięcia przedwczesnego wykrycia przez środki radiolokacyjne i inne przeciwnika.

Rys. 11. Rozpoznanie wzrokowo - fotograficzne (obserwacja) pola walki (wariant)

Po wejściu do strefy załogi meldują o tym na punkt dowodzenia oraz ustalają, porównując mapę z terenem, granice strefy rejonu rozpoznania i przystępują do rozpoznania. Manewr śmigłowca w strefie może być różny w zależności od wielkości rejonu i ukształtowania terenu, ale najczęściej będzie stosowany lot „żmijką".

Zaletą obserwacji wzrokowej stosowanej podczas rozpoznania (obserwacji pola walki) jest możliwość rozpoznania znacznych obszarów terenu, zdobycie danych dotyczących liczby, typu rodzaju, miejsca obiektów oraz kierunków ich przemieszczania w stosunkowo krótkim czasie i możliwość prawie natychmiastowego przekazania ich przez radio do sztabu brygady. Jednak konieczność prowadzenia rozpoznania m.in. z bardzo małych wysokości, w trudnych warunkach atmosferycznych i w nocy wskazują na celowość wyposażenia śmigłowców przeznaczonych do realizacji tych zadań w nowoczesną aparaturę do obserwacji wzrokowej, aparaturę zobrazowania obrazowego z odpowiednio wysoką zdolnością rozdzielczą i ostrością zobrazowania, czy też urządzenia optoelektroniczne, laserowe i radiolokacyjne z możliwością transmisji danych w realnym czasie.

Jak wynika z istoty Sił Szybkiego Reagowania, działania lądowego komponentu tych sił w okresie kryzysu i wojny charakteryzować się będą dużą dynamiką. Sytuacja taka wymagać będzie częstych przemieszczeń, wycofań lub obejść. W związku z tym **częste będą sytuacje kiedy konieczne będzie minowanie z powietrza określonych kierunków działania przeciwnika czy minowanie odcinków zabezpieczających skrzydła i tyły.** Główny wysiłek minowania narzutowego należy skupić na prawdopodobnych kierunkach uderzeń wojsk przeciwnika w skrzydła lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania.

Należy sądzić, że sytuacja kiedy zadanie minowania będzie zadaniem planowanym wystąpi rzadko. Może to mieć miejsce w początkowym okresie kryzysu lub wojny kiedy siły lądowe nie będą mogły obsadzić całego bronionego obszaru. Powstaną wówczas luki w ugrupowaniu pierwszorzutowych brygad czy też odsłonięte skrzydła, które należy zabezpieczyć poprzez minowanie określonych odcinków. Śmigłowce będą mogły to wykonać nawet przed rozpoczęciem działań.

Częściej natomiast zadania te będą przybierały charakter działań na wezwanie z pola walki. Dlatego też załogi przygotowane do tych działań powinny dyżurować w określonych stopniach gotowości bojowej (nr 1 lub nr 2) na lądowisku załadowania, zwłaszcza że śmigłowce z urządzeniami do minowania są w składzie eskadr śmigłowców wielozadaniowych podporządkowanych dowódcy zgrupowania Sił Szybkiego Reagowania. Można także wykorzystać lądowiska kluczy śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych brygad rozmieszczonych w rejonie ugrupowania brygad. Takie działanie pozwoli na skrócenie czasu dolotu do rejonu minowania oraz postawienie pola minowego po kilku (kilkunastu) minutach od momentu wezwania.

Dolot do rejonu minowania w zależności od lądowiska startu wykonuje się na dogodnej wysokości (najczęściej około 50 m) i z maksymalną prędkością. Wysokość ta zapewnia dokładne prowadzenie orientacji geograficznej, a zarazem wyklucza oddziaływanie większości środków obrony przeciwlotniczej przeciwnika. Lot w pobliżu przedniego skraju celowo jest wykonać na mniejszej wysokości co sprzyja maskowaniu wykonania zadania i późniejszemu wykryciu przez przeciwnika.

Sposób wyjścia na rubież minowania powinien być uzgodniony z walczącymi wojskami w ramach współdziałania. Można do tego wykorzystać śmigłowce rozpoznawcze, które będą naprowadzać śmigłowce minujące tzw. liderowaniem lub kierować nimi z wyznaczonej strefy. Współudział w na-

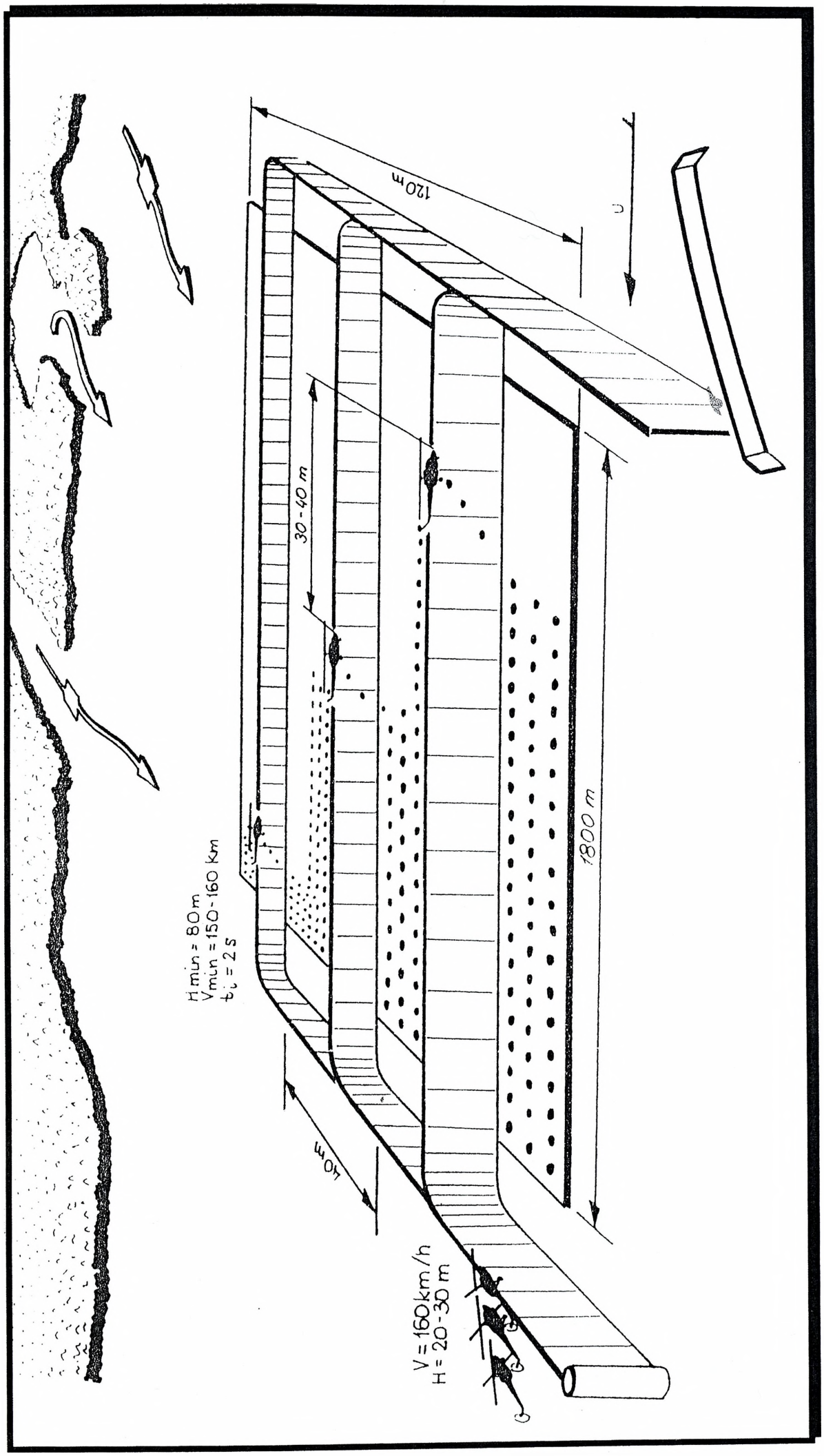
prowadzaniu mogą również mieć Oficerowie Naprowadzania Lotnictwa rozmieszczeni w pierwszorzutowych oddziałach (pododdziałach) brygad Sił Szybkiego Reagowania.

Śmigłowce stawiające pole minowe w pobliżu przedniego skraju brygad narażone będą na oddziaływanie środków przeciwlotniczych prowadzącej ogień artylerii oraz śmigłowców uzbrojonych przeciwnika. Zatem śmigłowce minujące powinny być maksymalnie zabezpieczone przed negatywnymi skutkami działań przeciwnika. Mogą to wykonać wojska na rzecz których działają śmigłowce minujące lub w sporadycznych przypadkach również śmigłowce uderzeniowe przydzielone do osłony.

W celu zmniejszenia możliwości oddziaływania przeciwnika na śmigłowce stawiające pole minowe, pożądane byłoby również jego oślepienie dymami przez własną artylerię lub śmigłowce do zadymiania. **Każdorazowe użycie śmigłowców do stawiania pól minowych w bliskości przeciwnika wymaga bardzo precyzyjnej organizacji i realizacji współdziałania z komponentem lądowym Sił Szybkiego Reagowania.**

Wskazane jest by stawianie zapór minowych realizowane było zazwyczaj w ugrupowaniu klucza, rzadziej pary. Siły te umożliwiają osiągnięcie nakazanej gęstości stawianej zapory minowej bez względu na panujące warunki atmosferyczne (kierunek wiatru). Przed dolotem do rubieży minowania dowódca klucza powinien utworzyć odpowiednie ugrupowanie tj. lewe bądź prawe schody z odstępami miedzy śmigłowcami około 40 m. i odległościami około 30-40 m (rys. 12).

Wysokość lotu będzie uzależniona od typu stosowanych min i podłoża w rejonie minowania. Dla min powierzchniowych z reguły będzie ona wynosiła około 80 m. Natomiast prędkość minowania, zazwyczaj 150-160 km/h będzie uwarunkowana uzyskaniem nakazanej gęstości pola minowego. Rozpoczęcie wyrzucania min odbywa się na sygnał dowódcy klucza.

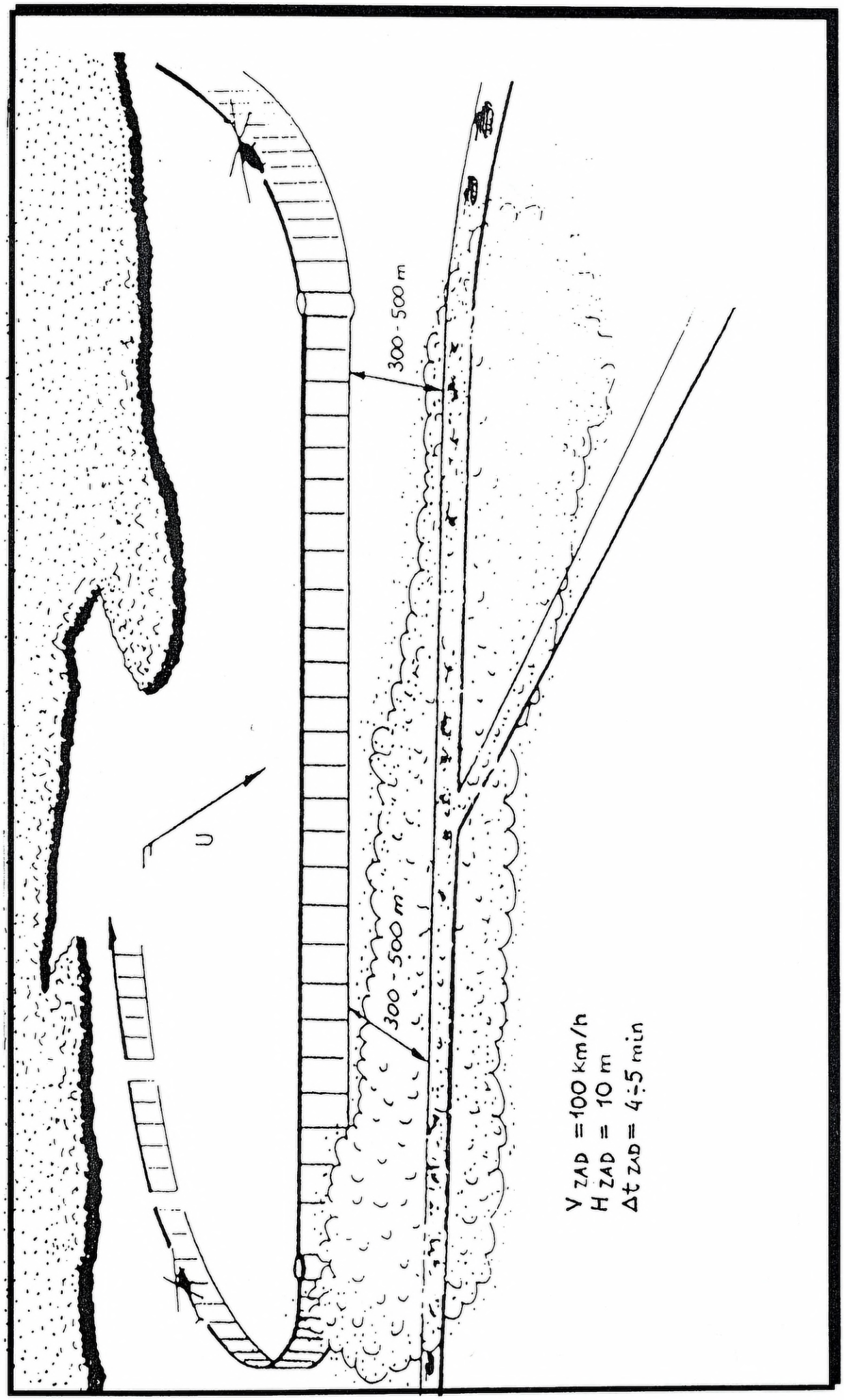
Rys.12. Sposób stawiania pola minowego w ugrupowaniu klucza (miny powierzchniowe) - wariant

Po zakończeniu minowania konieczne jest wykonanie energicznego manewru (zmiana kierunku, prędkości i wysokości lotu) w celu uchylenia się przed ogniem przeciwlotniczym przeciwnika.

Już w okresie kryzysu część sił lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania będzie przemieszczać się po drogach w rejon zagrożenia. W celu ukrycia przed przeciwnikiem ruchu wojsk na pewien czas, niezbędne będzie **wykonanie zadymiania z powietrza.** W okresie wojny sytuacje takie, w których celowe będzie użycie śmigłowców do zadymiania manewrowego, wystąpią znacznie częściej. Będzie to miało miejsce, kiedy konieczne będzie np. maskowanie przemieszczenia pododdziałów utrudnienie rozpoznania przez przeciwnika czy też osłona przed uderzeniami z powietrza, zwłaszcza środkami ogniowymi kierowanymi optycznie, optoelektronicznie lub laserowo.

Zapewnienie skutecznych działań śmigłowcom zadymiającym jest podobne jak podczas minowania narzutowego. Sposób działania grupy śmigłowców (czy pojedynczego śmigłowca) podczas zadymiania determinują przede wszystkim: rodzaj postawionego zadania i warunki meteorologiczne w rejonie użycia dymów. Śmigłowce mogą stawiać zasłony dymne w celu maskowania obiektów liniowych, powierzchniowych oraz oślepiania przeciwnika. W związku z tym, iż przy wysoce manewrowych działaniach Sił Szybkiego Reagowania wystąpi częste przemieszczanie sił i ruch kolumn po drogach, autorzy ograniczą się tu do zaprezentowania stawiania zasłony dymnej na obiekt liniowy.

Obiekty liniowe może zadymiać śmigłowiec pojedynczy lub grupa śmigłowców działających w określonych odstępach. Przykładem może być maskowanie pododdziałów lądowych Sił Szybkiego Reagowania w marszu pojedynczym śmigłowcem (rys. 13).

Rys. 13. Sposób maskowania pododdziałów Sił Szybkiego Reagowania w marszu przez pojedynczy śmigłowiec (wariant)

Sprzyjającym w tej sytuacji byłby wiatr prostopadły względem przemieszczającej się kolumny. Wówczas śmigłowiec zadymiający powinien wykonywać lot od strony zawietrznej na wysokości 10-15 m. z prędkością około 100 km/h. Dla podtrzymania zasłony wskazane jest ponowienie zadymiania przez ten sam lub inny śmigłowiec po około 4-6 minutach

Dla opisanych warunków zadymiający śmigłowiec musi wykonać lot z kątem $10\text{-}15^0$ do obiektu liniowego, wówczas nadjeżdżająca kolumna będzie osłaniana dymem. Zasłona dymna nie przemieści się przed jej podtrzymaniem za obiekt liniowy a będzie utrzymywać się na stronie zawietrznej.

Trwalszą, o lepszych parametrach, zasłonę dymną można uzyskać wykonując identyczne zadanie dwoma śmigłowcami. Pierwszy śmigłowiec zadymia podobnie jak opisano wcześniej, natomiast drugi na wysokości około 15-20 m wyżej. Zawirowania powietrza od łopat wirnika nośnego powodują przyciskanie dymu do ziemi a tym samym korzystniejszy rozkład ustawianej zasłony. W celu szybszego zamaskowania obiektu liniowego należy wydzielić większą ilość sił śmigłowców, przy czym każdej załodze przydziela się odcinek do zadymiania. Sposób zadymiania może być identyczny jak opisano wcześniej.

Innym sposobem może być wykonanie zadymiania kluczem śmigłowców ugrupowanym w prawe schody i wykonanie lotu wzdłuż obiektu liniowego. Wówczas osiąga się zasłonę dymną o szerokości do 100-120 m, którą można zwiększyć dwukrotnie po rozdzieleniu ugrupowania na pary i powtórnym wykonaniu nalotu.

Istotną rolę w zabezpieczeniu działań lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania odgrywać będą **śmigłowce z aparaturą PPD.** Analiza dotychczasowych rozwiązań związanych z wykorzystaniem PPD wskazuje na celowość wykorzystania ich przede wszystkim do zabezpieczenia ciągło-

ści dowodzenia oddziałami i pododdziałami wojsk lądowych w trakcie wykonywania przez nie manewru do rejonu działań i zajmowania pozycji wyjściowych do dalszych działań, a także do koordynowania manewru w czasie wycofywania się na kolejne rubieże obrony, bądź wychodzenia na skrzydła ugrupowania przeciwnika.

Powietrzne punkty dowodzenia mogą być również wykorzystane do koordynowania działań śmigłowców z wojskami rakietowymi i artylerią, a także lotnictwem myśliwsko-bombowym realizujących zadania wsparcia lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania. Celowe jest również wykorzystanie śmigłowców PPD do zapewnienia łączności z siłami kawalerii powietrznej i śmigłowcami osłony prowadzącymi działania w głębi ugrupowania przeciwnika.

Możliwe jest także przekazywanie przez śmigłowce PPD informacji o zagrożeniu z powietrza dla elementów ugrupowania bojowego Sił Szybkiego Reagowania. Ze względu na wrażliwość śmigłowców PPD na oddziaływanie ogniowe przeciwnika pożądane jest, aby realizowały one wszystkie zadania znad ugrupowania wojsk własnych w wydzielonych do tego specjalnych strefach osłanianych przez środki obrony przeciwlotniczej lub śmigłowce bojowe. Pożądane jest, aby strefa dyżurowania śmigłowców PPD znajdowała się w przypadku dowodzenia manewrem wojsk nad drogami marszu głównych sił brygad, natomiast w przypadku retranslacji informacji dowodzenia na potrzeby działań desantowo-szturmowych, poza ugrupowaniem rakiet przeciwlotniczych brygad pierwszego rzutu. Optymalna wysokość lotu śmigłowców PPD będzie zależała od wymaganego zasięgu łączności UKF i oscylować będzie w przedziale 150-250 m. Wielkość stref dyżurowania, jak wynika z dotychczasowych doświadczeń z ćwiczeń, zawierać się będzie w przedziale 15-30 km, w zależności od konkretnych uwarunkowań operacyjno-taktycznych tak, aby minimalnie ograniczała swobodę działania lotnictwa

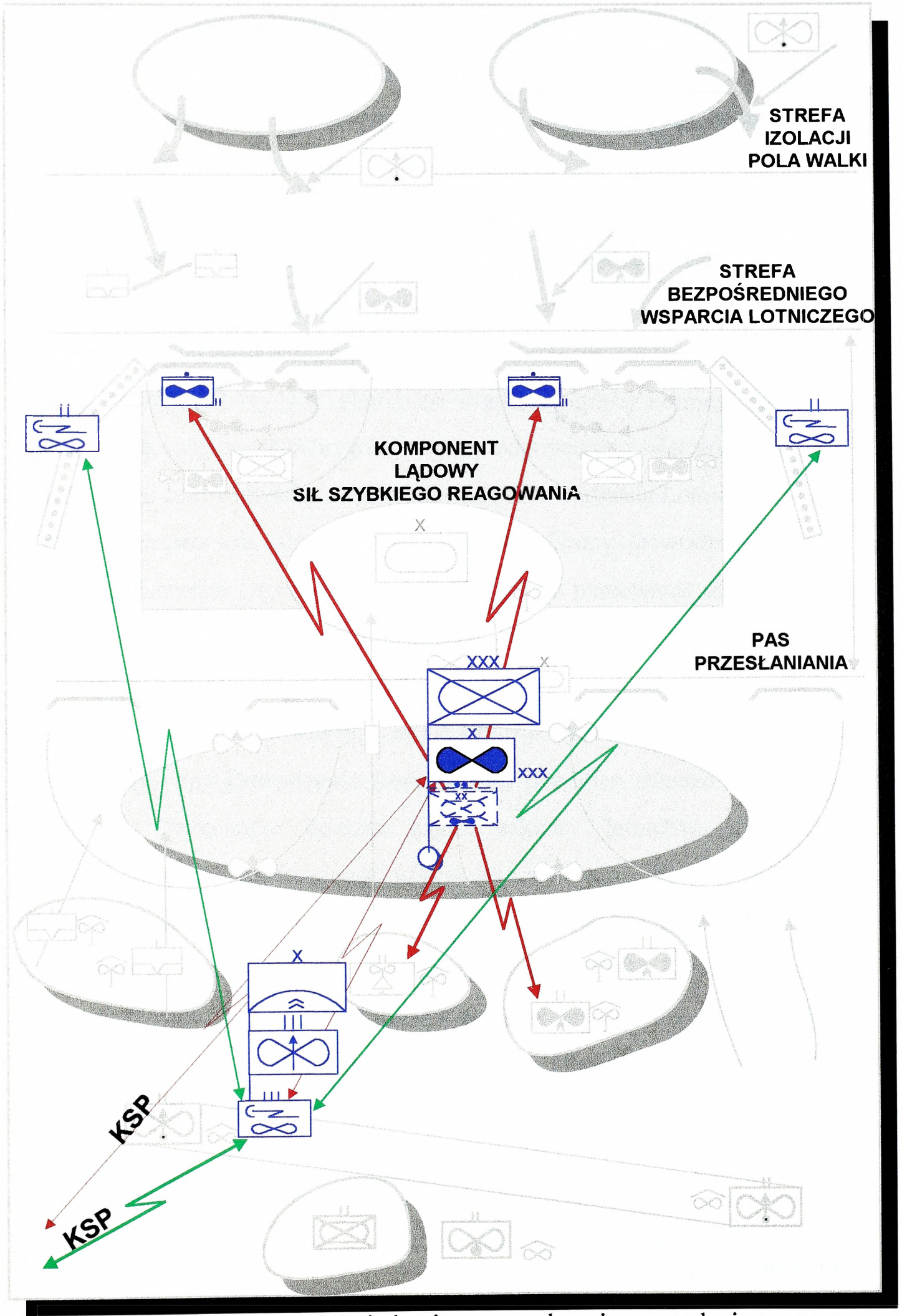
myśliwsko-bombowego, lotnictwa wojsk lądowych oraz wojsk rakietowych i artylerii ze składu Sił Szybkiego Reagowania.

3.3. Dowodzenie lotnictwem w Siłach Szybkiego Reagowania

Według ocen ekspertów elastyczne i operatywne (szybkie) użycie lotnictwa wojskowego w każdych działaniach wymaga odpowiedniego systemu i sposobu dowodzenia lotnictwem. Badania tej problematyki dowodzą, iż podczas działań lotnictwa na rzecz wojsk lądowych tworzone są dwie „ścieżki" dowodzenia. **Pierwsza z nich** to system dowodzenia sił powietrznych (WLOP). **Natomiast druga** to stanowiska i punkty dowodzenia lotnictwem w wojskach lądowych. Przez analogię wskazane jest zastosowanie podobnego rozwiązania w odniesieniu do Sił Szybkiego Reagowania.

Zgodnie z obowiązującymi obecnie dokumentami normatywnymi przestrzenią powietrzną nad terytorium Polski w czasie konfliktu zbrojnego zarządzają siły powietrzne (WLOP). Do kontroli przestrzeni powietrznej posiadają posterunki radiolokacyjne oraz połączone stanowiska dowodzenia, które muszą być odpowiednio wcześniej informowane o przelotach lotnictwa. Kontrolować zwykle będą przeloty samolotów i śmigłowców z głębi kraju w rejon wykonywania zadań. Mogą jednocześnie dowodzić nimi na ustalonych kanałach w sieci dowodzenia powietrznego.

Natomiast sprawne wykonanie zadań przez lotniczy komponent Sił Szybkiego Reagowania wymaga, aby na różnych szczeblach komponentu lądowego tych sił znajdowali się kompetentni przedstawiciele lotnictwa ze środkami łączności oraz niezbędnym wyposażeniem. Na rysunku 14 prezentowany jest wariant rozmieszczenia elementów systemu dowodzenia lotnictwem, który może być rozwijany w Siłach Szybkiego Reagowania w czasie kryzysu i wojny.

Rys. 14. Koncepcja dowodzenia lotnictwem wykonującym zadania na rzecz Sił Szybkiego Reagowania

Analiza zasad działania Sił Szybkiego Reagowania wskazuje, że w każdej sytuacji konieczne będzie tworzenie dowództwa tych sił[7]. Stanowisko Dowodzenia Sił Szybkiego Reagowania powinno być rozmieszczone na obszarze zajmowanym przez drugorzutowe brygady. W zależności od składu lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania przy wymienionym stanowisku dowodzenia powinna rozwinąć się Grupa Dowodzenia Lotnictwem lub Ośrodek Dowodzenia Lotnictwem. Grupę Dowodzenia Lotnictwem celowo byłoby rozwijać wówczas, kiedy lądowy komponent Sił Szybkiego Reagowania liczyłby 1-2 brygady. Natomiast w sytuacji gdyby komponent ten był znacznie mocniejszy (3-5 brygad), to przy odpowiednio większym dowództwie tych sił celowo byłoby rozwijać Ośrodek Dowodzenia Lotnictwem.

Wskazane jest, aby głównym zadaniem Grupy Dowodzenia Lotnictwem lub Ośrodka Dowodzenia Lotnictwem było planowanie użycia lotnictwa na rzecz lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania, przede wszystkim lotnictwa wojsk lądowych.

W zależności od rozwijającej się sytuacji **Ośrodek Dowodzenia Lotnictwem (Grupa Dowodzenia Lotnictwem) powinien** składać zapotrzebowanie na wykonanie uderzeń przez eskadry lotnictwa myśliwsko-bombowego pierwszej kolejności użycia oraz wykonanie zadań przez samoloty transportowe, jeżeli ich wysiłek zostałby wydzielony na rzecz Sił Szybkiego Reagowania. Kolejnym ważnym zadaniem Ośrodka Dowodzenia Lotnictwem (Grupy Dowodzenia Lotnictwem) powinno być przekazywanie informacji o przelotach własnego lotnictwa ze składu sił powietrznych (WLOP) do brygad lądowego komponentu lądowego tych sił oraz do przedstawicieli

---

[7] Wprawdzie przewiduje się, że zadania będą stawiane Siłom Szybkiego Reagowania przez Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych RP, jednakże do koordynacji działań wszystkich wchodzących w nie sił wskazane jest wyznaczenie oddzielnego dowództwa, które zajmowałoby się tylko planowaniem użycia tych sił i dowodzenia nimi podczas prowadzenia walki. Pożądane byłoby, aby dowództwo to tworzyła obsada etatowa wysuniętego stanowiska dowodzenia Naczelnego Dowódcy. **Przewiduje się, że dowodzenie Siłami**

lotnictwa (oficerów naprowadzania lotnictwa), którzy powinni rozwijać się w pobliżu punktów dowodzenia pierwszorzutowych batalionów.

Informacje o planowanych zadaniach, miejscach i czasach przelotu lotnictwa wykonującego zadania bezpośrednio na rzecz Sił Szybkiego Reagowania powinny być przekazywane do najbliższego Połączonego Stanowiska Dowodzenia, a stamtąd do Posterunków Wykrywania i Naprowadzania. Powinno to zabezpieczyć przed strąceniem własnych samolotów i śmigłowców przez siły obrony powietrznej.

Zadaniem oficerów naprowadzania lotnictwa byłoby naprowadzanie śmigłowców bojowych i śmigłowców wielozadaniowych (minowania narzutowego) na cele naziemne lub w rejon wykonania zadań. W celu zwiększenia zasięgu wykrywania i naprowadzania celowe byłoby, aby wykonywali te zadania z pokładu śmigłowca rozpoznawczego (ze składu kluczy śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych).

Oficerowie naprowadzania lotnictwa powinni również wzywać śmigłowce do wykonania uderzeń na nagle pojawiające się cele. Wezwanie to powinno być przekazane do Ośrodka Dowodzenia Lotnictwem (lub Grupy Dowodzenia Lotnictwem), a stamtąd, po zatwierdzeniu zapotrzebowania, powinna być przekazana komenda do śmigłowców dyżurujących na lądowisku. Podobny obieg informacji powinien obowiązywać w sytuacji zaistnienia potrzeby minowania z powietrza lub zadymiania.

Dużą rolę powinni odgrywać oficerowie naprowadzania lotnictwa w sytuacji użycia szwadronów kawalerii powietrznej ostrzegając własne wojska o ich przelocie. Będzie to szczególnie trudne i odpowiedzialne zadanie podczas powrotu tych szwadronów na własne terytorium.

Szybkiego Reagowania będzie realizowane z wysuniętego stanowiska dowodzenia Naczelnego Dowódcy.

W sytuacjach kryzysowych system dowodzenia lotnictwem w Siłach Szybkiego Reagowania powinien rozwijać się adekwatnie do stopnia zagrożenia osiągając w końcowym okresie wariant proponowany wyżej.

W razie likwidacji klęsk żywiołowych lub podobnych zagrożeń konieczne jest tworzenie lotniczych grup operacyjnych, których zadaniem powinno być planowanie wykorzystania śmigłowców i samolotów do likwidacji tych zagrożeń. Grupy takie wyposażone w środki dowodzenia statkami powietrznymi powinny znajdować się w bezpośrednim sąsiedztwie głównego sztabu kierującego likwidacją tych zagrożeń.

Reasumując, zaproponowany system i sposób dowodzenia lotnictwem w Siłach Szybkiego Reagowania powinien być adekwatny do ilości użytych sił oraz zapewnić pełną spójność działania samolotów i śmigłowców z lądowym komponentem tych sił.

ZAKOŃCZENIE

Badania, których rezultaty przedstawione są w niniejszym studium dowiodły, że Siły Szybkiego Reagowania są obok lotnictwa bojowego sił powietrznych, najbardziej mobilnym i najlepiej przygotowanym komponentem sił zbrojnych zdolnym do użycia w krótkim czasie w razie zaistnienia takiej potrzeby. Możliwe warianty ich wykorzystania obejmują zarówno okres pokoju, kryzysu jak i konfliktu zbrojnego. Wymaga się, aby Siły Szybkiego Reagowania swoją wysoką mobilność oraz elastyczność działania osiągały poprzez wydzielenie do ich składu odpowiednio silnego, wyposażonego w samoloty oraz śmigłowce o różnym przeznaczeniu, komponentu lotniczego.

W studium zaproponowano wariant składu lotnictwa, który odpowiadałby potrzebom lądowego komponentu Sił Szybkiego Reagowania. W propozycjach tych dążono do tego, aby samoloty i śmigłowce wchodzące w skład tego komponentu zapewniały wszechstronne zabezpieczenie korzystnych warunków przygotowania i prowadzenia działań przez Siły Szybkiego Reagowania nie tylko w konflikcie zbrojnym, ale również w czasie kryzysu i w warunkach pokojowych.

Zasadność podjęcia i przeprowadzenia badań uzasadnia brak jakichkolwiek opracowań teoretycznych dotyczącej wykorzystania lotnictwa na rzecz Sił Szybkiego Reagowania. Niniejsze studium jest pierwszą próbą w tym zakresie.

Zdaniem autorów **przeprowadzone badania pozwoliły zweryfikować założoną hipotezę roboczą, rozwiązać problemy badawcze oraz osiągnąć cel badań.**

Złożoność problematyki użycia Sił Szybkiego Reagowania w różnych sytuacjach okresu pokoju, kryzysu i wojny dowodzi, że możliwe są również

inne warianty użycia komponentu lotniczego tych sił. Niemniej jednak niniejsze studium wytyczyło zasadnicze kierunki rozwiązań, które mogą być podstawą do dalszych badań tej problematyki.

BIBLIOGRAFIA

1. Andriejew J., *Sozdanije aeroboilnych wojsk Bundieswiera.* Wyd. Zarubieżnoje Wojennoje Obozrienije nr 6, 1991 r.
2. ATP-41, Airmobile Operations, STANAG 2904 HIS.
3. ATP-49A, Use of Helicopter in Land Operations, STANAG 2999.
4. Bezpośrednie wsparcie lotnicze (wg. poglądów amerykańskich), Wojskowy Przegląd Zagraniczny nr 3/181, Warszawa 1988 r.
5. Bołociuch E., *Zasady użycia dywizji kawalerii powietrznej w działaniach bojowych,* Warszawa 1995 r.
6. Brzozowski J., *Desanty śmigłowcowe i działania powietrznoszturmowe w SZ NATO.* Wyd. AON, Warszawa 1993 r.
7. *Działania śmigłowców w operacjach obronnych wojsk lądowych,* wyd. AON, Warszawa 1991 r. *Francuskie siły szybkiego reagowania.* Wyd. Sygnały nr 8/144 ASG WP, 1988 r.
8. Jankowski W., *Organizacja i funkcjonowanie sił natychmiastowego reagowania NATO,* praca studyjna, AON 1994 r.
9. Kolecko P., *Siły powietrzno-manewrowe Stanów Zjednoczonych.* Wyd. WPZ nr 3, 1988 r.
10. Koziej S., *Podstawowe problemy działań powietrzno-lądowych,* wyd. AON, Warszawa 1988 r.
11. Koziej S., *Działania operacyjne,* wyd. AON, Warszawa 1993 r.
12. Koziej S., *Teoria sztuki wojennej,* Warszawa 1993 r.
13. *Lotnictwo sił lądowych państw NATO,* Szt. Gen. 1314/87.
14. Lachiewicz J., *Działania lotnictwa na korzyść związków taktycznych wojsk lądowych,* wyd. ASG WP, Warszawa 1984 r.
15. Leonhard R., *The art of manoeuvre - warfare and theory of Airland Battle,* Novato - USA, 1991 r.

16.Łukaszewicz P., *Dowodzenie lotnictwem sił lądowych według poglądów NATO,* praca dyplomowa, AON 1996r.

17.Michalak i inni, *Działania bojowe lotnictwa w operacjach korpusów zmechanizowanych,* wyd. AON, Warszawa 1993 r.

18.Ostrovich R. III, Army Aviation in Airland Battle Future. Wyd. Military Review, 2/1991 r.

19.*Podstawowe wskaźniki możliwości bojowych lotnictwa frontowego i lotnictwa wojsk lądowych,* wyd. DWL, Poznań 1986 r.

20.Rajmański R., *Użycie lotnictwa w działaniach desantowo-szturmowych.* Wyd. AON, Warszawa 1990 r.

21.*Regulamin walki wojsk lądowych Bundeswehry Hdv 100/100.* Wyd. Warszawa 1994 r.

22.Silvasy S., *Air Land Battle Future.* Wyd. Military Rewiew nr 3, 1991 r.

23.Sprawozdanie z badań kwalifikacyjnych systemu „PLATAN" na śmigłowcu Mi-2, wyd. ITWL, Warszawa 1985 r.

24.*Stawianie zasłon dymnych przez śmigłowce, wyd. Szefostwo Wojsk Chemicznych,* Warszawa 1987 r.

25.Suchora S., *Działania bojowe LWL.* Wyd. AON, Warszawa 1995 r.

26.Suchora S., *Lotnictwo wojsk ladowych i siły powietrznoszturmowe na polu walki.* Wyd. AON, Warszawa 1995 r.

27.Suchora S., *Zadania pomocnicze (specjalne) śmigłowców,* wyd. AON, Warszawa 1992 r.

28.*Śmigłowiec Mi-2 wersja „PLATAN" opis techniczny i instrukcja obsługi,* wyd. ITWL, Warszawa 1987 r.

29.*Śmigłowiec Mi-24D - Metodyka szkolenia cz. II. Zastosowanie bojowe - wykorzystanie uzbrojenia,* wyd. DWL, Poznań 1989 r.

30.*Śmigłowiec Mi-24W z silnikiem TW3-117W. Instrukcja obliczania zasięgu i długotrwałości lotu,* wyd. DWL, Poznań 1988 r.

31. *Śmigłowiec Mi-24W. Metodyka szkolenia cz. II. Zastosowanie bojowe*, wyd. DWL, Poznań 1989 r.

32. Świątnicki W. (i inni), *Przyszłe lotnictwo wojsk lądowych (LWL-2000)*. Wyd. AON, Warszawa 1994 r.

33. *Taktyka lotnictwa wojsk lądowych*, wyd. DWL, Poznań 1983 r.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 60801
II
Akademii Obrony Narodowej

BIBLIOTEKA NIEJAWNA
Nr ewid. 2-318/A
Akademii Obrony Narodowej

Nr 504/S
1

Wydrukowano w 3 egz.
Egz. 1-3 - Bibl. Gł. DZN
Wyk.: płk S. ZAJAS
Druk.: R.S. dn. 04.12.1997 r.
Nr ks. komp.: 1/105/93 poz. PF4